

חלופ מנהגים

בין בני בבל לבני ארץ ישראל

הוצאתו לאור ע"פ כתבי יד ובארתי

אני

יואל הכהן מיללער

(נרפס בהשחר שנה שביעית ושמינית.)

FILIALE DER BUCHHANDLUNG DR. WINTER
SPECIALITÄT JUDAICA & HEBRAICA I. WIEN

וויזן, תרל"ח.

ברפוס של געאדג בראג ושותפו פ. סמאלענסקיין.

חילוף מנהגים.

שבין בני בבל ובני ארץ ישראל

הוצאתיו לאור ע"פ כתבי יד ובארתיו אני

יואל הכהן מיללער.

(נרפס בהשחר שנה שביעית.)

מיום היתה יהודה לקדשו וישראל לגוי צקרב העמים חבמיו וכזוניו צכל דור ודור
השלימו צרכה אחריהם ונורשה לקהלת יעקב דצריהם הנחמדים נפץ ונחוקים כנפת וזכרונם
נשלי אמת ואמרי צינה לשם עולם אשר לא יכרת. מהם חרתו חזיוניהם והידותם נשפטי
פיהם ודברי היונים על לוח צעט צרזל ועופרת, ומהם העיזו צשפה צרורה מליחותם
ודצר בצורות חין ערכם, צרוח מלא הציעו הליכות התורה ואסופות צשדווי החכמה,
והעם ההולכים ראו אור גדול, ומסורות נקועי הצינה ישמרו, לא יכחידום מצניהם עד
כי יקום דור אחרון יקבלם כעמיר גורנה ועל ספר יכתצם; והיה כי יצוא איש וקרא
צכתוצים ההם אזי יצין לאשורו אל כל תהלוכות הימים הראשונים, ועת ומשפט ידע לצ
חכם ומעפר עתה ילנחו לפניו הגבורים אשר מעולם, ארצי הלצנון צגן אלהים, ישצ צללם
ומצין למרתם ישנע חדשות וכלורות מני קדם אף כי אין אומר ודברים וצלי כשנע קולם.
כן הורישו לנו חזינו נחלת יה כתצי הקדש אשר עטרת לראש עמנו נעבדם, גם
אחרי נסתם החזון ירדו השרידים ויושבו צצנע קופר וכאוד מילל מלאש נחלה שפרה עלינו
ההלכות והנדרשות, נתיצות התורה והמדות, גדולים חקקי לצ, ותהיינה לאות המשנה
והדרשה, החוספות והתלמוד, הצרכות והאגדות. אכן כל ימי רצון צבוראי מיום אשר
כלה קדור מלאכת התלמוד צצבל עד ימי ר' קעדי' גאון הנה מוכסים צערפל, ואין נגה;
ומכל החכמים אשר חיו צונשך שלש מאות שנה הן צארץ הלצי הן על נהר כצר לא נדע אף

ועט מער, הוון אזק העלחנות, הגזירות והלכות שם לערמות רב פעל החכמים נצוני
 ודע אשר חיו ציונים ההם, ורק ונקרות כתבי הקדש אשר הוקדה צוועד כאמון הליצה
 אוחותיה אותות כי גם ציוני היגון והאנחה לא כלו דורשי התורה והחושיה, ואלה ועט
 הלכות אשר נקצלו צוובקות קטנות והלכות פסקיות ובהלכות גדולות בשאלות ר' אחאי
 ובשאלות וועכות לגאונים צל המפורזות תאורנה כי לא נפלו חכמי הדורות ההם וכל
 אצרי התורה אשר לפנייהם וכי עשו גם הם חיל לפעולת ד' בדבר שפתיים.
 ויען כי יקר וואד דבר ה' אשר הנחילו לנו אצותינו אלה ואין חזון נפרץ, לכן
 משך חכמתם בפנייהם ואיש תצונה ידלם מולד הנטיה אולי צאורס יראה אור כונה ותופע
 צמו אופל הדורות, כי גם דרכי וועללי האנשים ציונים ההם, שבתם וקיומם כל ומשפחותם
 והגיונם למשפחותם צין הגוים נעמינו צעיי החוקרים, אך חשך יפוסם. ומחוק האור
 בדברים האלה למשכילי האמות, על כן עין חודרת להם להציט ולהצין, לשפוט ולחקור
 כאשר יקרא איש מכתב החרות פנים ואחור על הלוחות וחרצות עולם.
 והנה צתוך הערמות האלה ראיתי הדברים אשר צין בני ארץ ישראל ובני צבל,
 כקדר הלכות פסקיות קצרות נערכים, רצינו יחקר צן אצא ורי צעל פ' העיטור שמי
 ציוני הרעצ'ם תוספתא יקרא להם (ש' גט חליצה) והמה היו למראה עיני הגאונים
 בצבל אשר תשובותיהם ישיצו נפש השואלים ואציהם צספרים ואוור :

(א) בתשובות הגאונים אשר צידיו ונצאים למרצה אלה חילופי הונגהים לא אחת
 אחת כי אם שמים ושלט צווקם אחד ונקודים צסדר נכון וצקתם ושיצים עלייהם הגאונים
 (ר' שריי) צשערי תשובה, לייפליג תרי"ח קי' רב"צ ובשערי דרך קי' י"צ והלכה כדברי
 הניקל צצל עי' הערת ר' חיים וודעי הו"ל) ; צס' הוכריע קי' וי"צ תשובה לגאון
 שנוציר ומחלוקת א"צ ואח"י וחרץ ומשפטו ; צעל העיטור ונצירים (צסוף ש' הכשר הצשר,
 גט חליצה, ויילה) ובוועה גם הרעצ'ן צחידושיו לע"ז דף ל"ו, הראצ'ן דף ע"ד ע"ג, צעל
 האשכול ד' קכ"ט, הונגהיג וציאס צעייני מוואה ש"ג, ש"ץ אס אוור צ"ב, עצילת קרי והנהגת
 הכדה צצית, התוספות צע"ז ל"ח ע"צ ד"ה ואחא, הרא"ש צוועד קטן קי' קל"ד וצפ"ד ע"ז
 קי' ב"א וסי' ל"ג, צעל הגהות ויינוני צע"ז ווא' ומכלות אקורות וצסוף ה' ויילה, העור
 ציו"ד קי' קי"ב, רי"ה, ת"א וצאו"ח קי' קכ"ז וקי' תע"ה שונו להם זכר ושארית.

והנה המהרש"ל סוף יס"ש לצ"ק הציא החילוקי דינים צצין בני א"י ובני צבל חוששים
 צומסר, ונראה שהרב הזה אסף אותם ונשי קוצלים, שהי"ט השנויים הראשונים ומתחילים
 צמלות בני א"י ושנית להם מנהג בני צבל, ומסמון ב' ולהלל חוץ וס' וי"ז כל החילוקים
 ומתחילין צמנהג בני צבל ולוועלם עוועדים וננהגי בני א"י ; וצבתי ורליתי שהקוצן השני אשר
 ומונו אסף הוא המדוייק כי כל החילופים שהוצאו בתשובות הגאונים וצכל הראשונים כולם
 ונקדימות תמיד אכשי ונזרח צלשון שוה וצסגנון אחד ואח"ב נערך לנגדם וננהג אכשי א"י.
 ובצר העיר ר' חיים וודעי צש"ץ אשר הוליא לאור ואחריו החכם גראס צווכהצ
 חדשי לגרענץ 1869 ז' 448 שנואלו חלופים צס' אחרות חיים ח"צ ב"י, ואני ראיתים
 צבת ציד ידידי היקר צאדס, אשר לו שם צשלשה צתורה צחכמה וצענות לך
 ר' שלמה זלמן חיים האלצערשטאט כ"י צעיר ציעליץ, ושם כתוצים ארצעים חלוקים
 ורובם ונקודרים כפי קדר היס"ש אך קי' ב"י, ל"ו, ל"ה, ל"ט ויס"ש יפקדו ותמורתם כתוצים

קי' ב"א, כ"ב, כ"ג (כפי הקדר אשר קדרתי וסי' ל"ה נפרד לשני קיומים, והנה מראש
 אשור לזאת האקיפה אונתי כוונה היתה לפני הגאונים והראשונים ולא היו לפנייהם
 חלופים יותר, כי כל אלה שהציאו צספריהם כלם הווא ומהרצעים הראשונים לפי כל
 הנוקחאות, ויתר השנויים לא יזכרו ולא יפקדו ; אולם צב"י א"ח ה"ל כל החילוקים
 ומתחילים צציתות : צני ארץ ישראל ובני צבל לאחרונה יסעו וצכל החילוקים המוצאים
 צספרי הראשונים נהפוך הוא כאשר אונרו.

ויוסף ידידי הנכצד רשזח"ה ויפתח לי עוד שיערי עוצו ויראני אח כל צית נכתה
 כתבי יד גדולי ערך ויקרים וכתם אופיר ומלאתי צקוצן הגדול צירה לדרך ב"י אשר
 לו, ואשר בצר הזכירו וערך מונו ר' כ' קורנליל לקועים וס' אונרכל וס' עץ חיים וחרס
 לנשיאי צבל צחוועה קונטרסים אשר הדפים ואשר גם רשזח"ה הציא מונו מנהג ציסורון
 אשר להרצ קאצחק שיר ר"ת על הנגינות ושיר ר' האי על הדינין, גם החילוקים האלה
 אשר צין צ"צ לצא"י ויהי כאשר העיז ידידי ה"ל עמי להעתיקם לי ראיתי כי יקר
 ערכם וערך קידורם עולה על שאר הנוקחאות ומסר החילופים צקוצן הזה עולה
 למחשבים ואחד ובתוכם קי' ל"ד וסי' כ"ה אשר יפקדו גם צא"ח גם ציס"ש, וסי' כ"א ונ"ג
 יוואלו גם צא"ח אכן ציס"ש אינם, ובחילופים צצל"ל אך יעדורו קי' ל"ג אשר הוא צא"ח
 וציס"ש, קי' כ"צ אשר הוא צא"ח לצדו וסי' ו"ו ו"ל אשר הם ציס"ש לצד. הקידור לפי
 המניין נשתנה צב"י ה"ל לפי קיומיו ון הקידור צא"ח וציס"ש, וכל החילופים צג'
 הנוקחאות עולים למסר חוששים ומחשבה.

(ב) אם נרלה לרעת אל וי מנוקחאות השונות צדצרי החילופים נפנה, נחור צדצרי
 הגאונים והראשונים צמקוונות שהציאום ונראה האיד נקדרו לפנייהם, והנה בצר אונתי
 שכולם פה אחד ומתחילין לשון החילופים צמלות אכשי ונזרח ואחריו כן יציאו מנהג א"י, וכן
 הוא תמיד צתש' הגאונים ואיזה ון הראשונים יאמרו צווקם א"י אכשי ונערב (רעצ'ן ע"ז
 ל"ו), צמו' שס דף ל"ח ע"צ בני צבל וכו' ובני ונערב, הרא"ש צפ"צ שס קי' ב"א צצל וכו' ובני
 א"י וצאותה הלכה צסי' ל"א צני ונזרח וכו' ובני ונערב, הלד השוה צבהן שכולן ומתחילות
 צשיטות צ"ו, ומדצרי הרעצ'ן אשר עוררני עלייהם רשזח"ה (קי' צ') : ובמחלוקת מלינו כלשון
 ונזרח וב' ומדצרי הרעצ'ן אשר עוררני עלייהם רשזח"ה (קי' צ') : ובמחלוקת מלינו כלשון
 הזה אכשי ונזרח כלמד שכך היו החילופים ונקודרים לפנייהם מווס, והנה ראינו כי
 כי צנוסח א"ח החילופים ומתחילים צציתות א"י וצנוסח היס"ש אין לשונם שוה אולם
 צנוסח ה"ל כל החילוקים ומתחילין צמלות אכשי ונזרח ולא עוד אלא שרובם ככולם
 ומתאווים ולשונם מראשם ועד סופם הלשון המוצא בתשובות הגאונים, לכן אונתי
 נוסחת ה"ל יקרה צעייני נכצדה.

אכן על דבר הלשון צתוכן וענין החילופים רואין אנו שאלריכין לפעמים וכותנין
 עעם לשיטה ון השיטות, והאריכות נראה צסי' ו' ח' ע' י' קי"ו י"ז ב"א כ"ב
 ל"א ו' וי"ג לכל הנוקחאות, וצסי' ג' וצסי' ב"א צל"ל ובשפות הגאונים, אולם יפקד
 העעם והאריכות צל"ל והיא מולאת צסו"ח הגאונים צסי' צ' ה' ז', וצנוסח' הא"ח והיס"ש
 קי' א' ב' כ"ד כ"ט ל' (צסי' זה איחא גם צרעצ'ן ורא"ש) ל"ה, צנוס' א"ח צסי' ל"ד, כ"ג,
 וצנוס' היס"ש צחילופים אשר אין מוצאים צא"ח צסי' ל"ח ל"ט מ"א וי"ט הראש צמ"ק

הביא בחילוף כהוגין (י"ב) כחוצ שלדצרי שניהם אין אווירים לדוק הדין; ולעומת זה רואין
 חנו שבעל העיטור שהביא לשון התוספתא וציא כוסה קר כונו שהוא זל"ל וצי"ש
 ולא כוסה הארוך שנואל צל"ח (ז"ד) וא"כ חרצתי משפטי לאור: כוסה' צעל ח"ח
 אינה ראשונה ועיקרית ופני שהוא הביא כבר לשונות והיו לפניו כוסחות שונות צעכני
 החילופים (צ' י' י"ב); כוסה הי"ש לא ככיר לתת לה משפט הצבורה מפני שאקפה
 עומרים ונשי וקוונות כונו שאורכו ויש זה כמה טעיות (צ' ה' ו' ח"ט) ומודצרת לפעמים
 בלשון זרה ונובלצלת (י"ז כ"ז ב"ו ל"א ל"ח ו' ו"ז) אכן כוסחת הזל"ל עולה היא על כלנה.
 ונה שהזכירה הכוסה הזה צבחה מקוונות הראיות והאריכות אורתי אולי היו
 כותצין אותן ההלכות קלרות כעין פסקים וב"ב כרחצות ונעט ע"י ראיות, וכוסה
 הזל"ל לפי אותן הפסקים, וראה לדבר שהרעצ"ן כתב (ק"י ל') חילוף אחד בלשון
 צונחלקת שצין צ"ב וצא"י, ואותו החילוף הוצא צתו' צקיור לשון וגם צר"ש אינו
 נואריך כ"ב כנוסח הרעצ"ן וצבעל העיטור מוצא ג"ב חילוף (ז"ד) צקיור כונו שהוא
 זל"ל ונש וצ"ש וצואר אותו החילוף כונו שהוא צנוסח ח"ח. אכן חקרן הציאור
 וההרחקה צנוסח הזל"ל יוכל להמנות ע"י שאר הנוסחא ותשו' הגאונים.
 ג) וצין שורות האלה תהיה האונת כי החילופים נערכו כבר ציוני קדם והיו
 נקדרים לפני הגאונים האחרונים, וכבר הראה החכם ד"ר ר' פסח פראנקל צוכצת חדשי
 לגרעטץ 1871 לז 355 כי גם הקראים צני ונקרא ידעו שני ונונהגים והחילופים
 ויאספוס אל אשפתם ציוני ר' סעדי' גאון ואחריו לשלוח חלים לעושים לירות לישרי לצ
 הרצנים וללחוס ונלחמה עזה.

כי אחקור לדעת צאיזה זמן מן הזמנים שמו החכמים לצס להצין אל הליכות צני
 קדם ותושצי ארץ המורשה ויערכון ויחזה ווול ויחזה, אכן ואחר: הלא אחרי אשר קצב
 ר' יהודה הנשיא את סדרי וזקק וצבר בכסף צעליל את המשניות הישנות, הצאים
 אחריו הציאו את משנתו צצלה, וס דקדקו מחד צעוהר לשונה; ומהרי ארץ ישראל
 אשר שם חוצה הזהב הטוב הורידו את הצריחות והתוספות למקום הישיבות אשר נשאו
 ראשן צארץ שבער וידצרו צהן צרוח דעת וצרוח צינה; גם שוני ומסדרי חלמוד צצלי
 כחשר ערכו פירושי המשניות וההוויות ופלפול האמוראים על כל משנה ומשנה ועל
 כל פרק ופרק, דרך האמוראים צצני ונערצא שומרו, ולכן ישור מחד צצני החלמודים
 העיניים והדרשות, הקוסיות והפירוקים אשר יסוצו את המשניות באשר יסוצ החלר את
 האולם באשר ידעו כל צאי שער הירושלמי והצצלי, וכבר דצרו צזה החכמים ר"ש רפ"פ
 ור"ץ חיות ור' ז' פראנקל צצ' וצוא הירושלמי לז ו"ו. כן גם זה הדור, דור סצוראים
 וגאונים הראשונים אשר קנו אחר עלטול הדרות ואחר אשר נעקרו צתי הנודרשות צאי
 וגם ישיבות צצל אספו נהגן ומסך כסתה ארץ, אלה החכמים אשר נשאו עינם ולצס להורות
 לצני ישראל ההלכה הקצועה והנהוגה ואשר כל יקר ונעשיהם להיות לעס לעינים,
 לשום ההלכה הקצועה צחלמוד זה אשר הורידו צכליהם, ואשר פרי ונחצותם הלכות
 קלרות כהלכות פסוקות והלכות גדולות ואשר השיצו גם לשוללים הלכות וקוטעות
 כרוצ תסוצות הגאונים הראשונים, צראשית ונעשיהם לקצוע ההלכה חפשו חפס מחופש
 לדעת גם ההלכה אשר ילכו אחריה צני ארץ ישראל וקום אשר ועולם ישצו צה הזקנים

החנאים והאמוראים הראשונים צני ענקים יקראו להם; ואחשוצ, כי כאשר היה ציוני
 האמוראים כן גם ציון הזה רוח מלא מאלה מונורה שמש עבר גם על שארית פליעת
 חכמי א"י ויחזקו גם הנה ידיהם לקצוע יחד נאמן המעשה אשר יעשון והדרך אשר
 ילכו צה, וכן אמרו ר' יונתן סוף מעשה. ונעמול ויגיעת כפים החכמים האלה נשאר
 לנו שנים שלשה גרגרים צראש אמרים, ומככות קטנות כה' מוזזה ותפילין גרים ועצדים
 וכו' והלכות ארץ ישראל אשר נזכרו צצפרי הראשונים וחיצורים כאלה אשר חוכס
 הלכות נאספות צאי נזכרו גם צצפרי תסוצה ס' קצ"ז וצשו"ת ש"ץ צצס שללת א"י
 דק ס"ע וז"צ; ואחרי אשר חקרו החכמים אל מולא ההלכות ראו והצינו כי צבחה וכונה
 מנהגים יש שינוי וחילוק, לכן ערכו אלה החילופים והשנויים, וזה היה דרכם כי כן
 מצינו גם צומס' קופרים נערכו דצרי רצותינו צצמערצ מול דצרי רצותינו צצמנורה
 (פ"י ה"ז, פ"ב ה"י, פ"י ה"ד). ועוד יש להציא ראיות פרטיות על קדימות אסיפת
 אלה החילופים צין צני צצל צצא". הראיה הראשונה ההלכה הצרורה ולשון הפשוט
 שומינו צחילופים אלו והם ג"ב צומס' הקטנות צצל נסתנה כבר צומס' קופרים ואינו
 שם על עהר לשון המשנה והצריחתא. הראיה השניה כבר אמרנו שבעל העיטור אוח גט
 חלינה (ז"ד) הזכיר החילופים האלה צצס התוספתא וזה מופת שהיתה זאת צריחתא
 אסופה כונו הלכות ס"ת כות"ס וכו' ואף שהיא מואחרת מולא לתוספתא דר"ח ור"ח
 צצל נאספה צעהר לשום וצשווי החיצור. הראיה השלישית שצחילופים האלה החזיקו
 ההלכה הקלרה ע"י ראיות כחפוח זהב צומשיות כסף אך מן הפסוק (א' י"ז כ"א מ"ט)
 מן המשנה והצריחתא (צ' ה' ז' ח' ט' נ"א) ומן הסצצא (ז' י' כ' כ"ג כ"ד כ"ט ז' ל"א ל"ה
 ל"ט) צצל לא הציאו דצרי האמוראים כונו שהוצאו כבר צומס' קופרים, הראיה הרביעית
 שהלשון צהחילופים מורה על קדימות הזמן כונו תשומשי מכות (ד' כדי להרגיל (מ"ג)
 שדורשין צומקום סקוצרין ואומרים (א' ט') כחורה וכהלכה (מ"ט). ומה שזכר (מ"ח) שמתח
 תורה אין הכוונה על איזה יום סנקרא כן צצציל סיום התורה רק השמחה עממה
 שמשמחין צצציל גמר קריאת התורה וכעין זה איתא צצפיקתא צחדש השלישי וז"ל
 ויתרו ישצ צתוך ציתו וצא לראות צצמתח תורה וצמודרש הציאו צעל העיטור סוף ה'
 חוץ ואלה תצצדון את האלהים א"ל אינתי א"ל לסוף חומשים יום והיו מונין כ"א
 לעמלו מכלן קצבו חכמים לספור העומר צזה"ז שהרי עבשיו אין לנו לא קרבן ולא
 עומר אלא שאנו מחצצין יום לשמחת תורה וע' צר"ץ ס"פ ע"פ; ומה שצ' צחילוף (מ"י)
 לגי' הי"ש"ש מלה מלה, לשון זה וודאי כבר היה נהוג וגם צצות ס' כ"ט ואי ידע
 לומר לצדו מלה צמלה. ועוד שהצצרים האלו לא נמלאים רק צנוס' הי"ש"ש ואולי הם
 הוספ' מואחרת. הראיה החמישית צעכני החילופים מורים על קדימת הזמן שאז לא היה
 עוד מוקדר קדר צקריאת התורה צאי (מ"ח), א"מ לא היו ונכצין התורה צצליה (מ"ט)
 וציוני ר' שר שלום כצד כצדו צצליה ג"כ, עוד קראו העס צאי לצדס צחורה ולא
 סייע החזן (מ"ז), עוד היו תוקעין צע"ש (כ"ד).

ד) אחרי אשר נצצבר אללי שהחלופים האלה נקדרו ציוני הסצוראים והגאונים
 הראשונים, אציע דעתי לאור שגראה שאים מציני אא"י וגודל על צצרי מנהגי ח"י וצא
 לצצל וראה שם מנהגים אחרים הוא כתצ השינויים האלה, ואציא על זה ראיות

והנה נעדרו כל עניני הדין, ונשפטי המון אף שנמלאו צלה הדברים שלוח
הרצה לבאנוי בצל וגם החילוף לענין קמיכת דיינים לא נמלא ציניהם. והייתי רולה
לשפט של היה צדעת ונקד וכותב החילופים להזכיר כל השינויים בין צ"צ לצא"י
שם זאת היתה כוונתו היה מזכיר גם הענינים ההם אלא בהעריכו החילופים רלה
להחזיק מנהגי ארץ ישראל נגד מהוגי צבל, לכן לא הציג השינויים שלכל השינויות
והדעות אינם כוהגים בצבל רק צא"י, אכן אין זה משמעות לשון החילופים, שעיקר
כוונתו לערוך השינויים וכלומר יד מלקדקד מהוגין של צניי א"י ועוד צצקי" מ"א
איחא האי דיו"ט שני שהכל מודים שצא"י עושין יום א' וצבל צ' ימים, גם לא נראה
לומר שחלק ופלב על זה המנהג של צבל צאמרו. 'יום א' כמלות התורה" כמו שהיו
מפלבלין הקראים על זה, רק שאמר זה צלשון רכה באשר ישר וקוצ צניינו הנהג
צא"י אצל לא כעווען על צ"צ וכמשים דופי בהם. ועוד שרק צנוס' היש"ש נראה מקד
החילופים קלת כעווען נגד צ"צ ואומר מ"א כמלות התורה, ל"ח בהלכה, מ"ע כתורה
ובהלכה ובאשר הנוסחאות שראות יותר מיושרות לא נמלא כן. לכן אמרתי שלא צל
ובהלכה וצא"י הנוסחאות שראות יותר מיושרות לא נמלא כן. לכן אמרתי שלא צל
ולא הגיע אלינו כל נוסח החילופים כשם שאנו רואין נוסחאות שלפנינו שלא רח
זה כראי זה גם צמנין וצמקפר וצממה מקומות שהיו מן הראוי להציגם לא זכרו
הראשונים ולא מקדום, אלא גם לפניהם היו מקומעות, ותכלית המאסף התוספ
דחילוקי צני צבל לצניי א"י היה אך לרשום השינויים שראה, וצצבל שהיה מציני א"
הציג קיוב לדצריהם ונטה לרשם צתחו לפעמים טעם לדצריהם.

מוכיחות. הראשונה שצחילוף (ט' ט"ז) הוא לשון הירושלמי ומועשה המוזכרת שם ובסי'
 ל"ט הוצא לשון שהוזכר בירושלמי בשם ר' אבה צר מוהל, ואין זכר לתלמוד צבלי בכל
 לשון החילופים, השנייה שהיא כוונה לרוב להשפיע בני א"י ומוציא רחיה להלך מנהגם
 והתלבויותיהם כאלו ראה שראשי הישיבות מתנגדים להם והוא מראה להם טעם (צ' ג'
 ה' י"ז ב' כ"ג כ"ט ל' ז"א ל"ה ל"ט ו"ג), ליש"ש (ל"ח מ"ג ו"ט), לגי' ג"ח (כ"ד), לגי' ז"ז
 (כ"א). אכן לשיטת אנשי צבל כותן טעם אך צקי' א' וצקי' ו' ולגי' הא"ח גם צקי' ב'
 וצקי' ל"ד ולשני השיטות כותן טעם וספר' צקי' ו' ח' י' י"ז לנזק' הא"ח ויש"ש, מזה
 נראה שצמצמה עשר מקוונות כותן טעם וכונה אחרי שיטת א"י ואף כשתים וארבעה
 פעמים מוזכר דברי צבלי לזכר, וד' וה' עניינים וציא טעם לשני השיטות.
 הראיה השלישית שנוצחו במוקדמות אחרים שפגלו באושים צבלי נגד אותן האנשים
 המוציין הלכות מוקדום אחר ואומרים שלקחו צידם מזהמת א"י ונוראים ספריהם, ש"ץ
 שער ד' דף ו' צענין אשת ישראל כשתמורה ואי קאומרי צני מערב, אשת ישראל וכו'
 ובש"ח סי' קפ"ז אית בינייכו שובלים קטנים חולקין על הגאונים ומוציאין ספריהם,
 ובסדר ר"ע לענין ק"ש צעמידה כתב ואותן האנשים שאומרים כמנהג א"י אנו עושין,
 וכבר הוכחנו שבכונה שר"ת הגאונים הורו הלכה כנגדן כמו צהשו' הגאון הוצא צוהריע
 סי' מ"ז צש"ת רכז וכו' וזה כובל לשפוט שמי שכתב וקינץ אלה החילופים ראה להלדיק
 מנהגי א"י נגד דעת הגאונים, ואולי ע"י העובדים ושצים ותלמידים האלה הצאים
 מאל' לצבלי כחפשו אלה מנהגי א"י גם צבלי עד שחמוטטו מנהגי הקהלות ושאלו
 לגאונים לנעץ יורם הדרך האמת לצלי כטות מומנו ימין ושואל והם השיבו הלכה
 והחזיקו צמטה עוז צמנה צבלי, כי מלכד אלה החילופים ואלאו שללות רצות לגאונים
 על העניינים והדיקין שצאים גם בחילופים, כמו צש"ת סי' קס"ח, קע"ד, קפ"ו, רכ"ב.
 ובש"ץ דף כ"ד ע"צ סי' ז', שער ד' סי' כ"צ לר' שר שלום לענין הכתובה, דף כ"א
 לר' היילן; לר' יהודה לענין מילה ע"ג עפר, דף ב' ע"צ צענין שומרת יבם, דף כ"צ
 ע"צ סי' ו' לענין מילה צסקין עיין שם סי' א'. צחשוצות הגאונים ד' ליק סי' א' צענין
 י"ט שני סי' מ"ה צדין שלקות ש"ג וכו'.

ואולם חזירה ונאקופת תשובות והלכות הגאונים היו החילופים האלו לא נתרבר. והחכם רפ"פ ראה לומר שגרה של היו באקופת שו"ת הגאונים של ר' יוסף קוב עלם שזודעת לצעלי החו' ורק באקופת הרב האצולוני. אכן החילוקים נזכרים גם צתו' צע"ז ככ"ג.

(ה) והנה ההלכות האלה שנזכרו בחילופים שלפנינו ועל הרצה מענייניהם נשאלו הגאונים מלח אחשי דורס, הנה דברים הנוגעים בגופי תורה וחמורים דעת ישראל. אחד עשר מהם מענייני אישיות ויצום וגביעין (ג' ו' ז' י"ג ב"ה כ"ז ל"ד ל"ה ל"ז ל"ח מ' נ';) עשרה מהם צעניי תפלות וזכרות (א' י"ד י"ט ב' כ"ד ב"ח כ"ט ל"ב ל"ו ו"ג מ"ד) תשעה צעניי שבת ומועדים ומהגיהם (ח' ט"ז ב"א כ"ג ל"ח ל"ט מ"ח כ"א כ"ד) שלשה צעניי אצות ז' ה' י"ב, שלשה צעניי טהרה (ט' י"א ט"ו), חמשה צעניי טריפות ואכילת איסור (י' י"ח כ"ג כ"ז כ"ג), ארבעה מעניי נשיאת כפים (כ"ז מ"ב כ' כ"ה) שנים צענין פדיון צבור ומעשר (ד' כ"ו) שלשה צענין מילה (י"ז מ"ה מ"ו) שלשה

ושבתות ומועדים החמירו בא"י כאשר היה להם כל זה למוקדש ונעט ולשירי דמנחות אחרי שריפת בית אליהו. (ח' כ"א ל"א ל"ו מ"א מ"ב מ"ו מ"ט כ"ד כ"ה). בזמירות חיתון מחמירין בדבר אכילה להרחיק העם מן עמי הארצות והווינים (י' ל' כ"ב); באיזה ענינים הסיכויים נוצעים ונשנוי ונהג הארץ בהצרת החיצות בחיקון הכלים והכסף העובר לקוחר (ה' ז' כ"ז מ"ה) וגם שאר החילופים מולאיהם מונחגים ישנים אשר לא רלו לשנות טענות בא"י ועמדו על ונהגי קדם (כ"ח מ"ח כיון שולפנים קראו פרשיות קטנות, מ"ו) שנהגו במקום גזירת הטפסר לצר הטהר, וכן מיום גזר האויז וההרגו הרב רב החמירו מאוד באצילות ובכבוד הנחתים למען יחזיקו ונהג הדתי ולא יקלו ראשם, ונכשולי האלמונות ואולי גם בגיטין היו ונחמירין מאוד ביום מלחמה למען לא יבואו לידי טעות (י"ז י"ב י"ד ל"ד) והשאר משנוי נמוסיהם כאשר נוטלו חלופים כאלה בכל הארץ ובכל הדוים, (ה' כ"ה וס' ל"ג) שצא"י לא זרקו וורה תחלמידים והיו מקרצין לתורה, וגם להחילופים אשר ספחנו וס' כ"ו עד ק' ע"ג יסודות ונולקות כאלה יש להם. (כ"ח כ"ע ק"ג ק"ד) מושפט הארץ צימיו קדם ומקורות העם (סא) מהידור הארץ; (ס"ב ק"ה ע"צ) וחילופים בטעם הארץ; (ס"ג ק"ה) עניני טהרה; (כ"ז כ"ט ס"ו) יקר התפלה והוועדים וכן כולם.

(ז) ועל עיקר דבר נעיות בא"י אחר הנוחמיר חוץ מונה שנוצט מן ההקפד הגדול שנהגו לקפוד צעניני טהרה, קרצן וכדוונה נראה שהדבר הזה נסתפק ג"כ מן הכלל הזה ללכת אחרי הקתם השנוי צונשנה וצברייחא. והנה צונס' קופרים פי"ד ה"י איתא; ובכל מקום שנחלקו שני תנאים ושני חמוראים ולא דק לן הלכתא כחד וניייהו אזלין בחד ונחמיר כ"ש צנצח ותהלה של חי העולמים וכו'. ועוד זה הרב צעל נחלת אריאל בפירושו לננס' קופרים והרב חיד"א צפ' כסא רחמים והקשה הלא היא הלכה ונצורת שרק בדברי תורה אזלין להחמיר אצל לא בדברי קופרים וצפרט צמנהג כזה צעניני תפלות (ועיין בדבריו ח"א ס' רל"ז וצמנהג למלך סוף ה' וביילה) ואשר אני אחזה לי שהדבר יש לו יסוד ושורש בצרייתא דע"ז ד' ע"א הנשאל לחכם וכו' אם היה ח' מהם גדול מחצירו צמכונה וצמנין הלך אחרי וחס ללו הלך אחרי המחמיר, ר' יהושע בן קרחה אומר צל תורה הלך אחר המחמיר. צל קופרים הלך אחרי המיקל ועלה ח"ר יוסף הילבתי כ"י בן קרחה. והנה ראינו ששטת אנשי א"י ללכת אחרי הקתם השנוי צמנתי' גם כאן הלכו אחר הקתם של החכמים שאומרים שגם צד' קופרים הלך אחר המחמיר ומיושרים דברי מוס' קופרים שהיא גמר' ירושלמית לפי שיטת אש"י.

והנה צנידון החילופים כנועט צבולם ונחמירין אש"י צטעם וון העצמים המוצאים לנעלה, (צפ' י"צ) החמירו צביצוד הנחתים אף שהקילו צמועד, (צפ' כ"א מ"ח) החמירו וחסו על כבוד השבת ויו"ט שלא לערצו עם חול (צפ' כ"ט) החמירו שלא ליאמר זר צרכת הכהנים, ונראה שהיה חומרא צענייהם שלא לצרף הרצה ולהוליא ש"ש (כ"צ כ"ח) וכן קראו מן התורה ונעט צבוונה (מ"ח צפ' כ"ג) חסו לעשות חומ' והפער רק בקרצן, וכן (צפ' כ"ז) מה שהוא קולא לענין היחר האכילה הוא חומר' לענין הקרצה למוצת, אולם (צפ' ו') לענין בלה, (ל"ג) לענין נתינת שלום לרצו (ל"ה) בדבר גדול לפטור מן החליה (לפי שגם בשאר ענינים פסקו צענין נפל כחכמים נגד רש"ג) (מ"ז) לצרף צראש פרוט (וצפ' כ') לענין מי שאינו נשוי אם יצרף צ"ב וצמנהג דברים הללו הקילו אש"י.

(ח) ולענין ההלכה והפסק הלא כל הגאונים והראשונים אמרו מה אחד שאכן אחר צני צצל גרירן, הגאונים פלפלו נגד הסומכים עצמן על אלה מנהגי א"י כמו שהצטנו דצריהם, ופסקו למרצית הלכה כנגדם, וכ"כ רש"י צחולין כ"א דאכן הולכים אחרי צני צצל, וכ"כ הר"ף סוף עירוצין והמנהג שער ז' ס' י"ח והטור הציא צפ' קכ"ז וכ"כ התו' צע"ז ל"ו שהצטנו וכ"כ הראש צמטו כלל ד' ס' י' ואצת שהרצה מונחגי אש"י יש להם אף חזיה סמך צתלמוד א"י הוא הירושלמי וספרי הלכות שלא"י אצל לא צתלמוד צצלי (ה' ו' ח' ט' י' י"ב י"ח י"ט כ' כ"ד ל"ג ל"ד ל"ה ל"ח ל"ט מ"ג כ') אכן אם יש לסמוך על חלוק מנהגים זה בדברים המוצאים צסם מנהגי צצל נראה שצזה לא הסכימו הראשונים צתכלית ההקסם הצצל העיטור הציא התוספת' דחלוקי מנהגים כדרכו להציא שיטות האמרים הקדומים ולא חרץ משפטו עליהם, לענין חומה של גוים (י) אומר ואין צידינו מנהג ואיסור איני רואה והמחמיר תע"צ. התו' צע"ז כתב וז"ל: מכול' שומעתינן משמע דצענין שיהי' ישראל מקרצ הציטול קלת ומה שנהגו להשליך קיסם לתנור קומבין על מה שיש בדברים צצין צ"צ לצא"י דקאמר צני צצל ושלכין קיסם לתנור וצא"י או קיסם זה מה מנעלה ומה מוריד ואנו נמשכין אחר צני צצל ותלמודם עכ"ל. נראה מדצריהם שאף שמשמע מן הסוגי' שלריך שיהי' ישראל מקרצ הציטול צכל צח לא דחקו מנהג השלכת קיסם צכל וכל, גם מקיס דצריהם משמע שלא נחלק התלמוד צצירור על זה שמוזכר צחילוק נהוגין, ומדצריהם שאלו נמשכין אחר צני צצל ותלמוד' משמע שמוסכמים חומן המנהגים לרצו עם התלמוד של צני צצל (ל) גם הראש הציא ראה מחילוק צע"ז פ"צ ס' כ"ט וצפ' ל"ג העמיק לייצט המנהג ע"פ סוגי' הש"ס; אכן הרמב"ן שם שאומר השלכת קיסם אומר על האי מנהג דצני צצל הכתוב צחילוק וז"ל וכבר הצטנו ראה שהעץ זה לא אומר ולא מחר ודצרי ונחלקת זה חנים מוכינים ויש שם דצרים הרצה שילאו משיטת התלמוד המוקר צידנו ואין אלו שומעין אלא לתלמודנו עכ"ל.

(ט) יאל לנו תועלת גדולה מידיעת אלה החילוקים צידיעת דרכי הזמן וכינוסו צימיו קדם, הלא נראה שצלצד הדצרים הנוגעין לעניני אשות ואצלות ופריפות ואשר הם לרצו ציד צ"ד גם עניני התפלות והצרכות והדינין היו משונים מאוד צארץ ישראל כמו שהיו עומדים צק"ש, אומרים צתחונה ג' צרכות, מצרכין צ"ב צפרע ראש, מתפללים צקול, הקרוא קורא צתורה, קוראין התורה לג' שנים ומחלה, נוטלין לולצ צצצת, חוקעין צערצ צצת וכדוונה. ודצרים האלו הנועטים אין אלו נהגין היום הזה כצני צצל, אצל צני צצל היה האצל נכנס לציה"כ צכל יום, היו עווענין כספים צצצת, אחוריהם צציה"כ לארון, מוהללין צצער, מצצדין תורה רק צצניקה.

והנה קראתי שם אלו ההלכות אשר פליגי צהן א"מ ואנשי א"י חילוק מנהגים לפי שר' יעקב צעל העורים הזכירים צזה הלשון צטור אומ"ס ס' תע"ה וצטור יו"ד ס' ת"ח, והראש צמ"ק קראן חילוק נהוגין; הרמב"ן צע"ז אומר וצמחלות; הראש צע"ז כתב עליהן הלכות צצין צ"צ וצני א"י, התו' כתבו צדצרים צצין צני כו', והנה צאקספת המהרש"ל ציש"ש כתוב צראשן, חלוקי דינים צין צני ארץ ישראל וצני צצל צכ"י ארצות חיים רשום: אל דצרים צצין צני א"י צצ' צצל, וצכ"י צ"ל כתוב אלו חלוקים צצין צני ארץ ישראל וצני צצל, והקדים הכותב אחר צני א"י צצ' אש"מ שכל החילוקים צכ"י הנה מוחללים צמלות אנשי מוצה כמזכור.

חילוק מנהגים

וקדמתי העניינים בנוספר וצוהינן ענייניהם ע"פ קידור היש"ש המלוי ציד כל אדם, אכן רשמתי גם בכל חילוף מעמודו ומלצו למנין הכ"י, ובתחלה הצאחיהחמישים החילוקים שנתאלו בי"ש ואחריו כן המלויים באחרות חיים ובז"ל כ"י, ואחריו כן פסחתי עליהם השניונים שאלחתי ביום' סופרים ואשר אדבר עליהם בלשון ה' בפירושי למס' סופרים, גם לקטתי חילוקים וון התוספות וומ' כפתור ופרח להרצ הפרחי וומ' ערך ויילין להרצ ר' ש"ל ראפורט, והדברים ונזארים בספריהם, אצל המלות החליות בחרץ לא סדרתי עמהם.

א) אכתי מוזרח יושבין בשעת ק"ש ובני ארץ ישראל עומדין. ז"ל. (י"ג)

בני א"י עומדין בק"ש ב"צ יושבין הדא טעון' בשעתך צייתך. י"ש"ש

בני א"י עומדין בק"ש בני צל יושבין כמו בשעתך צייתך. א"ח (ה)

בסדר ר' עמרם דף ה' ע"צ הוצא זה המנהג של בני א"י ודבר קשות כנגד העומדים בק"ש ותולין עלמן צמנהג זה והרחה שהוא טעות ואין לו יסוד בהלכה ואפילו בגמור' דבני מערבא אין לו שום שורש וז"ל: והני דמתחזי דווחיירין אכפשייהו למימר' דווקצלין מ"ש צעמידה טעות ותעות בידם והדיוטות וצורות וטעות זה למה להו לאשתמושי כולי האי כצר ק"ל הלכה כז"ה בכל התורה כלה וכו' אלא אפילו כז"ש כווי לא עבדי דאי כז"ש בלפרא מעמוד צנושא מועה ואינין ל"ש בלפרא ול"ש רמשא מעמוד וכו' ואותן האנשים שאומריין כמנהג א"י אנו עושין הלא כך גורסין בחלמוד א"י תניא יתה צח קול וכו' הלכה כז"ה וכו' ותו קא גרסיין בגמרא דא"י וכו' ר' יהודה בשם שמואל אחר לריך לקבל עליו מלכות שמים מעמוד מה אם היה יושב עמוד אלא אם היה מהלך עמוד ע"כ. ובשלטי הגבורים פ"ק דברכות הוצאו דברי ר"ע אלו. ונראה שבא"י רק בקבלת מלכות שמים היו עומדין וא"כ מה שנאמר בלשון החלוק "ק"ש" לא בכל פרשיות של ק"ש קא מיירי, אכן אפשר שבא"י החמיירו חומרא אחר חומר' ועמודו בכל הק"ש ואותן האנשים שבלב ר"ע כנגדן והיו עומדין בקבלת מלכות שמים היו תולין עלמן צמנהג א"י שוחמיירין יותר. והנה בתנחומ' פ' לך הכנים פי' זה של הירושלמי בדברי ר' יהוד' א"ש שרק אם היה מהלך עמוד בדברי ר"י עלמן כדרך המדרש ונחית דרגא ואחר שרק פסוק ראשון ל"ל צעמידה. וזה תלוי בפלוגתא התנאים עד היכן לריכה כוונה ועיין ר"מ פ"צ מהק"ש ה"צ ובהג"מ שם. מנהג זה לעמוד בק"ש מ"ש כוונה ומקור הענין כמו שהיתה העבודה והתפלה ולפי הירושלמי גם כל ברכות המלות צעמידה כובע לדברי ר' יוחנן ברכות י"ג ע"ב שאמ' כל הפרשה צעמידה ור' יהוד' אומר עד על לבצך צעמידה ורואים אנו דברי החכמים האלה אף כי אינם וותאמיים לדברי ז"ה צמנהג עיין תו' ד"ה על ובמדרכי פ"ק דברכות מ"מ החומרי, לנלוה מן המוצחר, ואף שצירושלמי הענידו דברי ר' יהודא א' שמואל צמנהג שריך לעמוד, הנה המנהג לא שח לבו אל הפלפול אשר העמיד שיטת איזה תנאי או אומרא צענין אחד והמנהג י"ה כפשוט דברי ר' יוחנן. (ידידי הרב המופלג ר' יחיאל מיכאל שענגוט כי' מצינטי, יתצ' אלי צענין זה כדברים האלה: הרב ר' זכ' פראנקעל צפי' הירושלמי כתב שהצלי אומר ר' יהוד' עד על לבצך צעמידה הוא כגד הירושלמי, ובאמת לא נראה צדור באיזה דבר הצבלי מתנגד לדברי הירושלמי אכן כגד התנחומ' הכ"ל הוא צודלוי דשם נאמר דרך בפסוק ראשון לריך עמידה, ומה שחירץ רז"ף הא ידידה

הא דרביה הוא דוחק צפרט דר' יהוד' צבצלי מתמוח אחר בשם שמואל רביה כנראה מן הש"ס שצביא דברי ר' יוחנן אחריו דברי ר' יהודה וזה לא אחי שפיר אס' ר' יהוד' משמיה דנפשיה אמריה ועי' צהג"מ.

ב) אכתי מוזרח אין מתאצלין על הולד עד שיהא בן ל' יום ובני א"י אפילו הוא בן יומיו. ז"ל (ג).

בני א"י אין מתאצלין על תינוק עד שיהא בן ל' יום, ב"צ מתאצלין אפילו על יום אחד. (יש"ש).

בא"י אין מתאצלין וכו' ב"צ וכו' אפילו על יום אחד ואיבא נוסחאות איפכא. לפי שהוא כחתן שלם לאציו ולאנו מן הדא תינוקת צח יום א' מענואה בנדה וצח י' יומים מענואה בזיבה. א"ח (ז).

חילוף זה הוצא בשערי לך שו"ת סי' י"א כנוסח' ה"ל וכנוסח' השניה צל"ח וסיים שם ובני א"י אפילו הוא בן יומיו לפי שהוא כחתן שלם מן הדא תינוקת וכו' כחתן שלם. א"כ ידענו הנוסח' המיושרת. עיין מכתב חדשי לגרעץ דברייה' גראם 1869 ד' 477. הנה פסק ומהגא א"י כחכמים וכסתם משנה דומ' נדה תינוק בן יומיו"ה כחתן שלם והציאו בחילוף לשון סתם המשנה רחיה לדבריהם. והנה בנדה מ"ד ע"צ העמוד ר' פנא זה הענין האחרון צמנהג ההיא בידע דכלו חדשין, אכן מנהג א"י לא חילק בזה ואל פשט לשון המשנה פניו וכן נראה מומ' שמחות פ"ג שהיא גמור' ירושלמיית והוצאה המענה כפשוטה להלכה ואין זכר לשיטת ר"פ. ובשעת קל"ו ע"א ראינו דחכמים פליגי על רשצ"ג דבסתם וולדות לא חיישיין לס' כפל וגם בחוספת' משמע כן לכך מנהג א"י כסתם חכמים: אף שחכמי א"י היו יודעים שצבצל פסקו ברשצ"ג דכל ששה ל' יום לא הוי כפל דצינומות פי"א ה"ז בירושלמי אית' תמן אמריין בשם שמואל הלכה ברשצ"ג ועיין צריך פר"א דמילה והנה לבנין זכוי לעובר אמרו בירושל' החולץ והוא שילא ראשו ורצו בחיים וכן פסק הר"מ לבנין נחלה פ"א מנחלות הי"ג ונראה שובאין הוליא דין זה ועיין ו"מ שם ופ"ק דיצום ולפי דברי החילוף א"י לא חלקו בזה ופסקו בכל מקום כחכמים (מוגף התוספת' לא משמע צדירור דסתם חכמים פליגי על רשצ"ג ובשעת איצעי' להו מי פליגי רבין ולא איפשי' מן התוספת' אכן תמו' צמנהג מקומות עיי' נדה מ"ד ע"ב ד"ה הא לא ר"ו לדקדק מלשון התוספת' דלא אזיל ת"ק צתר ל'. ריו"ש.

ג) א"י מניקה שנת צנה צתוך כ"ד חדש משיאין אותה וצא"י עד שתגמור כ"ד חדש שמה תמית את צנה. ז"ל (ה')

בא"י אין משיאין את המניקה שנת צנה עד שתמיתין כ"ד חדשים ב"צ משיאין צתוך כ"ד חדשים. יש"ש.

בא"י אין משיאין את המניקה עד שמת צנה או עד שתמיתין כ"ד חדש ב"צ משיאין צתוך כ"ד. א"ח (ו').

צו"ת שערי לך הוצא החילוף דף ס"ג ע"ב סי' ל"ט כגי' ה"ל ויש"ש, וגי' א"ח מוטעת שלא מלינו לצבליים קולא כזאת להשיא המניקה בכל ענין צתוך כ"ד ורק צמח צנה הקילו בכתובות ס' ע"ב והלכת' ונת מותר. אכן בא"י פסקו כסתם לשון הצריית' והיא צתוספת' דנדה פ"ב מניקה שנת צעלה צתוך כ"ד חודש ה"ז לא תתארם

וקדמתי הענינים בנוספר ובמנין עניניהם ע"פ קידור היש"ש הוליו ציד כל אדם, אכן רשמתי גם בכל חילוף ועמודו וולכו למנין הכ"י, ובתחלה הצאתי הסמיכים החילוקים שנואלו צי"ש ואחרי כן הוליויים באחרות חיים וצ"ל כ"י, ואחרי כן קפחתי עליהם השיוויים שאלחתי צו"ס' קופרים ואשר אדבר עליהם ברכות ה' בפירושי למס' קופרים, גם לקמתי חילוקים וון התוספות ווס' כפחור ופרח להרב הפרחי ווס' ערך וילין להרב ר' ש"ל ראפורט, והדברים ווצורים בקפריהם, אבל הולות התלויות בארץ לא קדמתי עמהם.

(א) אנשי מזרח יושבין בשעת ק"ש ובני ארץ ישראל עומדין. ז"ל. (י"ג)

בני א"י עומדין בק"ש צ"ב יושבין הדא טעמו' בשעתך צביתך. י"ש"ש

בני א"י עומדין בק"ש בני צבל יושבין כונו בשעתך צביתך. א"ח (ה')

בסדור ר' עמרם דק ה' ע"צ הוצא זה המנהג של בני א"י ודבר קשות כנגד העומדים בק"ש ותולין עלמן בונה זה והראה שהוא טעות ואין לו יסוד להלכה ואפילו בגמ' דבני מערבא אין לו שום שורש וז"ל: והני דמתחי דנחמירין לאנשייהו למימר' דמקצלין מ"ש צעמידה טעות ותעות בידם והדיוטות וצורות ושקות זה למה להו לאשחזשי כולי האי כבר ק"ל הלכה כצ"ה בכל התורה כלה וכו' אלא אפילו כצ"ש כונו לא עבדי דלי כצ"ש בלפרא מעמוד צרושא מועה ואינין ל"ש בלפרא ול"ש רמא מעמוד וכו' ואותן האנשים שאומריין כונהג א"י אנו עושין הלא כך גורסין בתלמוד א"י תניא יתה צת קול וכו' הלכה כצ"ה וכו' ותו קא גרסינן בגמרא דא"י וכו' ר' יהודה צס שמואל אמר לריך לקבל עליו מלכות שמים מעמוד מה אס היה יושב עמוד אלא אס היה מהלך עמוד ע"כ. וצלטני הגבורים פ"ק דברכות הוצאו דברי ר"ע אלו. ונראה שצ"י רק בקבלת מלכות שמים היו עומדין וא"כ מה שנאמר בלשון החלוק ק"ש לא בכל פרשיות של ק"ש קא מייירי, אכן אפשר שצ"י החמירו חומרא אחר חומר' ועמודו בכל הק"ש ואותן האנשים שפלג ר"ע כנגדו והיו עומדין בקבלת מלכות שמים היו תולין עלמן בונהג א"י שמתמירין יותר. והנה בתנאומ' פ' לך הכנים פ' זה של הירושלמי בדברי ר' יהוד' א"ש שרק אס היה מהלך עמוד בדברי ר"י עלמן בדרך המדרש וגחית דרגא ואמר שרק פסוק ראשון ז"ל צעמידה. וזה תלוי בצלוגת התנאים עד היכן לריכה כוונה ועיין ר"מ פ"צ מהק"ש ה"צ וצהג"מ שס. מנהג זה לעמוד בק"ש וסוס כוונה ומקור הענין כמו שהיתה העבודה והתפלה ולפי הירושלמי גם כל ברכות הולות צעמידה נוגע לדברי ר' יוחנן ברכות י"ג ע"ב שאמ' כל הפרשה צעמידה ור' יהוד' אמר עד על לצנך צעמידה ורואים אנו דברי החכמים האלה אף כי אינם וותאיימים לדברי צ"ה צושנה עיין תו' ד"ה על ובמדרכי פ"ק דברכות מ"מ החמיר, לנולה וון המוצחר, ואף שצירושלמי העמידו דברי ר' יהודה א' שמואל צנהלך שריך לעמוד, הנה המנהג לא שח לצו אל הפלפול אשר העמיד שיטת איזה תנאי או אמורא צענין אחד והמנהג היה כפסטי דברי ר' יוחנן. (ידידי הרב המופלג ר' יחיאל מיכאל שעבנוט כי' וצילינן כחז אלי צענין זה בדברים האלה: הרב ר' זב' פראנקעל צפי' הירושלמי כחז שהצלי אמר ר' יהוד' עד על לצנך צעמידה הוא נגד הירושלמי, ובאמת לא נראה צרור צאיה דבר הצלי מחנגד לדברי הירושלמי אכן נגד התנאומ' ה"ל הוא צוודאי דסס כאמר דרק בפסוק ראשון לריך עמידה, ומה שחירץ רז"ף הא ידידיה

הא דרביה הוא דוחק בפרט דר' יהוד' צצצלי ומתנא אמר צס שמואל רביה כנראה וון הש"ס שציא דברי ר' יוחנן אחרי דברי ר' יהודה וזה לא אחי שפיר אס ר' יהוד' משמיה דפשיה אמריה ועי' צהג"מ.

(ב) אנשי מזרח אין מתאצלין על הולד עד שיהא צן ל' יום ובני א"י אפילו הוא צן יומו. ז"ל (ג).

בני א"י אין מתאצלין על תינוק עד שיהא צן ל' יום, צ"ב מתאצלין אפילו על יום אחד. (י"ש"ש).

צא"י אין מתאצלין וכו' צ"ב וכו' אפילו על יום אחד ואיכא נותנאות איפכא. לפי שהוא כחתן שלם לאציו ולאנו וון הדא תינוקת צת יום א' ומעולה צדה וצת י' יומים ומעולה ציזה. א"ח (צ').

חילוף זה הוצא בשערי דק שו"ת סי' י"א כנוסח' ה"ל וכנוסח' השניה צא"ח וסיים שס ובני א"י אפילו הוא צן יומו לפי שהוא כחתן שלם וון הדא תינוקת וכו' כחתן שלם. א"כ ידענו הנוסח' המיושרת. עיין מכתב חדשי לגרעץ דברי הח' גראס 1869 ז' 477. הנה פסק ומנהג א"י כחכמים וכחמס' משנה דמס' נדה תינוק צן יומו ה"ה כחתן שלם והציאו צחילוף לשון קחם המשנה ראה לדבריהם. והנה צדה מ"ד ע"צ העמוד ר' פפא זה הענין האחרון צושנה הדיא צידע דכלו חדשיו, אכן מנהג א"י לא חילק צזה ואל פשט לשון המשנה פניו וכן נראה מוס' שמוח פ"ג שהיא גמר' ירושלמית והוצאה המשנה כפשוטה להלכה ואין זכר לשיטת ר"פ. וצצת קל"ו ע"א ראינו דחכמים פליגי על רצ"ג דצתם וולדות לא חיישינן לס' נפל וגם צתוספת' משמע כן לכן מנהג א"י כחמס' חכמים: אף שחכמי א"י היו יודעים שצצצ פסקו כרצ"ג דכל ששה ל' יום לא הוי נפל דציצמות פ"א ה"ז צירושלמי אית' תמן אמריין צס שמואל הלכה כרצ"ג ועיין צריך פר"א דמילה והנה לענין זכוי לעובר אמרו צירושל' החולץ והוא שילא ראשו ורצו צחיים וכן פסק הר"מ לענין נחלה פ"א מנחלות ה"ג ונראה שובאן הוליא דין זה ועיין ו"מ שס ופ"ק דיצוס ולפי דברי החילוף א"י לא חלקו צזה ופסקו בכל מקום כחכמים (מבוק התוספת' לא משמע צצירור דתחם חכמים פליגי על רצ"ג וצצת איצעי' להו מי פליגי רצן ולא איפשט' וון התוספת' אכן תתו' צכונה מקומות עיין נדה ו"ד ע"צ ד"ה הא לא" רלו לדקדק ולשון התוספת' דלא אציל ת"ק צחר ל'. ריו"ש.

(ג) א"מ מניקה שנת צנה צתוך כ"ד חדש משיאין אותה וצא"י עד שתגמור כ"ד חדש שחא תמית אח צנה. ז"ל (ה')

צא"י אין משיאין אח המניקה שנת צנה עד שתמתינ כ"ד חדשים צ"ב משיאין צתוך כ"ד חדשים. י"ש"ש.

צא"י אין משיאין אח המניקה עד שנת צנה או עד שתמתינ כ"ד חדש צ"ב משיאין צתוך כ"ד. א"ח (ג')

צשו"ת שערי דק הוצא החילוף דק ס"ג ע"ב סי' ל"ט כג' ה"ל ויש"ש, וג' א"ח מוטעת שלא מצינו לצללים קולא כזאת להשיא המניקה בכל ענין צתוך כ"ד ורק צמת צנה הקילו צכתוצות ס' ע"ב והלכת' מת מותר. אכן צא"י פסקו כחמס' לשון הצריית' והיא צתוספת' דנה פ"צ מניקה שנת צעלה צתוך כ"ד חודש ה"ז לא מתארכ

ולא תכסא דר"מ ולא חילקה הצריחא בשום אופן בין מה הולד ללא מה, ואף שר יהוד' חולק ואומר י"ח חדש הלא רב ושמואל פסקו כ"ד חדש, וגם מלשון הצריח נראה שלא חלקה ואמרה שאף לא תתארס הרי דבזרינין והלכה כר"מ בזריכותיו ואף ששיטת החלמוד בכתובות הוא צענין זה שלא כר"מ דפקיקין שם והלכת' מה מותר בגולתו אסור (ועיין במדכבי פאע"פ) וזכ"מ מן החילוף הזה נראה שמהנהג א"י היה לבזור שמה תמית את צנה כר"מ ומלשון החילוף שמה תמית את צנה נראה שזדקו דברי התו' שם ד"ה ואמר בפירושם דבזירת ר"מ היתה צוה שמה תהרגנו. ובפרדס לרש"י ש"י שאלו במתיבתא שפריכה להמתין כ"ד חדש לפי שפעמים חונקתו. ובש"ץ דף כ"ד ע"ב ק"י ז' הוצאה תשובה צענין זה מר' שריר' ומה מותר בגולתו אסור וכן הלכה. (ד) אנשי יוצר פודין את הבכור בכ"ה כספים מתשמישי מלכות וצני א"י בחומשה שקלים שם ז' כספים מתשמישי מלכות. ז"ל (ו').

בא"י אין פודין את הבכור כי אם בחומש קלעים שהן ישנן ז' כספים ושליש צ"ב פודין את הבכור בכ"ה כספים. י"ש.

בא"י וכו' צני צבל פודין אותו בכ"ה כספים וחלי. ח"ח (ד).

הנה נראה שנוסחת ח"ח היא המיושרת וזכ"ח כספים וחלי היו פודין לפי הש"ס זכורות ל' ע"ה, ורש"י שם הביא החשבון בשם תשובת הגאונים. ובס' כפ"מ להרצ הפרחי דף ס"ד בתשובה מיוחסת לר' יעקב כהן ריש מה' דמות' מחסי' וחומש קלעים של פדיון הבן הוויין כ"ה זוזין וחלי זוז וחלי שותו צוזים של ערציים; אולם אפשר להעניין נוסח' ה"ל ש"מ נותנין כ"ה כספים והם זוזים אחרים וחלי הם כ"ה דרהם כסף לורי כפי מה שכתב הפרחי שם בשם ר"י אבן גאח; ומהנהג ארץ ישראל הוא לפי ר' חנינאל בש"ס שם דאמר אסתירא קורקיא דמזני תמנא דדינר כלומר דדינר של זה עי' תו' ד"ה ר' חנינאל. הנה אסתירא קורי' כזה היה שזה שלשה רביעיות של קלע לורי א"ב חומש קלעים הם ז' כספים אסתיריות אלו צקרוצ. עיין לוכן לור געשיכטע ד' 538. וכל החשבונות האלו הן צקרוצ כדודע מש"ס זכורות.

(ד) אנשי יוצר פוטרים את האצל אפילו שעה אחת אלא"י אין פוטרים אותו עד שיהיו לו ב' ימים לפני הרגל ז"ל (ז').

צני א"י אין פוטרים את האצל לפני הרגל עד שיהיו לו שלשה חדשים וצ"ב פוטרים וכו' ש"ס.

צני א"י אין פוטרים את האצל עד שיהיו לו ב' ימים צ"ב פוטרים אותו לפני הרגל אפילו שעה אחת ח"ח (ה').

הנה נוסחת הי"ש מוטעת כי גם צ"ב ק"י י"א כתוב החילוף הזה בשיטת ה"ל והא"ה. ומהנהג א"י כסתם משנה מ"ק י"ט ע"ה הקוצר את מהו ב' ימים קודם הרגל בטלה היונו גזרת שבעה וכן נקצעה ההלכה צמק' שנוחת שהיא גורא ירושלמית (עיין יאהרצוך לר"ב דריל ד' 28) וז"ל צ"ב ז' אצל שאלו אומר הקוצר את מהו ב' ימים קודם הרגל צני וכו' בזירת ז' שונה ימים קודם וכו' בזירת ל' והלכה כדבריו ע"ב ראיו שלענין פטירתו מן האצילות פסקו ג"כ בא"י בח"ש דב' ימים קודם הרגל וצטלין. והראיה שצני א"י סווכו על האי קתמא דנותניתין שצ"ב מסיים לשון החילוף

בלשון הזה: ובא"י אינו נפטר עד שיהיו לו ב' ימים קודם הרגל מן הדא הקוצר את מהו ב' ימים וכו' בזירת ז'. וזה הדבר אשר דברנו שמהנהג של אנשי א"י היה לקצוב ההלכה כמאמר התנא הקתומי במשנה, ועל דעת ר' יוחנן הלכה כסתם משנה עיין תו' דף כ"ה ע"ה ד"ה אומר ר"י ועיין יד מלאכי ק"י. אולם רבינו צנצל קצב ההלכה כתנא דביריתא שהיתה לפניו אפילו שעה אחת.

(ה)נוסחה המהופכת בדברי ר"ה שלשה ימים קודם הרגל וחב"ה אפילו שעה אחת נראית עיקרית דר"ה שמותי בדברי צ"ש וצדק י"ט ע"ב מוצאים דברי אצל שאלו באריכות ולא בקיצור צמק' שנוחת ושם נאמר להלכה כאצל שאלו לענין מוקפת היום ככולו ולא לראש דבריו ועיין בירושלמי וצתו' ד"ה הלכה כאצל שאלו. רי"מ (ש).

(ו) ח"ה אוקרין כלה על צעלה כל ז' והיא בחולה ונעשית כדה וצטילה ובא"י ע"י שהוא מוליד צלער מותרת לו מיד. ז"ל. (ט).

בא"י אומרים כלה אסורה כל ז' מפני שנעשית כדה מפני תלוא וחימוד צ"ב אומרים עד שהוא מוליד הצחולים היא מותרת לו מיד. י"ש.

בא"י מתירין את הכלה להחתן מיד מחמת שהיא מולידה את הצחולים צלער צ"ב אוקרין אותה מפני שנעשית כדה משחמ התלוא. ח"ח (ו).

הנה נוסח ח"ח וה"ל מיושרת כי מלינו לבאוי צבל שאוקרין בש"ס ק"י קס"ה וקס"ו לר' נאטרוניא וק"י קס"ח וכמוה הוצאה צר"ש פ' תינוקת לר' האי ובס' קס"ח נאמר גם הנוסח הזה שכתב צמק' ה"ל והא"ה מפני שם צחולים גורם לרס ידה שילא עמו וכו' ואוחזת אותה רעדה וחלחלה וצמק' שהיא ונתחלחלה היא פורקת כדה וכו'. גם כאן אנו רואין שהמהנהג בא"י תפס לו שיטת המשנה דתינוקת להחיר הכלה אע"פ שכתומי הדורות עיינו בזה הרצה וחזרו ונמנו ואפשר שכלל זה צכוונת הנואמר שם כי הו צה ר"י ור"ל בתינוקת לא הוי מקסי מניה אלא כדמסיק תעלה מצי כקצא, שהיו מנהגים חלופים והם לא יכלו להעניין ההלכה על מוכנה ועיין ירושלמי דרכות פ"ב מ"ה ר' ינאי ערק וכו' והנה מלשון חילוף הזה נראה קצת ראה לדברי הר"מ פ"א מהא"ב ה"ו והרמב"ם שחינה לריכה להמתין ולפסקו צטירה ועיין הב"מ שם ובצ"י י"ד ס"ס קל"ג (ועיין צרי"ף שנראה שנקור החומר מן הירושלמי ועיין צב"מ. רי"מ שעכגוטי.)

(ז) ח"ה משיאין את האשה בכ"ה כספים ומהר שלהם ובא"י לצחולה מאתים ולאחנה ומה וצחור (ז"ל בפחות) הוא צעילת זנות. ז"ל. (ח').

חא"י כתובה שלהם כ"ד כספים צ"ב אומרים כל הפוחת לצחולה מואתים ולאחנה ומהה ה"ז צעילת זנות. י"ש.

חא"י כתובה שלהם כ"ה כספים צ"ב אומרים וכו'. (ח"ח. ז').

גרסת ה"ל וח"ה נכונה וכן לשון החלוף צ"ל דף ק"ב ע"ב ח"ה משיאין בכתובה שלהן כ"ה כספים לצחולה. ולאחנה י"ב וחלי ובא"י כל הפוחת לצחולה מואתים וכו'.

נראה שרק לענין כתיבת ולשון הכתובה פליגי שאנשי א"י כותבין מאתים ומה ואנשי צבל כותבין כ"ה וכו' הכי גרסינן בא"ה ובש"ץ וצ"ש "כתובה שלהן". משיאין בכתובה שלהן אצל כ"ע מודה דמה וואתים במנה מדינה שהיא שמינית שצבקה לורי

וכן משמע מתעוררת הגאונים הוצאה בם' הנוכריע קי' ו"צ וז"ל: ושאלתם הא דאמור רבין הוואיל ותקנת חכמים היא וכו' ופליג רש"ב וכו' וכן התורה ואית גבן תשובות מתחלפות לגאונים קתם פסקו כרש"ב וכן כחוצ בכתובות הנואלות צמערב מיומות הראשונים כסף ונאמן דלינון כ"ה וזוי דחזי ליכי וון דאוריית' מילת' פסיקת' היא לכל חכמי צבל דכתובה דרבנן היא וכו' ועיקר האי טעמא מן צבי א"י הוא דבתלמודייהו דרבנן אדרש"ב ודרש"ב אדרבנן ודאמרינן אכן דמטבע קפוטקיא יפה ומוטבע א"י אינון אמרינן ה"א שמוטבע א"י יפה ומכל הארלות וכו' והדא אפכי' בגמרא דילן דבתולה ואינון לא אפכוה וכו' הא מלתא מחלוקת אכשי מזרח וצני א"י ועדיין מגובה מאלד אללנו מאל דכתב דחזי ליכי מן אורייתא ומהדרין ליה רבנן, וקנאלי דילכוון מן צא"י נקטוה להא מלתא ואמון השחון כל מעשיכם צמנהגות שלנו וצתלמוד שלנו הכין מוצעי' לכוון לוייעד ולסלוקי מן כתובתכם דוכרן אורייתא. ע"כ. הרי שגם צמערב היו כותבין אך כ"ה וזוי אלל כתבו מנה ומלתים ודאינון כ"ה וכו'. ומה שכתב הגאון דעיקר האי טעמא משום דקצירי ליה צא"י כתובה דאורייתא מוסב על מנהגם לכתוב דחזי ליכי מדאורייתא. וצ"ץ שער ד' כ"צ לר' שר שלום אלל מנהגם צ"י ישיבות גובין לצחלה מלתים ולאומנה מנה שהן שונה שונה לכל מוטבע שהרי כאן לצחלה כ"ה וזוים של כסף. לענין הגציה כתב כן אלל בכתובה לא היו כותבין צ"צ כי אם כ"ה. וזה כשיטת גדולי הראשונים הרי"ף והר"מ נגד דעת ר"ת ורש"י והב' מרדכי שכותבין ל' וזוים ומחשבין כסף לורי, והרי שכתבו בכתובות מיומות הראשונים צמערב וכתבו בהן דלינון כ"ה וזוי כמו שאמרו גם רוצי האמוראים צירושלמי דכתובות פ"ק ה"צ צמטבע היולא ועיין צ"י העיטור אות כ'.

אלל הקראי יהודה בן אליה כתב (דצריו כתובים צמזכיר לצני רשף בהשחר שנה ראשונה ונזכרי' בכתב חדשי ה"ל מלת החכם ר"פ פראנקל 361) ולריבין תיקון ותקנתים מתוך הכ"י המונח באוצר הקפדים של ציה"ד צווייען) ועתה אצאר החילופים שגפלו צין חכמי א"י וצין חכמי ארץ שנער דע כי אכשי ארץ ישראל אומרים כי מנה הצחלה מלתים כסף וכו' ואכשי שנער יאמרו כי המהר . . . ועל זה לא חתיה נשיאת זה צאכשי שנער לפני ארץ כשרה והם לא יתנו והמהר כאשר . . . הוא חוצ ומזה כאמר להם כי אם אין למנה פסקה מ"ט אמרתם חוצה מלתים כסף, והם אמרו צמנהג דבר שיכחיש לצ' כי אמרו אדם ונקדש את אשתו צפרועה וכו' צבל להיות המוהר לא כ"ה ולא מלתים. ואפשר שהקראי הזה כשם שטעה והקשה מקידושי פרוטה על ענין הכתובה כן טעה גם צפירוש ענין החלופים צין צ"צ לצא"י צענין הכתובה צלמה. ול"ע מה זה ומוהר שלהם שכתבו גם צחילוף צנוס' ה"ל ואם פירושו שזהו הכתובה שלהם. ואפשר שהכוונה לצבלויות שנקראו מוהר מהרי הדרי צ"צ קמ"ה א' ועיין צנ"י פ' מי שנת למה נקראו קבלויות מהר.

(ח) א"י מחירין התנור צפסח מן הדא משלשלין הפסח לתנור עם חשיכה וצא"י הניחו הפסח שהוא קרבן ומחללין שבת. ז"ל (י) צא"י הציאו פסח שהוא קרבן ואין מחללין עליו את השבת צ"ב מחירין מן הטעם הזה משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה. י"ש.

צא"י אומרים הציאו פסח וכו' צני צבל מחירין את התנור מהטעם הזה משלשלין את הפסח. א"ה. (ח)

נוסחת היס"ט מוטעת שאין לה כוונה ונוסחת ה"ל והא"ה מיושרת אכן הא"ה צחילה צריך תיקון ע"פ ז"ל.

ומה שכתב לי צפירוש זה החילוף הוא צצצ כ' ע"א ווקי לה דמשלשלין משום דצני חצורה זריזין הן, אכן אצני צעירוצין ק"ג ע"א לא קצירה ליה צפסח הא דצני חצורה זריזין וע"ש צפירוש רש"י שסובר צבל ענין צפסח אין אומרינן כן מפני שכל אחד עושה פסח ועיין צחוס' פסחים פ"ה ע"א ד"ה דצני. וא"כ אצני לא היה מחזיק צהא שמועת' דר' יוסף דצצות צצצ קדש ומלוה לא התירו צמדינה ואולי קצרו החולקים על הטעם דצני חצורה זריזין הן דהתירו לשלל את הפסח מוטעם דצצצ קדושה ומלוה הותר השצות אף צמדינה ולדעת התירו גם מוטעם זה לרדות המלה לתנור צע"פ שחל להיות צערב שצח קמוך לצערב. וידוע שהיה מנהגם לאפות המלה צ"ט ולא קודם לכן עיין מרדכי פ"ק דפסחים מה שהציא צסס ר' יהודאי גאון ועיין טול"ח סי' תכ"ח מה שהציא צסס ר' האי, כן עשו צצבל, אלל צא"י מוקם שהיו מקפדין מאלד על מועלת הקרבנות והקדשים אמרו שאסור לרדות המלה צע"פ שחל צע"ש צערב קמוך לחשיכה ורק צפסח התירו מפני שהוא קרבן. ועיין צס' הישר לר"ח סימן ק"ץ. (ויש קלת ראייה למי החילוף הזה מה שהציא הד"מ צא"ח סי' תכ"ח צסס הא"ז. רייו"ט)

(ט) א"י אין רוחלין אלל (ז"ל לא) מקרי ולא מתעורר המטה וצא"י אפילו ציה"ב טובלין כדרכן משום מעשה דר' יוסי בן חלפתא שאלו אותו טובל ציה"ב. ז"ל. (י"א)

צא"י רוחלין מתעורר המטה ומקרי אפילו ציה"ב שהן דורשין צעלי קריין רוחלין צלנעה צצצ וציה"ב כדרכן, צני צבל אין רוחלין מתעורר המטה ולא מקרי שהן דורשין אלו צארץ טמאה, יס"ט א"ה. (ט)

זה החילוף מוצא גם צמנהג' סי' פ'. והנה צנוסח יס"ט וא"ה צריך למחוק חיצת צצצ ולגרס צלנעה ציה"ב דהכי איתא הצרייתא צירושלמי פ' יוסי בן חלפתא. והנה רוחלין צלנעה ציה"ב כדרכן, וגם שם איתא האי מעשה דר' יוסי בן חלפתא. והנה צצ"ח סי' קע"ו מציא רק מחלית החילוף היינו מנהג צ"צ וז"ל: אכשי מוזהר אינן טובלין לא כו' מתעורר. וצסי קע"ד מאלה שאלה צענין זה ולריכה תיקון צלסונה וז"ל ושאלתם הרוחא קרי ציה"ב חייצ לצצול דת"ר הרוחא קרי ציה"ב יורד וטובל ומערב יספסף וכן צשאר ימות השנה יצצול משום נקיות אלל כך ראינו ציה"ב אין (אולי ז"ל כך ראינו צא"י) אלל יש לומו צשאר ימים צזון שהיה מנהג וכו' אלל צזון הזה שחבל טמאים צטומאה מוורה וכו' מה הנאה יש לצעל קרי צעצילה והרי צצצ טמא צטומאה מוורה וכו'.

הנה נראה מהאי מעשה דר' יוסי בן חלפתא שהוצא צ' יוה"כ וצפ"ג דצרכות שהחמירו צא"י צזה וכן קתם הצרייתא צצלי סוף פ' יוה"כ וצחוספת' שס. ועיין ירושל' צצי ר' חיי' רלו לצעל העצילה ולא עלה צידם אכן צצצלי צרכות כ"ג ומקלין צעלו לצעצילתא ועיין ר"מ פ"ד דחפלה.

(י) א"ח ותיירין חמאה של בויס שאינו מקבל עונאה וצני א"י אוקרין אותה ופני חלב שחלצו בוי וספק חלב עומא. ז"ל (י"ב).
צא"י אוקרין חמאה של בויס ופני ב' דברים מפני חלב שחלצו בוי ואין ישראל רואהו ומשום ציטולי בויס ומשום חלב עומא צ"ב ותיירין וכו' שאומרים שאינו מקבל עונאה. יש"ש.

צא"י אוקרין בצינות הבויס ויש נוסח' אחרת וכו' את החמאה וכו' ומשום ביעולי בויס וכו'. א"ח (י).

נוסחת ז"ל עיקרית שנהלכות פקוקות לגאונים וצונתהיב ה' חלב ש"ג ובצבל העיטור סוף שער הכסר הצטר מוצא החילוף צונח' הזאת. ולפי הא"ח כבר היו נוסחאות ונוסח' אחרונה כל"ל אכן נוסחא ראשונה דומיירי בצינות העכו"ם אינה נראית דלא ולינו שהחירו בצבל בצינות עכו"ם וצ"ז ל"ה ע"א עמלו למלא טעם לאיסור, אך הר"ח התיר ועיין בהגהות אשרי פ"ב דע"ז ומרדכי וכתב שם ומיהו בכל וקונוותיה, צארץ כנען נוהגין לאיסור, והנה צ"ס צבלי אין זכר לאיסור החמאה ש"ג ובצ"ח שצרי חסונה ס' קפ"ח הגאונים ותיירין ועיין ר"מ ו"א פ"ג ה"ו ורצ"א צת"ה אולם כתחו הב"מ וסנו"ג הוצאו צ"י י"ד ס' קט"ז שהגרס' צירושלמי דשצח פ"ק וסמאותיהן צין הדברים שגזרו בו ביום וא"כ החמאה של בויס אסורה, ונחוך החילוף הזה ודברי ס"ת הגאונים בהלכות פקוקות כלומר שאנשי א"י היו נוהגים ע"פ החמאה ההיא והונתה יעיד על הברסא ומזירות שגזרו. אכן בנוסחאות שלפנינו המנין מוצא דחיי רש"י צ"ח דבר וכו' ואין צהם בזירת החמאה.

(יא) א"ח נדה הושמעת כל לרכי הבית חוץ מ' דברים הלעג המטה ומזיגת הכוס והרחלת פניו ידיו ורגליו וצא"י אינה נוגעת בשום דבר ואפילו בכלים שצבית וצדוקת התירו שחניק את צנה. ז"ל (יד).

צא"י נידה אינה נוגעת צדבר ולא בכלים שצבית אצל צדוקת התירו להניק את צנה צ"ב אומרים נדה מושמעת כל לרכי הבית חוץ מ' דברים וכו'. יש"ש.
צא"י נדה אינה נוגעת צדבר לח ולא בכלים שצבית אצל צדוקת וכו' מושמעת בו צ"ב אומרים נדה חוץ מ' דברים וכו' א"ח (יח).

החילוף הזה מוצא צונתהיב ש"ג ס' קל"ד הנה גם צ"ח ס' קע"ב כתוב חילוף הזה ציטוינו מעט שכתב שם חוץ מפני דברים הלעג המטה ומזיגת הכוס, ובסיפא קחני אינה נוגעת צדבר לח כנוסח הא"ח צא"י החזיקו הונתה שהוא מיוסד על דיני עונאה ועברה צונן שהיו נוהגין גם אחרי הזמן ההוא, ומה שהרחיקו הכידה וכל הנה זה היה מנהג הקדמונים ודרשו הדעה צנדה של חכחול עד שצא ר"ע ולימוד וכו' שצח פ"ב ע"ב. ונראה שר"ע ראה צהרצה וקונוות שהרחיקו את הנדה צחכלית ההרחקה כאשר עשו צארלות הקדם ור"ע אמר צ"ה כ"ז ע"א צכרכי הים קורין לנדה בלמודה, ור"ע ראה לצטל זה הונתה. והקראים צני מוקרא עורס ומחזיקים צונתה הזה להיות הכידה כבלמודה ועיין מרדכי פ"ק דשצח ומ"ק כ"ז ע"ב. (אולי מה ששינו צמ"ק צראשונה היו עוצלין וכו' התקינו וכו' היה צונן הבית צונן עטומאה ועברה היה נוהג כמו ששינו צסוף ומ' מענית כל הכלים לריבין עזילה. רי"ט.)

(יב) א"ח אין פותחין על המות וצני א"י פותחין לפניו. ז"ל (י).

צא"י פותחין לפני המות צמועד צ"ב אין פותחין. יש"ש.

צא"י קופדין לפני המות צמועד צ"ב אין קופדין ויש נוסחאות דכחצי איפכא. א"ח (יב).

נוסח הז"ל והיש"ש מיושרת שצלטון הזה מוצא החילוף צ"ל ס' י"א; אולם ומירסת הא"ח כלומר שצמורס אין פותחין אינה הכוונה על איזה חפלה שצעת יליאת כעומה עיין יאהרצוך להרצ ר"נ צריל ז' 28 אלא על ההספד ונולת פתח כמו אמר וכמוהו הרצה צמדש וכן צ"ה דסקלים פתחיה שדרש הרצה צמורה. והנה הר"ח צונ"ק ס' קל"ד מוכיר שצענין הזה יש חלוף וז"ל: ובחילוף כהוגין שצין צ"ב וצין צא"י כתוב שלצצרי שניהם אין אומרים לדוק הדין צח"ה. ומה נראה שהיה לפניו נוסחא צהוספה יתירה, והנה לדוק הדין ואיזה מפקוקיו נזכרים: גם צונח' שונחות פ"י וצ"י ומ' שונחות אשר לר' שח"ה נרשונים צ"ח אלא הונתה דר' חכניה צן חרדיין הפסוקים הזור תוים גדול העלה לדיק ה' בכל דרכיו. והנה איתא צירושלמי סוף מ"ק שצא"י התירו יותר ומדאי צענין ההספד צמועד דווקשינן תנון ואין חמין כבגן ענין צדצורא א"ר יתויה חצרים צריזין הן ואינן צאים לידי הספד, אולם וי יעלר כח צעד המנהג וצפרט צעניני ההספד כידוע מן הש"ס שם ח' ע"א.

(יג) א"ח אין קורעין את הגט וצני א"י קורעין אותו. ז"ל (יח).

צני א"י קורעין את הגט צ"ב אין קורעין אותו. יש"ש.

צני א"י קורעין צ"ב אין קורעין. א"ח. (י"ד).

צ"ל דף י"ב ע"ב ס' י"ב א"ח אין נוקרעין את הגט.

אומרים צבלאים וצחוכס רב יהודה לא ידעו וואי קרע צ"ד ונחלקו צדבר. צ"ב קס"ח ע"ב מובאן ראה שלא היה הונתה צצבל לקרוע את השטר והגט, וצירושל' פ"ג דביטין נזכר קרע צ"ד צגט וכן צמופת' פ"ב וסוף ביטין וצ"ב גט פשוט. אולם צ"ח הר"ן ס' ע"ו הוצאה חסונה לרצ' האי שונתה ונחוכה צציטוי היו נוהגין לקרוע את השטרות צקרע צ"ד. ועיין היטצ צנווקי יוסף פ' ג"ב שכתב שאצ"י לא פליג אלא אמר צשטר הגט הוי פסול צכך וצ"ע אם כוונתו שונתה קרע צ"ד צגט אשה (שתי וערב) נוקרע צ"ד צשאר שטרות; ונראה שחיצת הגט מוכפלת שלא צדיוק וצ"ל שאצ"י לא פליג אלא אמר צשטר שהגט (היינו השטר) פסול ננוי צקרע זה. והנה צדיוק לשון המוספת' שהוא נגד הצצלי כצר הרחצו דברים הוהר"א ששון צש"ח ס' ל' צית מואיר צאה"ע ס' קכ"ה ס"ק כ', אכן צירושלמי פ"ב דביטין ה"ג איתא כנוסח המוספת': עור הנקרע ה"ז כשר נתקרע ה"ז פסול צשלא נתקרע צקרע צ"ד איזהו קרע צ"ד צין כתב לעדים.

(יד) א"ח מוכניסין האצל צציה"כ בכל יום וצא"י צצצח צצצד. ז"ל (יט).

צא"י אין מוכניסין את האצל צציה"כ אלא צצצח צצצד. צ"ב מוכניסין אותו צכל

יס צציה"כ. יש"ש. א"ח (ט"ז).

הוצא צ"ל ס' י"א ושם ס' י"ב כתוב והלכה כצצרי הנוקל צצצל. נראה שהוא צדצרי ר' כערונאי ופסק על השאלות הקודמות צענין המחלוקת צין צ"ב לצא"י צענין

חצילות. ושם בתשובה דף ר"א לר' הילאי חיטא שלא ילא חבל לביה"כ. צונס' שמחות פ"י לגרסת אינן גלח והרמב"ן צמחה האדם חית' (עיין צריל יאהרצוק ז"ל 30) חבל בשעת ראשונה הולך לביה"כ ואינו יושב צמקומו וכלשון הזה כנראה גם צונס' שמחות כ"י הנ"ל ח"כ היה האכל צא בכל יום לביה"כ חבל צפי"ט ומספרים וצפי"ט צמרק דר"א נראה שהיה המנהג הזה צא"י רק בשעת.

(טו) ח"מ אין מקנחין צמים וצא"י מקנחין דור טהור עיניו ל"ל. (כ')

צא"י מקנחין וכן המים הד"כ טהור צעיניו ונוולתו לא וכו' צ"צ אין מקנחין

צמים (י"ט)

צא"י מקנחין צמים מן הד' הד' ונוולתו לא רוחץ צ"צ אין מקנחין. ח"מ (יז)
נראה שהחילוף הזה מוסב על ענין נטילת ידים אחרי כוה דברים שהנהיגו כ"י
אחריהם והוצאו צונספ' צמרדכי פ"ח דברכות ובכלצו קי' כ"ג ושם הוצאה חזקה וז"ל:
שאלת אם קני בנקיות צעלול צלל וים דער שאי אפשר להתצרר צריח' נדורה אין
לעשות פרוקא לסכנתא וטוב להחמיר ליעול ידים. והנה הנהגה לטהר ידיו הכוננים
צנ' וודאי הוא יסן נוסן ונומן הנהגה וזא"י היו נדקקים בזה וצנצל לא הקפידו
על כ"י גם קודם החפילה דר' חסדא לייט אונאן דמאד אונאן, צרכות כ"ג, חולס ר"ל
צא"י אמר לתפלה חוזר ד' וילין עיין חולין קכ"צ ופסחים וז"ו ורצא תמה על לורצא
ונרצקן דאחא ונוערצא ולא דקדק בכך צרכות ט"ו ויכול להיות דכוונת החילוף על
הנטיה קודם החפילה, חבל רחוק הדבר להיות כוונתו על העניינים האמורים בשעת פ"א
ע"צ וצפ"צ ע"ה. ועיין ראש צרכות פ"ג.

(טז) ח"מ שוקלין צמר ציר"ט וצני ח"מ חפילו לתלות צכף ונאזנים לשוורס מן

העכברים אקור ל"ל (כא)

צני ח"מ חוקרין לשקול צמר צוועד חפילו לתלות צכף ונאזנים מן העכברים צ"צ

שוקלין צמר צוועד. (י"ט)

צני ח"מ וכו' צכף ונאזנים מפני העכברים צ"צ שוקלין אותו. ח"מ (ט"ו)
צנ"ת הוצא החילוף הזה צנ"י פ"ו צלשון חפילו לתלות צכף ונאזנים לשמרה מן
העכברים אין ונאזנים צכף ונאזנים כל עיקר הלשון חפילו לתלות צכף ונאזנים מפני
העכברים הוא צירושלמי פ"ג דצילה וצנצלי חר"י אמר שמואל חפילו לשמרו מן העכברים.
ונראה שצנצל נהגו כפסק ר' יוסף שם כ"ח ע"א דשוקלין מנה כנגד מנה, וצא"י
הלכו אחרי שעת קטח חכמים צונספה ועיין צירושלמי שם רש"ג אמר אף מפייס אדם
חל עמנו צליערא וצורדכי פ' אין לדין ועיין צ"י ח"מ קי' ת"ק והאגור כתב דבאון
אחד פסק כר"ש ועיין צריח"ז חלל הרי"ף שהציא שיעה זאת.

(יז) ח"מ מוהלין צמים ונותנין על פיהם וצא"י מוהלין צעפר כי כו' נוצר אין

מים צו ל"ל (כ"ד)

צא"י מוהלין וכן העפר דכתיב גם חל צדס צריחך וכו' צ"צ נוצר אין מים צו

ונותנים על פניהם מוהלין צמים וה"ד וארחץ צמים. י"ט.

צא"י מוהלין וזה"ד גם חל צדס צריחך וכו' צ"צ מוהלין צמים ונותנין על

פניהם מוה"ד וארחץ צמים. ח"מ (י"ח)

הנה נוסח ה"ל מיושרת רק שצריך לתקן ונותנין על פניהם צמקוס ונותנין על
פיהם והנוסחא הזאת נמלחה צש"ן כ"צ ע"צ וכן צנצל העיטור ה' מלה וכן הוצאה
צטור יו"ד קי' רס"ה וצהב"ו סוף ה' מילה הוצא החילוף חכן כהנפך שם הקדר וכתוב
צא"י חלין צמים וצ"צ צעפר וצש"ן קי' י"ג שאילו לר' יהודאי באון והו למול ע"ג
עפר ושם קי' י"א כתוב חלו רבליס צמים שלוקין וזהם הדס ויוני צמים שריחן
כודף ומוהליס החיטוק על המים שיפול דס מילה לתוך המים. ח"כ נראה שנוסח'
מוטעת נדמנה לפני ג"מ, ומואחיה תשובה כלמד שכבר התחילו למול צצית הכנסת. ועיין
צפדר"א שהם הגדה ירושלמית וצפכ"ט חיתא שולין על עפר וצפרדס לרש"י הוצאה
שמוהלין על העפר ועל המים ועומדין המילה ליום ג'.

ואולי החל המנהג לטול על המים מפני הרחיבה, וגם עפר הוא דבר המיקר

ועוד שטף דס צרית אל עפר ארץ הקדושה.

(יח) ח"מ אין צודקין חלל צריח וצני ח"מ צריח טריפות ל"ל. (כ"ב)

צני ח"מ צודקין צריח טריפות צ"צ אין צודקין חלל צריח לצי. י"ט. ח"מ (יט)

צירושלמי פ"ג דצילה ה"ד ורמיית טריפה מדצריהן, והן אונת שהרמב"ן צמלחמות
פ"ק דחולין מפרשו על טריפות הריחא חכן שם ה"ג על הא דכ"ע כזית חי מצית
עצמחה ר' צא צסס רצקן דחמן שחטו ואכלו זאצים צני מיעיה כשרה שחוקת צני
מעיס לכשור וחש לוור שמוא נקצו חזקת צני מעיס כשרים, מזה נראה דצכל צני
מעיס ולא צריחא לצד קא מייירי ח"כ מוכח שהיה המנהג לצדוק הצני מעיס היכי
שאין לדין לטמון על החזקה לצדה, ואם הדבר כן צני ספק היו צודקין גם הטריפות
באצרים היותר נגלים ואפשר שצרוצ היוםם והפלטולים לא היו צודקין כי אם טריפות
האצרים הנגלים כגון הגולגולת, ועל כן כתב הקראי יהוד' הדעי צס' אשכל הכפר
וז"ל אם היו י"ח טריפות חלו מפני משה ע"ה למה אכני ישראל מסתכלין וצודקים
צקרוס של מוח צלצל שלא כדצריהם ואכני צכל ומסתכלין צריחא צחוטין שנצדקין וכו'
ואין צודקין צראש כדצרי חלה ע"כ ועיין צדצרי החכס רפ' פראנקעל ה"ל, והרש"א
צחידושי לחולין פ"ק מציא צירושלמי ה"ל וגורס וחש לוור שמו' נקצה הריחא, חולס
מונה שקדס צירושלמי לא משמע כן. ועיין צרא"ש פ"ג דצילה ומה שהקשה עלי
צכרתי ופלתי ציו"ד קי' ל"ט האין למד מדצרי ר"ע דאוכל כזית מצית עציחחה היתר
לענין צדיקת הריחא.

(יט) ח"מ אין מצרכין חלל על יין מוזג וצני ח"מ כשהוא חי ל"ל (כ"ג)

צא"י אין מצרכין על היין חלל כשהוא מוזג צ"צ מצרכין עליו כשהוא חי. י"ט.

צא"י מצרכין על היין חי צ"צ אין מצרכין עליו עד שיהא מוזג ח"מ (כ"ד)

נוסחת ה"ל וא"ח ומכיוונות, מנהג ח"מ כסתם החכמים הנשנים צצריחא צרכות כ'
ע"צ דמצרכין אף אם לא נתן לחוכו מים והריף פסק כן וגם גדולי חכמי לצ צא"י
נראה שאין דעתם שזה צענין זה וכבר האריכו וחירונו הראשונים חל דצריחם דר' יוסף
צר חניכא אמר דמודים חכמים לר"א צכוס של צרכה שאין מצרכין עד שיתן לחוכו מים
והוצא גם צירושלמי, ור' יוחנן אמר דכוס של צרכה לדין להיות חי ועיין חוס' שם ד"ה
מודים ורצא צצכל אמר הכלל כל חמרא דלא דרי על חד תלחא לאו חמורא הוא שעת ע"ז

ובצ"ו. ואף שגם בירושלמי שבת פ"ז פסחים פ"י ושקלים פ"ג הזכירו דין מוזהב לענין שחיה והולדת שבת וכו' והזכירו שם יין האיתלקי שהוא חזק ביותר עיין עירובין ק"ד ב' וצונטנה כנסהדרין פ"ח. ואולי שצ"ח היו מוזהבין היין האיתלקי החזק אבל לא יין ארזים שאינו חזק כל כך. ודע ששם כנסהדרין צצלי ע' ע"א גרסינן צונטנה יין האיתלקי וצונטנה הירושלמי גרסינן באיתלקי והפ' נראה ג"כ ביין האיתלקי. אכן צערוך ערך איתלקי גרס בגירס' הירושלמי צונטנה יין באיתלקי ונראה שפירש ששם יין צעד איסור האיתלקי.

(ב) ח"ו כשהוא מביא פרי העץ ופרי האדמה וניח פרי האדמה ומצד על פרי העץ וצני ח"י אפילו על התורומסין צפה"א ז"ל (כה)

צני צצל צענה שיש תורומסין ופרי עץ ומצד יין על פרי עץ ונומסין פרי האדמה צ"ח וצדכין על התורומסין שהכל צבלל אדומה. (יש"ש)

צ"ח צענה שיש להם תורומסין וכו' ומצד יין על פרי העץ צני צצל ומצד יין על פרי האדמה שהרי פרי העץ נווי צבלל הוא. ח"ח (כז)

נראה שגירסת ה"ז והי"ש היא הנכונה שצ"ח פסקו כחכמים צונטנה פ"ו דצרכות דאורי וצדך על איזה מהן שיראה.

הנה צנידון הזה יש לפניו צ' ענינים האחד הקדימה לצרכה אם הוצאו פרי העץ ופרי האדמה והצ' אם צרכה צפה"א פוערת פרי האילן, והנה נזכר לפרש כוונת החילוף צענין הראשון דוקדימין לצדך על פרי האדמה וצירושלמי שם איחא דהא גרימזת ר' ירמיה צס ר' חיי וצדך על תורומס, אומר ר' לוי על שם אל תגזול דל כי דל הוא ע"ב, הר"פ ופרש וון הטעם דצגרימזת' התורומס עיקר, וצנחמזח פ' צמדצר הוצאה הא דר' לוי צזה הלשון: אל תגזול דל זה התורומס שזכנם עם הפרפרת לא יאמר אדם יש לפני אגוזים ותמרים עליהם אני אומר צרכה תחילה ותניח את התורומס אחר הקצ"ה אל תגזול דל. ראינו דהא דר' לוי קומיירי אם הוצאו לפניו פירות ונומסין שונים וצנחמזת לפי הויקרא פ"ט גס גרימזת' אינה וואכל ונעורב ועיקרו תורומס אלא תערוצת פירות שלמים כעין פרפרת וטעם הקדימה שגם הפרי שאינה חשובה כל כך לריך להיות יקר צעיני האוכל ושום אל תגזול דל, וצחציצ עליו ומצד על ויה שיראה. וולשון התנחומז שואמר ר' לוי מוסב על הקדימה צרכה וא"כ הואיל שגם צחילוף שלנו מוצא התורומס למשל אפשר שכוונתו ג"כ להקדים צרכה צפה"א על התורומס וצנחמזת פסק הרי"ף והר"מ אם הביאו לפניו ויניס ונומסין שונים שיקדים איזה שחציצ עליו.

וצה"ג כתב להקדים פרי העץ. אולם ולינו שרצינו האי צצצל פסק ג"כ להקדים צרכה החציצ ואם שיהיה תורומס ודצרינו מוצאים צמדרכי צרכות פ"ו וצה"ג צפ"ה והלכות צרכות; גס קשה עלינו לשון החילוף לנוסח' הי"ש והא"ח אם כוונתו אך לענין הקדימה ששם באמר, "שהכל צבלל אדומה", שהרי פרי העץ נווי צבלל הוא. ואפשר שכוונת החילוף גם לענין השני דצרכה צורח פרי האדמה פוערת נווי פרי העץ כסתם וצנחמזת צירך על פירות האילן צורח פרי האדמה ילא וכואמר ר' יהודה בירושלמי שהוא ע"פ מחקרי הטעם ר' יהודה עביד את האילנות כקשים, ואף שצצצלי צרכות ווא"ע צ' אוקי ליה עולא להאי דעל איזה שיראה יצדך צצצרכותיהן שוות ורש"י פירש שם דהמשנה הראשונה דצירך על

פירות האילן צפה"א ילא קומיירי רק צמד מייאס והיכי דטעי אולי צני מוערב' לא קומדחי לה להאי קחמז ראשונה ולא קומוקי לה צענין זה אלא פרפרה כפשוטה והיא מוסכמת עם המשנה השנייה דעל איזה שיראה יצדך. וצרכה צפה"א פוערת נווי פרי העץ והאי דעול' לא שומע ליה למנהג שנהגו. והנה אף שהאי דגרימזת' בירושלמי נזכר לפרש כן מ"מ נראה מן התנחומז שזו היה אומר דרשותיו אך לענין קדימות הצרכה ועיין צרא"ש וצרינו יונה שם צצרכות.

(כא) ח"ו צולעין על צ' ככרות צצצת ושום לחם יונוס וצ"ח חין צולעין כ"א על ככר אחד שלא להכניס כבוד ע"ש צצצת. ז"ל (כו)

צני צצל צולעין צצ' ככרות צצצת שהן דורשין לחם משנה צ"ח צולעים על אחד שלא להכניס כבוד ע"ש צצצת. (יש"ש)

צני ח"י צולעים על ככר אחד וכו' צ"צ צולעים צצ' ככרות וכו' ח"ח (כב)
צצ"ת קי' רכ"צ כחצו החילוף הזה ונקט החס בגיר' הי"ש והא"ח ושום לחם מושנה. ואחרי החילוף כתב: והלפה רווחת היא צבל מוקס שאין צולעין צצצת וצ"ט אלא על שתי ככרות וצליז פסק על אחת וחלי והן כונו צ' ככרות ושום לחם עוני שהיא החלית, ונראה שגם צ"ח צוקוס שלא היו צולעין צצצת כי אם על ככר ח' אצל צליז פסק היו צולעין על אחד ועל הפרוסה, וצרא"צ דף ע"ד ע"צ וכן צטור ח"ח קי' תע"ה הוצא זה החילוף ונפרש שאנשי ח"י צפסק צולעין על צ' אחת שליוה ואחת פרוסה ופני זה הטעם ואנשי מוצר צולעין על ג' צ' שליוה ואחת פרוסה, ונכסה ח"י צפסק מוכח מירושלמי פרק ע"פ (עיין צא"ה הגדול ה"פ. ריו"ש) ועיין צטור, ולענין דרשות אחרות על לחם מושנה עיין שאלתות פ' צראשית.

כב. ח"ו פורשין כפיהם צנחמזת וצט"צ וצני ח"י חין פורשין אלא צצחרית כ"א ציוה"כ ד' פעמים ציוס. ז"ל (כ"ז)

צ"צ פורשין כפיהם צנחמזת וצט"צ צצצצת וצנחמזת וצני ח"י חין פורשין כפיהם אלא צצחרית יש"ש.

צ"ח חין פורשין כפיהם אלא צצחרית וציוה"כ צצצצת. צ"צ פורשין צנחמזת וצט"צ צצצצת. ח"ח (כ"ד).

צענין זה עוד לפנינו חלוק קי' כ"ה לנוסח' ה"ז ז"ל: ח"ו הכהנים נושאין כפיהם ג' פעמים ציוס הכפורים וצ"ח ד' פעמים צחרית מוסף ונכסה ונעילה. ע"כ. ח"כ צחרתי פליגי שא"ו נושאין כפיהם ציוה"כ צצחרית מוסף ונעילה, וצנחמזת וצ"צ צצחרית ונכסה, ואח"י צנחמזת וצ"צ חין נושאין כפיהם אלא צצחרית אכן ציוה"כ כ"כ ד' פעמים. והנה מה שכתוב צנוסח' הא"ח צנחמזת וצט"צ צצצצת פירושו צנחמזת לפי שאין נעילה צד' תעניות, ומה שכתוב צנוס' הי"ש צצצצת וצנחמזת חדא קחמי וולח וצנחמזת הפירוש לצצצצת דקנקיט.

המשניות הראשונות מפרק הרביעי דמוס' תענית הן מדצרות ומונהגי זמן הקדוש צהיות ישראל על אדמתו, עד ההלכה הח'. וכן באמר נהלכה הראשונה צאי זמן מן הזמנים היתה נשיאת כפים ד' פעמים ציוס, וכן מורה לשון התוספתא שם פ"ג וחכ"א צנחמזת ונעילה לא היה שם כ"כ. והנה צצצלי תענית כ"ו: הקשו תעניות

והעמדות מי איבא מוסק ותירלו בחקורא וחקרלא. אכן צירושלמי הצינו המענה בפשטה שהתפללו צומעמדות וצמעניות לצור תפלה נוספת והיא נקראת מוסק וז"ל הירושלמי: את ש"מ תלת ש"מ שומענין צומעמדות ושומעמללן ארבע וכו'. ובחוספתא תענית פ"ג צמעניות לצור כהנים נוספים כפיהם ד' פעמים ציום מה שאין כן צמעניות יחיד ועל דרך זה פי' הרמב"ם המענה צניידון המעמדות ועיין פ"ה מה' כלי המקדש ה"ד וצבעל המאור פ"א דצרכות שהוכיח מן הירושלמי שאותן כ"ד צרכות דתענית התפללו כעין מוספין, ועיין מגלה כ"צ ע"א שנקראת תפלת הצמעניות מוסק. והנה עיקר הפלוגתא צענין הכ"ב נישנית בחוספתא תענית פ"ג וז"ל בג' פרקים וכו' ד' פעמים דצרי ר"מ וחב"א צומנה וצנעילה לא היה שם כ"ב שם' לנעמוד לשרת בשם ה' הוא וצניו מיקש צניו לו מה הוה מעמוד ונשיאת כפים בצוקר אף צניו וכו'. והנה הכהנת העם היה צא"י כחם משה וכו' לשאת כפיהם בג' פרקים ד' פעמים ציום אף שלא ישר המנהג הזה צעניי החכמים כאשר העיד ר' יוחנן באמרו "כהנו העם" ועיין בגמ' שם. ובהיות שנתצטלו המעמדות הצטילו גם כ"ב בשאר תפלות צמעניות לצור, ואף כי צד' תעניות שלא דברה מהם המענה כלל וכלל. וחזר מנהג א"י להיות צהקס עם החכמים בחוספתא וצצריית' אף ציוה"כ מחמת קדושת היום וזכרון עבודת כה"ג בכל היום נהגו כמנהג קחם מתני' דתענית לשאת כפיהם ד' פעמים. אכן צצבל לא שחו לצם לדצרי קחם החכמים בחוספתא וצצריית' ושמו לעיקר דצרי ר"מ לשאת כפיהם בכל תפלה ורק ונשום שכרות אמרו שלא לשאת כפים צומנה בכל יום, וגזרו צומנת יוה"כ כמי דמנחה דלית' בכל יומ' גזרו ציה רצון וכשאו כפיהם ציוה"כ צשחרית צמוסף וצנעילה, וצמעניות וט"ז נשאו כפיהם צשחרית וצומנה כמאמר הש"ס שם "והאידל' וט"ז פרשי כהני ידיהו צומנת דתענית כיון דסמוך לשקיעת החמה היא כתפלת נעילה דמיא" ויירי צמעניות שאין צהם נעילה וכ"כ רש"י בצרדס קי' קפ"ט, ועיין קוטה ל"ט ע"צ צומנה דתעניתא מאי אמרי . . . צנעילה דיוה"כ מאי אמר וכו' משמע שאז כבר היה המנהג לשאת כפים בשאר תעניות צומנה אצל לא ציוה"כ שנושאין צנעילה וכ"כ ר' עמרם צסידורו דף י"א: כהנים נושאין כפיהם צשחרית וצמוסף וצומנה של תענית חוץ מן מנחה של יום הכפורים וכו' ועיין חו' קוטה שם ד"ה צומנת' וד"ה צנעילה אכן מלשון השאלות פ' צהעלותך ומחובן השאלה נראה שצמעניות לצור צומנה וגם צנעילה היו נושאין כפיהם, ולפי זה מוסק הא דאמרי' צש"ס והאידל' צומנה וכו' גם על תעניות שיש צם נעילה כגון יוה"כ, ונשאו כפיהם ד' פעמים ציוה"כ כמנהג א"י, וכן משמע גם מלשון צה"ג הלכות כהנים ע"ש וצטור אוח"ק קט"ו וצשלטי הגבורים תעני' פ"ד.

בג. א"מ אין שומעין את הצהנה עד ח' ימים וצא"י אפי' צן יומו א"ל כ"א לקרצן. ז"ל (כ"ח). צני צבל אין שומעין צהמה שכולדה עד ח' ימים צני א"י שומעין אותה צין צ"י צין שאינו צן יומו ח' ימים לקרצן; י"ש. צני א"י וכו' דלא צענין ח' ימים אלא לקרצן צ"צ אין שומעין וכו' עד ח' וכו'. א"ח (כ"ה).

כבר אמרו צסי' צ' צצא"י פסקו כחם חכמים דפלגי על רצ"ג ולא חשו לכ' נפל וצצנת קל"ו ע"א העמידו הצריית' דעגל שכולד ציו"ט צבלו לו חדשיו והוא דוחק ויש לציין היטב צירושלמי ריש צילה הגע עמוך שקיים וצשלטי הגבורים פר"א וצצצו"ש יו"ד קי' ט"ו. והנה הצ"י ציו"ד קי' ט"ו הציא צסם הא"ח שאיזה גאונים מחירים צהמה שכולדה צו ציום ועיין פ"ח קי' ט"ו ציו"ד שסגר למלא רחיה לזה צצצרי הש"ס חולין קט"ו ע"א מדאמר רחמי' מחוקר זמן לגצוה להדיוט שרי ודחה הרחיה. והנה ראינו צצצנת שם שגם צצית צנו של אחד מן האנוניאס הצסוצים צריה דר' אירי צר אצין אכלו מן הצהמה קודם ח' ללדתה, ורק ר' פפא ור' הונה צריה דר' החמירו על עמום וכונעשיהם עשו אנשי צבל. ואולי צצנו של ר' אירי היה ר' ששת או ר' יהושע שאמרו עליהם צפסחים וט"ז ע"א שחם צני קמיכי, ואולי עלו מא"י והצזיקו מנהג א"י אכן יש שם גרסאות, קמיכי ק"ד אלא ראוין לקמיכה. **בד.** א"מ אין וצצירין מוזן צצרכת המוזן וצני א"י עושין מוזן עיקר. ז"ל (כ"ט).

צ"צ א' צצרך שאכלנו ואין א' על המוזן צא"י אומרים מוזן עיקר שהכל טפל למוזן. י"ש.

צא"י מצצרכין על המוזן שאכלנו משלו שעושין המוזן עיקר צ"צ א' צצרך שאכלנו משלו ואין א' על המוזן. א"ח (כ"ו).

רחיה לחילוף זה מן הצצלי ומן הירושלמי שהסיוו לפי חוום המעשה דשמועין צן טעם וינאי צצרכות פ"ז, וצמורולת לשון הירושלמי מציא צצפור הזה הלשון צנו צרך שמועין צ"ש וז"ל קצב כסא ומר צצרך על המוזן שאכל ינאי וצצריו א"ל עד כדון את צקשיותך א"ל ומה נאמר על המוזן שלא אכלנו אמר הצו ליה דליכול יהצו ליה ואכל ומר על המוזן שאכלנו ע"כ וצצצלי צרכות וט"ז ע"א יהצו ליה כסא לצרכי אמר היכי אצריך צרוך שאכל ינאי וצצריו. וצצ"ר פ' ז"א הוצא הקיפור קלת צלשון הירושלמי וז"ל אמר מוזג ליה צרך, אמר צרוך על המוזן שאכל ינאי וצצריו וכו' ועיין קהלת רבה. והנה גם צומנה צרכות פ"ז צצצוא אומר צצרך לה' על המוזן וכו' כענין שהוא מצרך כך עונין אחריו צרוך ה' אלהינו וכו' על המוזן משמע שנקט האז דוגמ' לאחרונה צצנוסחאות כשומצרך צצצוא אצל צענין על המוזן תמיד מצרך כן אף כשמצרך צג' אומר צרוך על המוזן, וצכ"י מיכנען הגירס' גם צמאה אומר צצרך אלהינו על המוזן שאכלנו, ויש להקיש על כולם שאמרו תמיד על המוזן וצאמת כשומצכיר שם שמים כמו צעשרה וצקינצן יותר גדול הנוסח' מיושרת צצרך לה' על המוזן שאכלנו . . . ורק כשמצצרכין צשלשה ואינו מוצכיר שם שמים אמר ר' יוחנן צצצלי ל' ע"א שהאומר על המוזן הוא צור. לפי שלא הזכיר שם המעיז אשר אכלו משלו אצל כשאומר קחם שאכלנו משלו משמע צרוך הוא אשר אכלנו מידי וכל מה שאוכלים משלו הוא ועיין צצש"ג, וצכל זאת רואין אנו מחילוף שלפינו צצא"י לא זזו ממנהגם שהוא כחם לשון המענה והצכירו מוזן צצרכות הזצוין.

ומה שכתבו טעם צחילוף למנהג א"י שעושין מוזן עיקר שהכל טפל למוזן, הנה ראינו צכ"מ שומחת חשיבות א"י ופירוטה מאל דקדקו צזה, והלא שמו לכלל

שהכל נפלה למזון, וגם חכמי א"י כמו ר' חייא צברכות ו"א ע"צ אור שפת פוטרת כל מיני מאכל וצירושלמי שם פ"ה ר' חנא אכל חמרי עם פסחיה, ובפת הצאה צבקי" הציאו צריית דר"י הגלילי אור דלאחר המזון טעונה צרכה לפניה ולאחריה אורי מכיון יחידי ורצין פליגי עילוי נעצד כרצין וכמה ערחו הראשונים להעמיד הא דר' פח צברכות דדברים הצאים שלא נחוצה הסעודה בתוך הסעודה טעוין צרכה בין לפניהם בין לאחריהם צשיטה נכונה והציאו רחיה מן הירושלמי, עיין רבינו יונה ופמ"ג.

ובעיקר נוסחת צרכת המזון כאשר היתה ציונים קדמונים הלל כבר כתב הרמזין בהשבותיו לס' המלות שורש ראשון שאין מטעם צרכות המזון מן התורה אלא כלטיון מן התורה לצרך אחר אכילתו כל אחד לפי דעתו, ובאו הנציחים ותקנו להם נוסח וכו' ונראה שביקר הנוסח היה צרכה קלרה כוללת תורה על המזון . . . ואח"כ כאשר הרחיבו דור ודור הנוסח כנוצח צברכות ו"ח ע"צ שמו צרכה אחת למזון וצרכה לצרך צפני עממה ורחיה לזה הצרכה הן וצברכת הארץ נמלא צקופן תורה "על המזון" ואפשר שופני שביקר נוס' הצרכה היה על המזון נקראו כל הצרכות אחר האכילה צרכת המזון, וצברכות ו"ח ע"צ צריית' וצרכת זו צרכת המזון לפי גרסת כ"י פאריז ואם נוסח' זו אינה מוטעת לצרכת הן שפיר קרי צרכת המזון צפרטות לפי שמיוסדת על המזון, ועיין ר"ב פ"ק דכתובות צענין צרכת חתנים . . . ויש לומר שבתחל' צרכת המזון לא היתה נוסח כלל משאר צרכת המזון אלא שצקיצוץ שלשה לכל הפחות אור אחד צרכו או נצרך (ועי' צושנה שם) כמו שהתקינו לומר בתפלה ואחרי כן ענו וצרכו צרוך וכו' על המזון שאכלנו, ויש להשיט לב למאמר רבי "צרכת המזון" מנדלו לה' אחי נפקי" . . . ועיין צקידור הגיון לב וצביאורי הר' לאנדסהוט.

היולא לנו וזה שגם צנוסחאות של צ' צרכות הראשונות העתיקות נראה שגאוד מאוד שמו המזון לעיקר צא"י כנואמר החילוף שלפנינו.

כה. אחשי ונזרח אין רואין טענת קידושין וצני א"י עושין טענת קידושין גמור. ז"ל. (ב')

צ"צ אינם רואין טענת קידושין צא"י רואין טענת קידושין, יש"ש.

צא"י אומרים טענת קידושין גמורים צ"צ אומרים אין טענת קידושין גמורים ח"ח (ב"ז)

צ"ל דף י"ט אית': ח"מ רואין טענת קידושין וצני א"י אינן רואין טענת קידושין וכוונתם להלן שביקר גרסת החילוף לא כדברי ש"ץ. וצפירות זה החילוף היה נראה לי מראש שצא"י היו מקדשין בטענת הגם שצושנה ובתלמוד מלינו תמיד קידושין צבקי ובצורה כסף ואין זכר לטענת, משום שגם הרוויים שהיו שוכנים צחוכם צא"י היו מקדשין בטענת כאשר יספר פליכיום הקופר הרומי לכן גם צני ישראל צא"י הנהיגו כן ולפי זה היה אפשר לומר שצני צבל לא היו מקדשין בטענת. אכן זה הפירוש צבל גם לנוסח' הש"ץ גם לשאר הנוסחאות השלשה, שצאמת מלינו שצומן הגאונים צצבל היו מקדשין בטענת שצשערי לך דף י"ח ע"צ סי' י"צ בתשובה: היה מקבל קידושי

צחו צציה"כ והיו תלמידי וצני ר' נתן יושבים צלם פתח שומעין ואמר תהיה צחק מקודשת לי בטענת זו ולמדנו מזה שהיה דרכם לקדש בטענת ואולי שהיה דרכם לקדש צציה"כ, גם לשון החילופים יהיה קשה לפי זה מהוא רואין טענת קידושין, לכן נאמר שצא"י כיון שנהגו לקדש תמיד בטענת היו אומרים ופוקקים להלכה שסתם נתינת טענת צמדצר עומה קודם לכן על ענין ועסקי קידושין אפילו שצשעת נתינת הטענת לא אור ולא מידי הוי קידושין גמורין כר' יוכי צושנה דמ"ש פ"ד ה"ז היה מדצר עם אשה על עסקי גיטה וקידושיה ונתן ולא צירש ר' יוסי אומר דיו והלכה כדצרייו. קידושין ו' ע"צ, ונהגו כך ג"כ צושודכת אפילו לא היה מדצר עומה ודנו ורלו את נתינת הטענת קידושין גמורי' וכן צאמת היה המנהג צאיה וקומוות עיי' ש"ו רש"א סי' אלף קפ"ע וז"ל. שאלה אשה שהיתה משודכת לראוין וכו' ולא רלה חמיו להושיצה עומה עד שיתן לה טענת ונתינת טענת אלא נתינת קידושין וזה פשוט אלא וכו' תשובה כל שהדצר נופורסם אלה נתינת הטענת סתם צחורת הקידושין היא גם זו וודאי שהיתה משודכת לו וקבלה טענת סתם ה"ה מקודשת וכו'.

אכן צצבל לא היו רואין ודין סתם נתינת טענת בקידושין גמורים ששם רק נחחדש המנהג לקדש בטענת. וזה נתישצ לי הנוסח' צנתינו הקידושין שגומר "צטענת זו" וצבל התלמוד לא מלינו כזאת אלא סתם "הרי את מקודשת לי" אדצא צירושלמי דמעשר שני מפרש מהו דפליג ר' יהוד' אדר' יוסי ואומר מהו צריך לפרש זה גיטך וזה קידושך, והלא אכן פסקין כר' יוסי דאין צריך לפרש, והנה אף שלא מלינו דצר זה שצריך לומר "צטענת זו", צצרי הראשונים אלא הבלצו כתב כן הלא ראינו צשו"ת ש"ץ הכ"ך שצומן הגאונים צבר היה דרכם לומר, "מקודשת לי בטענת זו" וע"פ הדברים האומרים נתישצ לי המנהג, כיון שסתם נתינת טענת למשודכת לא היה אלא הצבליים סימן ואות הקידושין הגמורים, וודאי צין בלי כסף ובלי זהב שהיו נותנין לסבלנות צצבל כדושמע צצ"צ דף קמ"ו ע"א היו שולחין למשודכת גם כזוים וטענות, והואיל וכן צקידושין עלמן כיון שהנהיגו צאחרית הימים לקדש בטענת היו מפרשים צצריהם צשעת הקידושין ואומרים שצטענת זה הם מקדשים, שלא לכנוס עלמם לכלל ספק.

ולפי זה גי' הש"ץ צחילוף צעלה, וע"פ שלשה עדים המזכירים החילוף יקום דצר שצא"י רואין טענת קידושין וצצבל אין רואין; וצאמת לפי גי' הש"ץ היינו צריכין להפוך הדברים ולומר שצצבל צצביל שהיו חוששין לסבלנות כנואמר ר' הונא ורבה צקידושין ל' ע"צ וחשו שצצבלנות לשם קידושין נתנו, עיין פי' רש"י שם לפיכך חשו לנתינת טענת סתם שהוא לשם קידושין, וזה רחוק, ועוד שומלת רואין לא משמע כן.

ועיין צצרי ידידיה האלכסנדרי צם' חיי יוסף שנתן טעמים למה שנתן פרעה הטענת ליוסף ועיין צתיקוני זהר סי' ה' וצצצ.

כו. ח"מ פודין מעשר עני ונטע רצעי צומעמד שנים צני א"י אין פודין אלא צג'. ז"ל (צ"ה).

(חילוף מנהגים)

צ"ע מעשר עני ונטע רצעי אין פודין אותו אלף צב' צא"י פודין אפילו צאחד יס"ט.
יפה העיר הרצ' ר' מיכאל שבענוט נ"י ט"ל מעשר שני במקום מעשר עני,
ללא מלינו פדיון למעשר עני. והנה נוסח' ה"ל עיקרית, דלפי נוסח' היס"ט יחמירו
צ"ע יותר בענין מעשר שני אשר עיקר מלותיו מן התורה בארץ מאנשי ח"י וזה
רחוק. והנה ונה שאמר בנוסח' ה"ל ט"ע פודין המעשר צועמד שנים היינו הצעל
עם לוקח צקי אחד, וצני ח"י נוהגין צב'.

וצמטנה מ"ט פ"ד וצ"ע קמחי את שדמיו ידועין יפדה ע"פ עד אחד ופי'
הר"ט ע"פ שמו' לוקח אחד וצמטנה הירושלמית הני' ע"פ אחד והנה שם צירושלמי
אית' ר' סימון חמיי' פירין לר' חלקיה וזהו וודאי כשדמיו ידועין דל"ב לריק ב'
בדקמחי צמטני' שם ואת שאין דמיו ידועים נפדה ע"פ ג' ור' יוחנן מפרש צמו'
אפילו אחד מהם צעל או גוי וכן אית' צבריית' סנהדרין י"ד ע"צ עיין שם . . .
ויש לומר שהחלוק שלפנינו מיידי שאין דמיו ידועין, דל"ב אין מי שחלוק מעמד
ג', וצב"ל היו נוהגין בזמן הזה לפדות ע"פ אחד, כיון שאינו רק מדת חסידות לפדות
צמט' צשוויי ואף כי צחולה לארץ, והגאונים התירו לפדות אפי' מנה צפרוטה ועיין
צמו' שם ד"ה נטע וצ"ח ה' מעשר שני פ"א ה"ד ופ"צ ה"ב.

וראיה לזה מה שהשוה כאן דין נטע רצעי למעשר שני, וצמטנה מ"ט פ"ה
ה"ד מלריק שלשה צמטע רצעי צין דמיו ידועין צין שאין דמיו ידועין ועיי' צר"ט
שם וירושלמי שם ר' הושעיה משיק ג' אסתוונסין ומשיק על פיהם; אכן בזמן הזה
לא חלקו צב"ל ופדו גם נטע רצעי צא' וצא"י החמירו כמנהג הישן לפדות שלשה.
(בז) ח"י כותצין צגט מ' מעשר אותיות וצא"י מעשר עשרה אותיות ל"ל (צ"ע)
צ"ע כותצין שמים צגט מעשר עשר צא"י כותצין שלשה מעשר עשר. יס"ט.
צ"ע כותצין שמים מעשר עשר די תהוין די תלצין צא"י כותצין שלשה מעשר
עשר ח"ח (כ"ח).

החלוק הזה איתא גם צט"ל קי' י"צ, ובצר העיר ידידי ר' שמואל כ"י צמט הר"ג
קורניל שהכוונה על שני או שלשה יודין צמלות תהוין ותיצין, ונוסח הא"ח
הראינו כי הפירוש הזה אמת ולחם יגע הרב המולאי לאור שו"ת ט"ל את עצמו
צפי' רחוק. והנה ידוע שצא"י היו כותצין התיצות מלא ושמו אס לנזקרא, והלא
ראינו גם צירושלמי שלפנינו הכתיבה לרוב מלאה גם צמקוס שהוצאו עיין צמזא
לירושלמי לר"פ סוף פ"ג וגם צמס' סופרים צעניני המקורה נכתבו התיצות מלאות.
לכן גם צגט פטורין כתבו היוד הנוספת.

וצגינין פ"ה ע"צ אחר אצ"י שריק לכחצו ג' יודין. וזה נראה שהיה המנהג
רופף צין צני צב"ל, ומה שאמר שם שלא לכחצו ליוה"ד ואיגרת ציו"ד, מורה
שגם צתיצות ההן לא נתישצ עוד מנהג, ואפשר שכתבו המלות ההן מלאות ג"כ
ע"פ מנהג ח"י. והנה צעירוצין כ"ג ע"א צני גליל דלא דייקי צליש' צני יהודא
דייק, ועיי' ירושלמי מנהג פ"א ה"ט וצב"ל גיטין ס"ה צי' פטורה דצרי קיימין פיטורה
לא אחר כלום ח' רצא ר' נתן דצב"ל הוא ודייק צין פטורה לפיטורה, תנא דידן
דצר ח"י הוא לא דייק, ועיין ראש"פ צצ"ה טק"א 937 והנה רוב התיצות צא"י
צב"ל היו ולא דייק, אכן רוב דרי צב"ל מילאי ארץ יהודה ודייק צליש'.

(בח) ח"י ונקדשין החתן צו' צרכות וצני ח"י צב' ל"ל (ב"ב).

צ"ע מצרכין את החתן ז' צרכות וצא"י ג' צרכות. יס"ט.

מלשון החלוק צנוקס ה"ל נראה שהכוונה על צרכות הנישואין שהיו אומרים
צשעת הנישואין לא על הצרכות צשעת ימי המשתה כשצאו פנים חדשות ואשר פליגי
בהן אמוראי צבלי כחצות ח' ע"א.

והנה צרכות הנישואין אשר לפנינו צלשונם זה נתקנו אחר החרצן ואין אלו
ידועין צצירור הנוסח' הקדומה. הן אמת צצרות מלינו שהיו העם מצרכין את החתן,
וצפד"א פ' י"צ הש"ץ עומד ומצרך את הכלה, וימים רצים לא היה עוד מנהג
צרור והלא ספרו שם צגמ' דלוי צרך חוש, ר' תחליפ' צר מערב' צריך שית אריכתא,
ר' אסי צריך שית, והנה צרכת אשר צרא היא קדומה ועיקרית וראיה לזה מה
שאמרו צב"ל ז' ימים, ואחרי החרצן הוסיפו זה; וקלת נראה שגם השמחה צועמנו
היתה צרכה צפני עצמה ואולי התחילו צזאת הנוסח' צרכת שמוח תשומח, וצרכות
הימים רק הזכירו השמחה צועמנו צצרכת מונון, ובצר הקשו על מה שאמרו שם צגמ'
„מצרך שהשמחה צועמנו" דושמוע שהיא צרכה צפני עצמה מכלל קאמר „מזכיר
שהשמחה צועמנו" עיין צאצודרהס. אכן צשאלתות דר"א פ' חיי שרה אית' מלי
צרכת חתנים איכא דאמרי אשר צרא ואיכא דאמרי שהשמחה צועמנו; ואס הנוסח,
ההיא היתה לפני ר"א צגמ' קשה הדצר לומר שאמרו על ההזכרה ההיא שהיא
עיקר צרכת חתנים (ובצ"י השאלתות אשר ציד ידידי הרצ רשז"ה כ"י וכן צב"י
פענערצקורב גרם צשאלתות „איכא דאמרי אשר צרא הא' דקאמרי שהכל צרא ול"ד
שהשמחה צועמנו", והכוונה צפן הראשון שאשר צרא היינו עם כל שאר הצרכות
השייכות לזה צסדר המוזכר צגמ' שמתחיל צצרכת שהכל צרא הן הנה נקראות
צרב' חתנים ואיכא דאמר צצרכת השמחה צועמנו היא עיקרית ונקראת צרכת
חתנים).

ועל דצר הצרכות הראשונות שהכל ואשר יצר בצר כתב רש"י צפי' לכחצות
וצפרדס והציאו החו' צעצרי פסחים ק"ד ע"צ ד"ה חוץ, צצרכת שהכל צרא ואשר
יצר אינן מצרכות הציווג, ואולי שלא היו נוהגין בהן צא"י.

ולולא דצרי רש"י הייתי אומר צצרכת יולר האדם עיקרית וצרכת אשר יצר
היא הנוספת ולשונה מורה שהיא מונון אחרון ועוד כ"ל שגם צרכת שוש תשיש
נתקנה צימים המאוחרים כי אין לה ענין לצרכת הנישואין אלא להעלות זכרון
ירושלים על ראש השמחה ואולי היה להם תקנה וסימן אחר לזה כמו שאמר
האמור' הירושלמי ר' יצחק צצ"צ דף ס' ע"צ על ראש שושתי זה אשר מקלה
צצראש חתנים ונראה צדצר מנהג ידוע ונהוג צימיו אכן רצ פפא אחר ליה
לאצ"י היכי מנה ליה והציצ צמקוס תפילין, משמוע ששאל ר' פפא על ענין
המנהג היכי הוי, גם הוסיפו צצרכת אשר צרא זכרון ירושלים ככ"ל ואין צריך
לצרכת צפני עצמה צענין זה. גם יש קלת ראיה שתיקון צרכת שוש תשיש מאוחר
לפי שקיום הצרכה לוקח מצרכת ההפירה; ח"כ נשאלו ג' צרכות 'יולר האדם,
שמוח תשומח (ועליה נרמו צפד"א ככ"ל) ואשר צרא, ויש לומר שצא"י החזיקו

צמנה הקדמונים והיו אומרים אלו הג' זכרות וצצצ היו אומרים כל הקדר כמו שזכירו ר' יהוד' בגמרא.

ולכל שהלשון צצצ מורה שכוונת החלוק צרכות שהיו אומרים צעצע הקידושין והחופה הייתי אומר שצצצין הצרכות צ' ימי המשתה פליג מנה הצצציים עם אש' דהנה מלמדי שאלמחז שם ר' אשי איקלע לצי ר' בהנא יומא קמא צריך בלחז מלחז ואילך אע"ג דאיכ' פנים חדשות לא צריך ללא חדא חמינא ליה והא איכא פנים חדשות א"ל לא (צב"י וצב"י פ"צ חסר תיבת לא) חזינן רבנן קשישי דעצדי הכי אפשיי שומח צעלמא הוא וצחדא קביא. ע"כ ועיין בגמ' בחצות שם. מלחז נראה שצצצ איכ' דאיכא פנים חדשות היו מצרכין ז' אכן ר' אשי ראה שרצנן קשישי לא היו מצרכין ז' ואולי היו מחזיקים צמנה א"י ומצרכין צפה"ג ואשר צרא ושהשומח צמנה.

ועוד יש להעיר שצמנה צמנה גרם צקום צרכת ארוסין ע"י קדושין וחופה ומקיים מקדש ישראל ע"י קידושין וחופה (צב"י גרם מקדש ישראל) ועיין צר"ן בחצות פ"ק וצעצע וקוצצת, ונראה לי שפני ונהג יהוד' לצבול ארוסתו בחצות י"צ ע"א ולעקור זכרון מנהג הגרוע הזה תקנו אש"כ להקדים צרכות החופה שהיא מדרבנן לקידושין שהם דאורייתא ואומרי ע"י חופה וקידושין, בדרך שהכניסו צרכות גם הענין ואמר לנו את הארוקות עיין רא"ש פ"ק דחצות סוף סי' י"צ ומעטם הזה ולעקור מנהג יהוד' נהגו לקדש בכניסתם לחופה ולא קודם לכן וצירושלמי ריש בחצות ר' מנחם עביר לצר' כו' ועיין צר"ן שם.

ב"מ. א"ח ש"ץ מצרך צרכת כהנים וצא"י אש אין שם כהן ז"ל (ל"ח).
צ"צ ש"ץ מצרך צרכת כהנים צקהל צא"י אומר ושמו שמי על צני ישראל שאסור להזכיר את השם אש"כ היה כהן יע"ש.

צא"י אין ש"ץ מצרך צקהל צ"ב שאומרים שאסור להזכיר אש"כ היה כהן צ"צ ש"ץ מצרך צ"ב צקהל א"ח (ל"ח).

לפי גי' ה"ל מנהג א"י שבהן ש"ץ מצרך אש אין שם כהן אחר בפשט המשתה צרכות אש אין שם כהן אלא הוא (אעפ"כ) לא ישא את כפיו ואם הצטחחו (שליך דעתו מפורפת) וכו' ראשי (כלו) צאין שם כהן אחר) אצל אש יש כהנים אחרים אינו נושא כפיו עומם וכן אית' צה"מ וכן הציא הטור א"ח צב"י קב"ח צעס הר"מ מרומכצורג, וצירושלמי אית' א"ר חסד' ולריך הבהן שהיה ישראל. אצל אנשי מוצר אפטר שפרשו המשתה שרק אש אין שם אחר כהנים לא יצרך מפני שאיננו צור עליו ועי' ברש"י, אצל עם אחר הכהנים יוכל לצרך, אצל זה הפירוש רחוק, ואין לנו אות על זה המנהג צין אנשי צצצ, לכן נראה שגי' ה"ל מוטעת היא וראיה צורה לצד שצמנה ש"ץ סי' י"ח והוצא צטור א"ח סי' קב"ז הוצא החלוק צמנה"ס הי"ש.

והציאור צזה כי צא"י מקום מושב רצי הכהנים היו מדקדקים צזה הרצה שלא יאמר אש זר אף שהוא ש"ץ צרכת הכהנים וגם העם צא"י היו נהוגים כך שרק מפי הכהנים תלא הצרכה אצל צצצ נראה שהש"ץ צאמרו א"ח צרכנו אומר כל צרכת הכהנים. ולמדנו מלשון החלוק צמנה"ס המנהג והיש"ש דגם צא"י היו אומרים צרכנו

צרכת וכו' רק היו מדלגין צרכת כ' ומקיימין ושמו את שמי, אולם צצצ אומר הכל וגם הפסוק ושמו את שמי וכן נראה מקידור ר' עמרם, ודלא כרש"י שכתב שאין אומרים הפסוק ושמו עיין צטור א"ח סי' קב"ט. ואית' צטור"מ מרומכצורג סי' צרמ"ח: שהנוסח' אלהיו וכו' אינה כלל מוטפסי הצרכות שתקנו ק"ב זקנים וכו' ותוספת היא שהוספו צדורות האחרונים ולא ידעתי מתי הוספו וכן מלמדי כתוב צב"י ר' עמרם ע"ש ודצרי מייסדים שוודאי צראשונה כשהיו מצרכין צ"ב צכל יום וכהנים מלויים הם היו אומרים צ"ב צין הודאה לשלום והעם לא אומר ולא מידי ואחרי כן בשליך כהן לצרך תקנו לומר א"ח. ואולי שצינים הראשונים ההם קיימו צרכת השלום תמיד בחצות "עושה השלום" וכן נוכל צקפריס אשר מקורם צא"י ומ' צופריס פ"י ויקר' רצ' פ"ט, ואחרי כן אש אין צרכת כהנים תקנו לסיים המצרך את עמו צכלום כדי להזכיר הצרכה ועיין קידור הביון לצ דף ל"ז.

ל. א"ח מתירים פת של ביום שהשלכת קיסם לתור וצני ישראל אוקרים ל"ל. (מ)
צ"צ אוקרים פת שאפה גוי ואוכלים פת גוי וצצצ שהיה ישראל משליך את העץ צמור צא"י אוקרין שהעץ לא אוקר ולא מתיר אימת התיירו צמקום שליך דצר לאכול ועשה יום או שנים שלא אכל ויש צצום התיירו לו כדי קיום נפשו צצצ שלא יחא הפלטייר מוכר צצר צמחחו ואע"פ שהיה הוא כצצציל (יע"ש).

(חסר אש"י) אוקרין פת שאפה גוי אש' השליך ישראל עץ צמור שליך העץ אוקר ואין מתיר אימת התיירו צמקום שליך דצר לאכול ועשה יום או יומים שלא אכל כלום התיירו לו כדי קיום נפשו צצצ צ"צ אוקרין פת שאפחוהו גוי וצצצ שהיה ישראל משליך עץ צמור א"ח (ל"ג).

התו' צע"ז דף ל"ח ע"ב ד"ה ואחא הציאו זה החילוק צקילור צני צצצ משליכין קיסם לתור וצני מערב אומרים קיסם זה מה מעלה ומה מוריד והר"ש צצ"צ סי' כ"ז וציאו צזה"ל: צני צצצ כותבין קיסם לתור צמור וצא"י אומרים קיסם זה מה מעלה ומה מוריד אלא מקום שהתענה צו ג' ימים פת של כברים מותר משום חיי נפש וצב"י ל"ב שם צני מוצר משליכין קיסם לתור וצני מערב אומרים קיסם זה מה מעלה ומה מוריד אלא אש התענה ג' ימים מותר משום חיי נפש והוצא צטור יו"ד סי' ק"צ. וחילוק זה הוצא גם בחידושי הרמב"ן לע"ז ל"ז וז"ל: וצמחלות מלינו כלשון הזה אנשי מוצר אוקרין פת שלהם שאפה עבד"ס ומתירים פת עבד"ס וצצצ שהיה שם ישראל ומשליך עץ צמור ואנשי מערב אוקרין אותה צעץ שהעץ לא אוקר ולא מתיר ואימתי היא מותרת לו צמקום שליך דרכן לאכול צעשה ג' ימים שלא טעם כלום ע"כ ובצר הצאלו ראה שליך עץ זה לא אוקר ולא מתיר ודצרי מחלוקת זה אינם מכוונים ויש שם דצרים הרצה שיאלו משיעת התלמוד המסור צידינו ואין אנו שומעין אלא לתלמודנו עכ"ל הרמב"ן. הנה צמון המשתה הפת של גוי היה אסור אכן לפי סיפור הצצצ צע"ז ל"ח ע"י בצר הקיל רצי צזה ואמר כשהציאו פת פורני לפניו מה נאה פת זה ובצצורי העם שהתיר רצי וכו' ולא היא וכו' וא"ד צפת דחוק לתלמידים ובצצורין העם פלטייר עבד"ס והוא לא אומר אלא פלטייר ישראל ור' יוחנן אומר אש' פלטייר עבד"ס ה"מ צעדה אצל צעיר לא משום חתנות. וצדק ל"ז ר' שולמי ור"י נשיאה וכו' צינינו

חתיר אף אח הפח א"כ קרי לן ז"ד שריא, וגם צצב היו מקילים קח ואיצו
הוי אכיל פח אצי מזרי ואזרי לא השתעבו צהדי דאיצו דקאכיל לחמ' דארמא, וגי
הרי"ף צה מיושרת לא השתעבו מייניה דאיצו כלומר לא תאמרו משמו הלכה צדיה"מ
וכן אחת צתשצ' הבאונים עיין צר"ן. וצירושלמי דע"ז פ"ז נזרי אחר ר' יונתן פח מהלכו
של עומעם היא וכו' והתירוה וכו' אלא כיני והתירוה משום חיי נפש רצנין דקסרין
כדצרי מיי שהוא נחיר וצלצד מן הפלעיר ולא עצדין כן (אלא נוהגין היתר אף צפה
של צבה"צ) מכל זה נראה שההלכה הזאת היתה רופפת והמנהג לאסור לא נתפשט
בכל המקומות.

וזה צרור ששונה החילוק היה שונה מנהג ונקומות האוסרים צא"י וידע מנהג
נקומות אחרים שמתירים שצנוס' הרמז"ן שהעתיק החילוק כלשונו אית' צמוקס שאין
דרכן לאכול, אכן צמוקומות שנהגו איסור לא התירו אלא משום חיי נפש וכו' אולם
לאנשי צבל היה השלכת הקיסם היתר היוצא מדבר רצני' ע"ז ל"ח ע"ז רפח' דשגר
כברי ואפה ישראל א"כ שגר ישראל ואפה כברי א"כ שגר כברי ואח' ישראל
וחת' צה חתויל שפיר דמי ולפי פשוט דצרי התו' שם ההיתר של השלכת קיסם לדעת צ"צ
מוקצב הן על פח של ישראל שאפה גוי והן על פח של גוי וכן משמע מנוסח' הרמז"ן
ומדברי הרא"ש שצוה החילוק צסי' כ"א לענין פח של עכו"ם וצסי' ל"ב וכן פסק
הר"מ צפ"ז מו"א ה"ב וכן משמע מנוסחאות החילוק שלפנינו, ועיין צר"ן וצטור
שנחלקים צזה.

והנה מה שכתוב צנוס' יס"ש ואע"פ שהרי הוא כתבציל משמע קח שרק היכי
דאיכ' גזירת צישולי גוים התירו אצל לא צפת של גוי זה א"א לומר שהרי דנוכר
פלעיר צנוס' זאת ועוד דצא"י אין ספק שמשום חיי נפש התירו פח של גוי כמו
שראינו צצבלי וצירושלמי ועיין צפרי מנדים יו"ד סי' קי"צ על הנו"ז ס"ק ז' אכן
מנוסח' זאת כלמד דמה שכתוב צזה החילוק פח גוי צפה פלעיר קווייני.

לא. א"מ טוענים כפסים צצצב צב"ו צא"י אומרים אפי' ליגע צה אסור למה
שכל מלכות נוגעות צה ל"ל (ו"א)

צ"צ טוענים כפסים צצצב צב"ו צא"י אומרים אפי' ליגע צה אסור למה שכל
המלכות מתקיימות. יס"ש.

אח"י אוקרים ליגע כפסים צצצב לפי שכל המלכות נעשות צה צ"צ טוענין
כפסים צצצב צב"ו. א"ח (צ"ד).

צש"ת סי' רכ"ז נמלא החילוק הלזה כנוס' ה"ל וצקופו, למה שכל המלכות
(צ"ל מלכות) משתמשות צו' ונו"ש א"כ והלכת' שייך להלכה שאחריה והלכת' (והלכתא)
שומעין מעל וכו', וצמנהיג ה' חלצ סי' ק"מ ב"ב כמו צש"ת ושם כתוב כל המלכות.
הנה צחוק הבזירות שגזרו ב"ב צו ציוס היה גם מיי שהחשיך לו צדרך נותן כיסו
לעכו"ם וכתב רש"י צצצב י"ז נותן כיסו לכברי גזרו ולא יעלעלנו פחות פחות מד'
אמות ודף ק"ג ע"ז כתב ג"כ שזאת היתה הגזירה דנותן כיסו לכברי אס היה שם
כברי ולא יעלעלנו פחות מד' אמות; א"כ משמע שקודם לכן היה המנהג להוליך פחות
פחות מד' ופי' דצרי ר' יאחק עוד אחרת היתה תקון אחר היה לכיס להזילו. והם

לא ראו לגלותה עיי' שם ד"ה והיא הקמח שכתב וז"ל והם לא התירו; ומדברי התו'
שם ד"ה צו ציוס נראה שכתבתו לתת לכברי אסור להוליך המעות על שום אופן אחר
שמוזכר שם צפ' מיי שהחשיך וגם על פחות מד' ד' גזרו שכתבו התוס' כשגזרו לתת
לכברי אסור נזרי להוליך פחות פחות. אכן הרי"ף בורק צצצרי ר' יאחק עוד אחרת
התירו ולא ראו לגלותה, וזה נשמע שלא אסרו צו ציוס ההלכה פחות פחות אלא
שלא ראו לפרסם ההיתר; ואפשר שזה ההיתר השני נתפרסם אצל הצבליים והתירו
צצב להוליך הכיס פחות מד' אף שיש עמו נכרי ולא לתת צשהחשיך אלא אס שכת
והזילא כיס התירו כן וכן משמע מצבלי ע"ז ע' ע"א צאיסור גיירא ואינהו לא
ידעי דצצרי לן כר' יאחק דלומר מוליכו פחות פחות מד' אמות [זאת היא ההלכה
האמורה גם צפ' מיי שהחשיך צסם ר' יאחק וכך גרס' הרצצ"א צת"ה והר"ן והרצ צעל
חתם קופר צשו"ת לאו"ח סי' פ"צ כתב דר' יאחק רק צמליאה אומריה למילתא והנה
ראינו שהראשונים לא גרסין לה ואדרצה מצ"מ ט' ע"א משמע שלא היה מנהגם
להבציה מליאה צצצב וצלי ספק לא על מליאה צצד ר' יאחק אחרת למילתא].

וצש"ת סי' קמ"ז תשובה לגאון ושאלתם הא דלומר ר' יאחק מוליכו ד' אמות הלכה
כך ועצדיקין הכי ומיהו צריך ליבב כל פחות מד' אמות אצל צעמידה אין צכך כלום.

מכל זה נראה שהיו נוהגים היתר צצבלי היכי דליכ' הולאה מרשות לרשות
ומכ"ש לעלעל המעות צצית לא היו חוששין וצאמת קשה הדבר לומר שהכפסים הם
ככלים שצלאכתם לאיסור, אלא מלינו שצמנהג הזכירו תמיד המעות כדבר מוקצה
משום וטעם החומר צא"י כלומר צחילוק מפני שכל המלכות נעשות צהם וא"כ הם
כדבר שצלאכתו לאיסור, ולכן אסרו אפי' ליגע צהם צחומר' יתרה, ומה שהיו אוקרים
צא"י צנגיעה הלא מלינו צירושלמי פ' משילין ה"א שמוקצה אסור צנגיעה.

לב. אכשי מוצא אומרים וקדש השצב וצני א"י ישראל ויוס השצב ל"ל (צ"ו).
צ"צ או' וקדש השצב צני א"י אומרים וקדש ישראל ויוס השצב. יס"ש.

אח"י או' וקדש ישראל ואת יוס השצב צ"צ אומ' וכו' א"ח (צ"ה).
צצילה י"ו ע"א אית' שאמר תנא לפני רצני' הצריית' צסם רצי וקדש ישראל
והשצב והזמנים א"ל אטו שצת ישראל וקדשי ליה והא שצת מיקדשא וקיימא אלא
אינו' וקדש השצב וישראל והזמנים, ומה יש להקיש שצב שצת הזכיר גם ישראל
וזאת היתה נוסח' א"י אשר לא ראה רצני' לקיימה, וכן נראה מנוס' קופרים פס"ג
הציה ב"ב דאומרים צצצב רק וקדש השצב והולך ב"ב לתת טעם למה אין אומרים
ישראל ואולי שראה איזה נקומות שנוהגין כן לכן נתן טעם להלכתו, ונראה שהיו
דצרי רצני' ידועים אלו. והנה שם צנוס' קופרים אומר הטעם שאינו מוזכר צצצב
ישראל אלא שצת צצצב שהשצת קדמה לישראל, כלומר שהיא הקדושה הראשונה קודמת
לקדושת ישראל והיא קדושה צפני עמוה וראשיית, אצל ציונים עובדי הולך צצחלה
לקדושת ישראל ולהיותם לעם קדוש ואח"כ נתן להם חק המועדים לכן מוזכרין ישראל
ואח"כ הזמנים; ורש"י צצצבלי פ' מטעם דצצב וקדשא משעת ימי צראשית וקדושתה
אינה חלויה צקידוש החדש, אצל יו"ט אלו לא נתקדשו ישראל לא היו קובצין י"ט
וצשאלתו פ' יתרו נוטה לפי רש"י שם שצת הוא דקא מיקדש נפשיה, והר"ן
הרכיב צ' הטעמים.

לג) צ"צ ח"ן תלמיד שואל בשם רבו צא"י תלמיד אומר לרבו שלום עליך רבי (יש"ש).

בא"י תלמיד שואל בשלום רבו ואומר לו שלום וכו' ב"ב חין תלמיד וכו' א"ח (ל"ו).
בצרכות כ"ז ע"ב תניא ר' אליעזר בן חקד' אומר כו' והנותן שלום לרבו וכו'
גורם לשכינה שמתחלקת מישראל ורש"י פי' כמו לשאר אדם ואינו אומר שלום עליך
רבי וצ"ב ע"ב אומר רב פסא חרי חוך כדי דבור הוי כדי שאלת תלמיד לרב
שלום עליך רבי ומורי. ובתב הרא"ש צ"ד בצרכות וצירושלמי משמע דתלמיד אינו
נותן שלום לרבו כלל דברסקין צירושלמי כהניגו גבייהו דלא שייב זעיר' בשלמא דרבה
ומקיימי צנפשייהו ראובי נכדים ובתבאז' מיה' בגמ' דידן (רפ"ד דנזיר) אמרינן חוך
כדי דבור כדי שאלת תלמיד לרב ע"כ. והנה גם צירושלמי רפ"ד דנזיר אית' אצ'
בר בר חנא בשם ר' יוחנן כדי שאלת שלום צין הרב לתלמיד ויאמר לו שלום עליך
רבי וצנפלי כמי מוכח שאומר הכי ב' תיבות ושם האומר שם ר"ל. וצירושלמי פ' היה
קורא ר' יוחנן וכו' והיה ר"א חנוי ליה ומסתמך מן קדווי אחר הא דתתין מילין
הדין בצלמי עמיד צי חדא דלא שאל בשלמי וחדא דלא אור שמועתא בשמי א"ל כך
אינו כהניגן גביהון זעיר' לא שאל בשלמא דרבה דאינון מקיימיין. וזה אנו רואין
שצנבל היו נחצחין ואינן שואלים בשלום הרב וצא"י שואלין בדבר החילוק. וא"י נוסח'
אחרות היו לפני הרא"ש.

(לד) יצוה שנשאלת צלה חלימה וצא יצוה ונודיענה הים עושים שיחלון יצוה ונחקיימה עם צעלה השני וצא"י ונולידים אותה וזה ונזהר. ז"ל (ג).

בא"י יצוה שנשאת בלא חליה ונא יצם מנודה"י מויליחין לוחה ונזה צ"צ
עושים יצוה שיחלון ומחיינו עם צעלה. יס"ט.

יצום שנשאל בלא חליפה וצא יצומה (ל"ב יצומה) ומודינת הים חמילו יש לה
 בנים חלח וזוהו הוואיל והיחה עמו באיקור צ"ב כופין יצומה שיחלון לה בשביל
 הבנים ומוחקייח עם צעלה. ח"ח (ו).

צ"ל דף ז' ע"ב קי' מ"א ח"ת' החילוק כנוס' ה"ח ושם כחצו וצא יצאה חכן
התיצות בעציל הצנים חקרים שם, חכן הכוונה ב"כ כשיש לה צנים, ושם דף ז' ע"א
קי' י"א בתשובה שוורת יצא שנקלח צלל חליצה חס היו לה צנים חס בעלה ישראל
חולץ לה יצא ויושבת תחת בעלה שאם חלה חומר חלל כמלחח מויליח לעז על
צניה וחס היה בעלה כהן ויש לה צנים חסי' חליצה חכה לריכה וחס חסו צניה חלל
חזה וחזה, ובעל העיטור חס בג חליצה חוצה צ"ל וצחופת' יצאה שנקלח חסי
חזרח כופין יצאה שחולץ וחתיימות עם העבל וצ"י מויליח חסח חזה וחזה.

בנידון זה נחלצו שלשה עניים, אם שהיצוה נחקדשה לזר ולא נשאת עדיין, צאופן הזה הורו הבאונים שהשני יתן גט אם היצו ישראל וישאנה היצו חזל היצו אינו חולץ כדי שישאנה צעלה השני כדי שלא יהא חוטא כשבר וזהו העמידו הא דאמר רב אשי ציצות ל"ב ע"ב השתא דאמר אנוניר כו' ועיין שם ברש"י. הענין השני אם נשאת ואין לה בנים חלל מזה בגט ומזה צלילה ואסורה להם עולמית ומשום דמחלפא באשה שהלך צעלה למדינת הים ואמרו מת ובשאת. הענין השלישי אם נשאת

היצונו ויש לה צנים ונשני אס היה צעלה השני ישראל חולץ לה יצם ויוצעת תחת צעלה כיוון דצהלך צעלה צמדיכת הים וכו' ונישת צניה ומוזיט אף כאן אס אחה אוור תלא אחה ונוילא לעז על צניה כן הוא פסק הבאונים צצבל וכן הוא צצה"ג והוצא צסר ר' יהודאי צר"ף, ובתלמוד ירושלמי שיעה אחרת הוצאה צאורך צר"ף דצינשלת אפילו אס יש לה צנים תלא ור' ייסי אור לר' פנחס דאוור בר' ירמיה זה חולץ וזה מקיים חזור כך דלי לא כתצינא עבליך זקן מוורא, ור' יוחנן דאוור תלא מזה ונזה הציא רחיה לצדריו וון התוספתא ונכאן ראינו צצ"ל היו ונחניירין, וצצבל שהיו מקפדין וואד על היחוס כנודע ווקידושין ע"א ע"א היו ווקילין שלא להוילא אח האשה כדי שלא להוילא לעז על הצנים, והנה נוסח' א"ח והס"ז חעדינה שגם מה שכתב צנוקסאות האחרות צקילור צנשלת ויש לה צנים קוויירי, וכבר ראינו שהיו נוקסאות ארובות וקלרות וון החילופים. ועיין צר"ש וצר"ן ציצנוות סס.

לְהָא אֲנִי מְזַרְחָה פּוֹטֵרִים אֶחָּת הַיֵּצֵאָה וּנְן הַחֲלִילָה לְכַסְיָחֻקִּים הוֹלֵךְ לִי יוֹם וְצֹאִי אִשָּׁי יֵלֵךְ רָאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בְּחַיִּים אִשָּׁי שְׁעָה אֶחָּת קוֹדֵם וְיִתַּח הָאֵלֶּם פּוֹטֵרִין מִן הַחֲלִילָה וּנְנָן הַיֵּיצֵאָה לִבֵּי (א').

ב"צ' אס חלד יצווחו צחוך ל' אס וות הולד שיהי' לריכד חליזה, צא"י אפילו הפילה' אוהולד כיכר אס זכר אס נקצה עד שיהיה פרוקן של וולד כיכר ח"ל לא חליזה ולא ייצום דאינון דרשין שהניח זרע והיא פטורה. י"ט.

ובאחריות חיים כחלק החילוף לשני סימנים:
צ"ה. פוערין את היצומה אפילו הפילה והולד ניכר אם זכר או נקבה שיהיה
פרטוק של וד א"ל לא חלילה ולא ייצום דאיון דרשין שהניח זרע והיא פטורה, צ"ג
וכר', א"ח (ב"ז).

בא"י אפילו ילא ראשו ורובו צחיים שעה אחת ה"י פטורה וכו' צ"צ חניה
פטורה אם וית הולד מוך ל' יום. א"ח (ל"ח).

כל רואה יראה ששני החילופים בל"ח צענין זה הם רק שתי נוסחאות מחילוף זה והקטיון האחד (ל"ז) שזה לנוסח היש"ט, והנוסחה השניה (ל"ח) היא בנוסחה הכללית והענין אחד. ובש"ל דף ז' ע"ב צ"י ו"א איתא ג"כ ח"מ פוטרין את האשה מן החליצה לבשיתקיים הולד ל' יום ובא"י אפילו יאל ראשו ורצו (בש"ל אשר היה צידוי ר' ש"ד לזאטו ואשר הוא כעת ציד רשז"ח הוגה כאל ע"י כ"י ניד הרש"דל : צחיים) אפילו שעה אחת קודם לניחת האב, והוא מנוסח כנוס' הל"ז. והנה כבר אחרנו צפ"י צ' ובצ"י כ"ג שטיעת אל"י כחכמים דלין חוששין לם' כפ' ובצצלי פסקינן כרש"ג דלך אלם שזה ל' יום אלזי אינו כופל והבאנו דצרי הירושלמי צפ' החולץ צענין זכוי לעובר והוא שילא ראשו ורצו צחיים, ויש לנו להעיר שזה מנוסח הלשון שהוצא כאל צחילוף זה, ובא"י לא חלקו, וכל וכל שילא ראשו ורצו צחיים החזיקו לכל מיילי לצר קיימא. ונראה שנוסח' הראשונה שבא"ח (ק"י) (ל"ז) והיא נוסח' היש"ט אין להעמידה דלא ידענו טעם ושיטה למה יפטור כפ' מן הייצום ומן החליצה אלם הפלולף פנים כיכר, ונוסח' הל"ז והש"ל היא לצדה הנכונה.

לכן גם צנוקמאות ההן נפל טעות וזה שכתוב צערי לדין חמי' שמה אחת קודם

לוייתח האז אין לו טעם וקצר' שזה ידוע שאע"פ שכולד אחרי וייתח אציו זרע ויקרי, וגם צע"ת הכ"ל קי' א' כתוצים בדצרים האלה והעיר סם המוליא לאור ר' חיים וורדי שזה טעות, גם ויה שכתוב צנוס' הל"ל שעה אחת קודם וייתח האם ואפשר לפלפל ולוור שכונת החילוף בזה אם ילא ראשו ורצו חי אחר וייתח האם ואח"כ וית ויד הולד אז לא נחשב כחי ואינו פוטר את הורה וייצוס ע"פ דברי התו' בנדה ו"ד ע"כ ד"ה איהו ויית צרישא זה דוחק גדול, אצל הנראה לנו הוא לגרום קודם וייתח הולד או למחוק את התיצות קודם וייתח הא'. והרי צנוס' א"ח השניה (ל"ח) כתוב סתם אפילו ילא ראשו ורצו צחיים שעה אחת ה"ז פטורה. ל"ח א"ח הופכין את פניהם ואחוריהם אל הארון ובני א"י פניהם אל הארון ל"ל. (ט"ו).

צ"צ הופכין פניהם אל הצדור ואחוריהם אל ארון הקודש צא"י הופכין פניהם אל ארון הקודש. יט"ש.

ויה שגראה לי צפי' החילוף הוא שאנשי א"י כמו שהיה קה"ק לפנים וכהנים והעם העומדים בעזרה ובחזר פניהם אל הקודש כן חקנו גם צמתי בנקיות שלהם אם שהיה הק"ח צארון ולפניו פרוכת והעם (חוץ מן הזקנים) עומדים ופניהם נגד הארון וכשהיו מולאים ק"ח היו נכנסים אחורי הפרוכת ומולאים הק"ח וכן משמע צירושלמי פ"ד דעגלה ר' יוסי ופקד לצד עולא חזנא דכניסת' וכו' תהא בולה אחורי פרוכת' וכה אינן תרתין תהא מוציל חדא וויית' חד וכו' צגמ' ירושלמי וס' סופרים פ"ד ה"ט ויד נכנס המפטייר ואותו את התורה וכן משמע צרבה נשא פ"א ולכן היו הכהנים עולים אל הארון כדי שיהא כל העם בפניהם, אם כשהיה הק"ח בתיצה שאינה קצועה היו מוליכין התיצה צראש ציה"ב והעם עומדים פניהם כנגד התיצה ולפ"ד זה פ"י התוספת' פ"ג דעגלה : זקנים פניהם אל הצדור ואחוריהם אל הקדש כשמוניחין את התיצה פניהם (של הזקנים) כלפי העם ואחוריהם כלפי קדש כשהכנים נושאין כפיהם כלפי העם ואחוריהם כלפי קדש ולא כונו שפי' המפרשים שזה המאמר כשמוניחין התיצה מוקצ לצד על אותה שעה כשמוניחין התיצה צרוצ בתעניות.

אכן בצבל נראה שלא היה מקום קצווע לתיצה צקלה ציה"ב לנועלה מן העם, אלא היו מניחין אותה צאולע ציה"ב והיו העם עומדים וסביב לה ואחר התפלה והקריאה אם שהיתה התיצה עומדת תמיד צמוקם היה אם שהיו מליניעין אותה צצית או צחדר אחר והס"ץ היה עומד לפני התיצה ומתפלל ומקלח העם עומדים ופניהם אליו ומקלחם אחוריהם אל הש"ץ והתיצה וכן אל הכהנים שעומדים צצ"כ לפני התיצה וזה הוא שאמרו צקוטה עם שאחורי הכהנים אינן צכלל צרכה (רצון החכמים היה שהעם העומדים לאחורי התיצה צשעת צ"כ יצולו ויעמדו ג"כ אל פניהם) וכן משמע מהאי דרצא צונגלה כ"ו ע"כ צהאי צי כניס' דהוה פתוח להאי אידהו' דהוי וחיית ציה וית והוא צעי כהני למיעל לליווי החם אחרו אמרו ליה לרצא א"ל צלו תיצות' אותצוה וכו' וכן נראה שלא היו מוקפדין צשעת התפלה צאיה וקום עומדת התיצה שעה הק"ח וכן משמע צצרכית פ"צ והא דר' שעת

והדר אפי וגרם שהתיצה היתה צאולע ושם היו גם קוראין צחורה עיין מילה סם כד מונח ק"ח עילוי, ור"ש היה עומד לנועלה מן התיצה וגם צשעת קה"ח לא היה פונה מול הק"ח אלא מהדר אפי וגרם וצתשו' הגאונים צש"ח קי' שמי"ז ש"ץ הושתפל אסור לצדור לפניו משמע קלח שגם צמון הגאונים לא קאים הש"ץ צראש העם אלא קלח העם היו עומדים גם לנועלה מונח והוא צאולע לפני התיצה.

והנה כורסא הנזכר צונגלה כ"ו ע"כ מעצדיה כורסיא הוא כסא שמוניחין עליו ק"ח לשעה כן פ"י הר"ן ודלא כפי' רש"י אכן גם קריאת התורה היה על התיצה ככ"ל והיינו ארון היינו תיצה היינו היכל היינו וקום הקודש וכן פ"י הר"ן סם דתיצה היינו המוקם שהיו צו ק"ח וכצד כתצ בזה המהרי"ן צצצי על הר"מ ה' תפלה פ"א שדעתו שתיצה היא ציונה ; וזה המנהג להיות הארון קצווע צראש והציונה צאולע לא נראה שהיה ציונים קדמונים, ומה שקפד ר"י צקובה ל"א צ' מאלבסנדיא : וציונה של עץ צאולעיתא וזמן הכנסת עומד עליה ומניף צקודר, מעני צציה"כ של אלבסנדר' היה גדול כל כך היה לריק ציונה להניף סם צקודרין, ואם היה זה מנהג קצווע צכל צ"כ ויה היה לו לר"י לקפד שהיתה סם ציונה היה לו למור ככרי זהצ וכו' ועל הציונה עומד חזן הכנסת ומניף צקודרין.

ל"ח א"ח אחד כותצ את הגט ואחד חותם עם הכותצ צא"י אחד כותצ ושנים חותמין ל"ל. (צ"ב).

צ"צ אחד כותצ את הגט ואחד חותם עם אותו הכותצ צא"י אחד כותצ ושנים חותמין. יט"ש א"ח (ל').

צעל כפתור ופרח הציא חילוף זה צלשון צ"צ אית ליה חתם קופר ועד ובני ישראל לא.

צושנה צהמגרש נאמר כתצ קופר ועד כשר ושני פירושים צדצר אם צכתצ קופר מונח' וצקי וצדור שלא יכתצו אם לא שווע מפי הצעל ועד אחד חתום עליו והכי מוקים לה סם פ"ו ע"כ. וצחתם קופר ועד לא משום דאחא חורצא מיינה דזימנין דאמר להו לשנים אמרו לקופר ויכתצו ולפ' ופ' ויחתמו ומשום כיסופ' דקופר חיישי ויחתמו חד מהנך קהדי וצעל לא אמר להו כן בדאיתא צהאומר דק ס"ו ע"א, ופירוש השני הם דצרי ר' ירמ' דק ק"ח ע"א חתם קופר ועד שנינו והיינו סצ' עדים חתומים ואחד מהם הקופר.

והנה צירושלמי כינו מתי' כתצ קופר ועד וכו' ולא הציא כלל דק אוקיות' דחתם קופר, ומחילוף זה אנו דואין שנהגו כסתם לשון הצשנה לפנינו ולא מכשרי צחתם קופר ועד. ועוד נראה מן החילוף הזה שצני צכל מכשרין חתם קופר ועד אפילו לכתחלה היינו לכתצו ולחתום הגט בזה הענין, והנה צהג"מ פ"ט דגירושין הציא משום ר' שומה שלכתחלה לא יחתום קופר ועד מדקאמר צגמ' מי דמיי החם חנשא לכתחלה משמע שאם כצר נהגרשה צגט זה מותרת להנשא לכתחלה אצל לא שווענו כן לכתחלה דאל"כ היה לו למור החם לכתחלה יחתום קופר ועד. ועי' צצ"מ על האהע"ז קי' ק"ל סעי' י"ח, והנה צאמת נראה קלח שחילקו בזה צצפרק המורק צותח' צ"ש א' פוטר אדם את אשתו צגט יסן וצ"ה איכרין (וצתוספת' הגיר' צ"ה

אומרים אין אדם פוטר אשתו בגט יסן) ולהלן בהאגה פ"ו ע"א וקשה הש"ס וחו
ליכא והא חיבא גט יסן משמע דלכ"ע וגם לז"ה פריך דאוקר רק לפטור בגט זה
לכתחלה אבל ויתרי' ליכא אס' כזר קבלה הגט ונשני' התם תנשא לכתחלה ועיי'
רש"י שם — אכן צבעל העיטור איתא ח"ר ירמיה חסם קופר שכינו וכשר לכתחלה
משמע קלם שופרש שאף לכתחלה פוטרין את האשה בזה הגט וזה כדברי החילוף לז"צ.
(לח) אנשי נזרח ושיאין החתן ציוס חנישי וצני ח"י צרציעי ל"ל (ל"ה).
צ"צ ושיאין את החתונה ואת הכלה ציוס ה' צני ח"י ציוס ד' כהלכה בחולה
נשאת ציוס הרציעי. יס"ש.

והנהג ח"י הוא כסתם ונשנה ריש בחצות והעטם ופני שהיו צ"י ונזמני
הראשונים צ"ד קצועין צ" וזה' אולם צצצל וקוס שאין צ"ד קצועין כו' היו נוהגין
לישא ציוס ה' כדזר קפרא ושום צרכה שחאמרה צו.
וזה העיטור צעבר כניקה לחופה ואיתשל צי ודרשא בחולה תנשא צה' ותצבעל
צאור ה' היינו ו' ושום צרכה דאדם] והשיצו ופני הכחוצה [שצע"ש אין צחי
דינין יושצין ואינו יודע איך לכתוב כתובה אס' ונחתים אס' ונה צמוכת עץ אס' יס
לו טענת צ"ד] ולא היא דלי ושום כתובה תכתב צד' [הכתובה לריך לכתוב עכ"פ
קודם הצעילה כדנוכח ונח"י דר' אנוי צכתוצות דף ז' ע"א וא"כ אס' נשאת צד'
תכתוב צד' ואס' נשאת צה' תכתוב צה'] אלא וס' לן דעיקר תקנת צ"ד היתה
סיה' טורה צפעודה ג' (יוניס) וצרציעי כונסה ולא העריחוהו חבונים יותר ואס'
ירלה לכנס צה' ולצעול צה' הרשות צידו וצלבד שלא יקדים הנישואין לרציעי ושום
שקדו ושום אקדורי דעתא אצל היכי דטרח ליה וליכא לנחיש לאקרור' כגון האידר'
דקצוע צ"ד צכל יונוה אשה נשאת צכל יוס צר ונע"ש. ול"ע.

ועיי' ירושלמי פ"ק דכתוצות צוגרת אינותי נשאת בחולה ון הנישואין אינותי
נשאת נשועין ון הדא אס' יס' עדים שיואלת צהינונו' ולא אידבר רציעי דהא אונרה
דלית רציעי כלום והוג' צהג' אשרי.

ל"ח) ח"ו עושין ונלכבה צחזה"ו וצני ח"י אין עושין כלל אלא אוכלין ושותין
ויגעים צחורה ל"ל. (ל"ז).

צ"צ עושין ונלכבה צחזה"ו צ"י אין עושין ונלכבה כל עיקר צחזה"ו כהלכה
אוכלין ושותין ויגעים צחורה שכך ח' חבונים אקור לעשות ונלכבה צחזה"ו. יס"ש.
צ"י הלכו ונהגו צשיתת סתם חבונים צצרייתא חגיגה י"ח ע"א ח"ר את חב
הנולות תשזור ז' ינוים ליוד על חולו של וועד שאקור צעשית ונלכבה והנה כזר
פ"י הצה"ג דהאי אשוכחא ה"י והחבונים אקרו הוולכבה צחזה"ו ועיי' צרי"ק צרה"ש
ריש ו"ק וצחו' חגיגה י"ח ד"ה חולו של וועד והנה אף שגם חבוני ח"י צדורות
האחרונים שראו שהעם פוזצים צוועד היו ונקילין ור' אבא צר ונוול אור צירושלמי
ו"ק פ"ב ה"ג אילו היה לי ווי שיונה אחי החרתי ונלכבה צוועד שכלום אקרו
אלא כדי סיהיו אוכלין ושותין ויגעיין צחורה, וזה ונוש לשון החילוף הזה ועיי' שם
פ"ב ה"ב וה"ג צכל זאת נראה ון הירושלמי שהיון העם היו מחזירין ולא נזכר
צירושלמי שהיו ונקילין, אדרבה וזה הלשון והם אוכלין ושותין ופוזצים אנו רואין

שהעם היו נזחר הרצה ולא עשו ונלכבה צחזה"ו, גם ר' יונה לא רלה להחזיר לצנו
לקצוע הקולם אס' לא צלירוף חד קצא פ"א ה"י שם ועוד שחכמי טצריא דשוטי עכו
וגרוסי לפורי קצלו עליהם להחזיר שם קפ"צ (כן הנוס' צירושלמי והיא נראה מיושרת
אכן צצצלי י"ג ע"ב איתא חגרי טצריא לדי עכו דשוטי לפורי ועיי' פסיקחא ח')
וראה הנועשה דר' ינאי דקטוף פרדיסא צחולא דוועדא חמוניה כל עמא וקטפין צחריה
כו' ונקלקלחא ילפינן שהוצא גם צצצלי י"ב ע"ב שמוכח שולא זה הנועשה טעשה ר'
ינאי כל העם היו מחזירין; אולם צהיפוך מלינו צצצל לפי הש"ס שרצו המוקילים
צחזה"ו צין החכמים וגם היון העם היו ונקילים ולא היו נזחרין כהיון העם אשר
צח"י, רבינא ורצא חוספתא כו' חזו להאי בצרא דהוי דלי דוולא צוועדא. שם דף
ה' הונה שנוע להאי בצרא דקא ווקיר ריחי צוועדא דף י' ע"א ח' רבינא כמאן מדלינן
האידנא קציותא דרשא צוועדא י"א ע"א.

מ) ח"ו נוגעים צצעילה צלכור צחונה כדרך שצצרא וצ"י צאלצע ל"ל (ו"ד).

צ"צ נוהגים צצעילה צלכור צחונה כדרך שצצרא צ"י צאלצע (יס"ט).

צ"צ נוגעין צצעילה צאלצע צ"י נוגעין צחונה כדרך שצצרא. ח"ה (ל"ט).

הנוכה הזה לשור הצתולים צאלצע הלל הוא נזכר צמדדש הירושלמי פדר"א פ"ו
ע"ש ועי' יצמות ל"ד צ' מיעבה צאלצע, ויעבות של צית רצי, ונ"י צדה י"ג צ' יריכס דמים
ונלחו אלו הנוכחים ציד ונוכה צעילה הנוותרת וורה שגם היה דרך הנוכחים צכך.

מא) ח"ו עושין צ' ינוים טוצים וצני ח"י יוס ח' ל"ל. ו"ג.

צ"צ עושין צ' י"ט צ"י יוס אחד כנולות חתורה. יס"ש.

והנהג זה לעשות צ' ינוים ט' צגליות הוא נהוג וינוים קדמונים צוון הראיה
ושום ספק ואף אחרי כן כשידעו קצציעא דירחא שצלו ונחם הזהרו ונונה אצותים
צידכס צילה דף צ' ע"ב ואף חבוני ח"י עסקו צדיני י"ט שני הנהוג צגליות כמו ר'
יוסי צעירוצין ל"ט צ' עיין חו' צילה ה' ע"א ד"ה הא לן.

וה"ש צנוסח' היס"ש כנולות חתורה אס' הנוסחא ההיא חיבה ונשוצת נראה
שהכוונה שצושין כפסטר חתורה יוס ח' כיון שלא נהגו ציוס צ' כאחיהם צגליות וכצד
אונרו טקשה הדצד לוור שצחילוף הזה רלה לצדד סרה על צ"צ ומוספין על דצד
חתורה אחרי שהיה הדצד וטעמו ידוע לכל וגם לכל חכמי ח"י.

אולם מלינו ציומי הגאונים שאלו על זה והקראים צעטו ואקרו על ונשצתיהם
של אנשי צצל וכן הציא שאלו צן מלליח (פינקסער לקוטי קדמוניות, נספחות ל"ד 36)
„ולפני מזה צוון הפיחומי כו' ונחלקו צוועדים ויעשו אנשי ח"י יוס והצצליים וההולכים
אחריהם יוס אחר וכו' (עיין צדצרי ח' ר"פ פראצקעל צונכת חדשי לגרעץ ה"ל). ור'
קעדיא התחזק ואור צפירושו כי אין ספק ועיקרא אלא הקצ"ה לוח את ישראל ע"י
ושה כי צאריך יהיה להם יוס ח' וצחולה לארץ צ' ינוים, ור' האי (לא רצינו סעדיא
כמו שנקטן צח"ה ה"ל) צתצוצו לאנשי קאצת סנוכה לקאירואן וקוס ונשצ' ר' נסים
כתצ וז"ל: גזירה מיונות הראשונים היא וכן הנהיגו הנציאים האחרונים את ישראל
מתחלת הגלות שצושין י"ט צחולה לארץ צ' ינוים ויוס הכפירים יוס ח' ע"ב ונראה
שצקאירואן וצנותיה עסקו הרצה צענין זה עד שר' נסים גם הוא הוסק לשאלו צדצד

הזה לר' האי (עיין תשובה א' ונתשובה הבאותים ד' ליק וצטעל המחור ריש צילה) ושאל האריך יצוא ונכה בתוספת על ויה שכתוב בתורה, ור' האי השיב על זה וז"ל ואשר אונתם והאריך יצוא ונכה בתוספת על ויה שכתוב בתורה וכו' אין אלה דברי חכמים כיוצא בזה לא כתבו ויי גזר את הגזירה הזאת ולאחר שהציגים כך לזו את ישראל לעשות וכך היה יחזקאל וכך היה דניאל עושה ובי יאמרו שיש צדו ושושם צל חסיף וכו' ולא עוד אלא כי צוולות הקצ"ה עשו ויה שעשו והעיצור שיש צד שנינו וכן הנוסחת אינו כשר אלא צא"י וכו' והתורה אונתם לשכנו תדרשו וכו' ואין יודעין כחן ויה שעשו שם, ועתה אם יאל איש ונוקמות שנוכין את יוניהם שצוולות לנזקים שנוכין חדשים ואין ונוכין שצוולות או שהפליג צים ושכח אם צד יאל או צה יאל וכו' הלא כן ראוי שיונה יוס אחד וישצות וכו' וגם ישצות צים שלאחריו וכו' התאמרו וזה שהקצ"ה לזה לשמר יוס א' ואתה שונת צ' יונים וכו' ולא נשאר לשואל אלא לוור ונאחר שציונים האלו אין לצד של א"י לפחות ולא להוסיף וכו' והאידנה דבקיין בקציעא דירחא וכו' ויש לדבר הזה צ' תשובות כו' כי גם עכשיו פעמים שגזרו ואתה לקלקולא ותשובה האחרת כי הנציאים לזו את ישראל שצח"ל ואין אלו יודעין אונתם עלת הדבר צוודאי ואף אין אלו יודעין אם סרה העלה ההיא ושכל דבר שצוונין וכו' ודברים אלו אלו היתה גזרה צד"ד ועכשיו שהם דברי נציאים אם צדבר ה' עשו הנציאים ויי זה יצטלם וכו' ויה שאמר הפיומי ז"ל כי לזה הקצ"ה לעשות צאריך יוס א' וצבולה צ' יונים כן אלו אונתים כי וולות אלהים היא ואע"פ כי עיקרה ספק וכו' וכמה וולות לזה הקצ"ה על הספקות כי אין אלו יודעין נסתרות וכו' הלא כל הלבנות דנואי וכו' ונוקיינו קיים וולות גוורה ידועה אע"פ שהיא עיקרה ונספק וכו' וכמה וכמה כאלה ויה יש צדבר כי שם הקצ"ה וולות על אשר לא ידעו איך קידוש החדש צד"ד לעשות צ' ימים ויה תחלת למינים צאחת. עכ"ל. וזה נראה שצוד ציוני ר' האי פלפלו הקראים הרבה על ונכה י"ט שני ואולי נוספה זאת שאלו וחזרו ושאלו ונקאירוואן על ענין זה.

וצענין צ' ימים עוצים של ראש השנה כך הדבר: צראשונה כשהשיאו ונשואות היו עושין צא"י יוס א' של ר"ה, אחרי כן כשהשלוחין יולאין צצית הועד היו עושין יוס א' וצאחר ונקוונות צ' ימים אונתם הספק, וכשצאו עדים מן הוונתה ולוועלה גם צצית הועד היו עושין צ' ימים כואמר המשנה צפ"ד דר"ה התקינו שלא יהיו ונקצלין עדים וכן הוונתה ולוועלה ואם צאו עדים מן הוונתה ולוועלה נוהגים אותו היום קודש ולוועד קודש וכשהתקין ר"י צן צכאי לקבל עדות החדש כל היום ג"כ היה הוונתה שאלם צאו עדים וכן הוונתה ולוועלה אותו היום קודש ולוועד קודש וכן פי' רבא צצילה ה' ע"צ מי לא מודה ר"י צן צכאי, ועיין היעצ בתוספתא פ"צ דר"ה.

ובימים האחרונים דבקיין בקציעא דירחי הנה הר' האי (לא הרצינו סעדיא ונכאן אין ראיה שקצב ר"ס ומסמורת צענין זה צא"י עיי' מכתב חדשי הנ"ל) כתב צענין ונכה א"י צצ' ימים של ר"ה לעשות צ' ימים, ואנשי קאירוואן תפשוהו צזה והיו קרובין יותר לא"י וראו שצוונתהם אין תוספין אלא יוס א' ובאשר השיב ר' האי על זה לר' אחר וז"ל ואשר אמרנו צעצור א"י צי"ע של ר"ה כך אמרנו צדין הוא

שיעשו כראשונים ולא ישנו ווונתהם אצותיהם עכ"ל, ונראה ונדברים אלו שר' האי לא ראה להכניס עצמו צענין זה לוור האריך היה הוונתה צא"י כיון שכתב ר"י שראה שעושין צא"י יוס אחד אלא כתב הגאון שכוונתו היתה בתשובתו הראשונה לאנשי קאצת לוור שאל ישנו ואך יעשו כוונתהם אצותיהם, והרענ"ץ צוולתמות פי' הדברים שכוונת הגאון כיון שעל כל פנים ציונים הראשונים צוון קידוש החדש היו עושין צ' ימים ר"ה יעשו כן גם עתה ויצטלו ונכה צעצות שנהגו ציוני ר' נסים והר"ה כתב ג"כ שאין ללכת אחרי ונכה הדורות שלפניו שנהגו יוס א' שהם דורות דטלטולא. והריף פסק דצא"י לריך לעשות צ' י"ט של ר"ה ואחריו צאו חכמי פרוצנ"ל לא"י והנהיגו כן ע"פ הריף וחלקו עליו ר' אפרים ור' זרחי' הלוי צוואור פ"ק דצילה.

(מב) א"י אוקרין שיצרכו הכהנים לישראל וראשם פרוצ וצא"י אין ווצרכין פרוצ ז"ל (מ"ד).

צ"צ אוקרין שיצרכו הכהנים לישראל וראשם פרוצ וצא"י ווצרכין כהנים לישראל צראשם פרוצ. י"ט.

צנוסחא הנ"ל כפל טעות ולריך לגרוס: א"י אונתים שיצרכו. והנה לפי הענין גי' הנ"ל ויושרת שוודאי צענינים אלו היו ונחנירין יותר צא"י שצ"ב וכן העצודה צמוקש היתה.

הנה צוונ' סופרים פי"ד הט"ו פוחח או מי שראשו ווגולה פורס על שמוע וי"א צברעיו וצבדיו פרוונים פורס אצל לא צראשו ווגולה אינו רשאי להוליא אזכרה ופיו צין כך וצין כך (כן הגי' צמ' ס' כ"י) מתרגס אצל אינו קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה ואינו נושא את כפיו. ויה שאמר פוחח פורס על שמוע הלכה הזאת היא משנה צפ"ג דמגילה ומונח לוקחה וכן מה שאמרים צאותה הלכה אצל אינו קורא בתורה ואינו עובר ואינו נושא את כפיו זה ג"כ לשון המשנה ומונח לקוחים הדברים והדברים שצין כוונת וסופ' הן הוספות וס' סופרים כדרך וכוונתה וס' זאת וההוספה היא מן תצות "או מי" עד "אצל אינו" והצא צ' דעות לענין ראשו ווגולה ואף שגראה שרק לענין פריסת שמוע קתני הצ' דעות מכל מקום יוכל להיות כיון דנקט טעם האומר שמוס דאינו רשאי להוליא אזכרה ופיו ולא נקט טעמא ושושם ציון איפשר שהדעה הראשונה דלא קצירא ליה האי טעמא דאינו רשאי להזכיר הזכרה צראש ווגולה תחיר ג"כ נשיאת כפים צבלי ראש כונו שהתירה צפריסת שמוע, והנה אמר וצין כך וצין כך מתרגס ונראה שזה מוסב על הי"א שאוקרין לפורס שמוע צבלי ראש אצל צתרגוס ותייר אע"פ שצוונתה דין אחד לפריסת שמוע ולתרגוס דקתני פוחח פורס על שמוע ומתרגס הי"א מחלקין לענין גלוי ראש, ויה שאמר אצל אינו קורא שמוע הוא ודברי המשנה כנ"ל ואינה ראיה צדורה שהדעה הראשונה אסרה צזה צבלי ראש. אכן יש לצדד ולומר שמתצות וצין כך וצין כך ולהלן ההלכה נשנית גם לרעת הת"ק ולפי זה לב"ע הוי אסור לקרות בתורה לעצור לפני התיבה ולישא את כפיו צבלי ראש, וצא"י חלק צ' דף מ"ג כתב על האי דומ' סופרים דומה דצקריאית התורה גם ת"ק מודה (ק"ה) ונשיאת כפים דין אחד להם) וצוונתה תורה נהגו לקרות קטנים ווצרכין צראש ווגולה ווצרכין הזכרה ואיני יודע איך לקיים הוונתה אם לא כתב קמא דומ'

קופרים. ובחוספתא פ"ג דמגלה צענין הדומה לזה אינו נחלק בין תרגום לקריאה ונשיאת כפים דתני הכי הרי שהיה נעוץ בנעפרות ובפלדס אין כבוד שיקרא ויתרגם ויעבור לפני התיבה ולישא את כפיו, והנה דרך חס' קופרים להציא צ' דעות שטות רצוניו שבזמנא ורצוניו שבזמנא עי' פ"ג ה"ג פ"ג ה"ג פ"ג ה"ג.

היולא מדברינו שאפשר שת"ק שבזמנא קופרים כשם שנוחיר לפרוס את שמוע בגילוי ראש כך נוחיר כ"ג בג"ר, ואם נפרש כח"ז שהוא מורה ואוסר צק"ח כו' ובג"כ בגילוי ראש וכל נוקם כוכל לוור שמן היתר הזה להקל ולפרוס את שמוע בג"ר נשתרצב הונגה צ"ח לישא את כפיו בגילוי ראש.

(מב) ח"ו ונתפלל חס' י"ח צרכות בלחש. ובח"ז בקול רם להרגיל העם ל"ל (נו"ה). צ"ב אוקרים שיתפלל י"ח חלל בלחש ובח"ז בקול גדול כדי להרגיל את הציבור. י"ח ש. הנה בצבלי צרכות כ"ד ע"ב נשאו וכתבו על האי צרייתא דהשנוניע קולו בתפלתו ה"ז ונקטני אונס ודף ל"ח ע"ב. יליף ליה ר' הונסא וון וקולה לא ישנוע שאקור להגביה קולו בתפלתו, אכן נראה שבח"ז לא היה לונסא הזה ענין ושרש שוליו בירושלמי, שהיו איזה וחס' ונתפללים בקול צפ' תפלת השחר ר' אשא צר זצדא ונתפלל בקלח ר' יונה כדחיו וכלי צצית' הוי וכלי בקלח עד (לג') הורדכי ציונא: כי היכי דילפיין צני ציתיה ללותיה וניה ור' וילתא דר' חנן צר אשא פליגי (על האי הדרש דחנה היא ונדצרת על לזה וקולה לא ישנוע וכו') גם איתא שם שאצדלה אונרה בזום אונרה בתפלה כדי לזכות התינוקות (שאיין נשגיחין בזום) ושנוע ששנועין אותה כשאונר בתפלה בקול.

(מד) ח"ו אין קופרין העומר חלל בלילה וחל"י ציום ובלילה ל"ל (נו"ז).

צ"ב אין קופרין קפירת העומר חלל בלילה בח"ז בלילה וציום. י"ח ש.

ח"א לוור שהכוונה שצני ח"א קפרו בלילה וגם ציום וכפלו לקפור שזה אין לו טעם, ואולם הקראים בני וקרא קופרים רק ציום ואינם דורשין תנויות. אך הפי' צזה שצני ח"א קופרין העומר חס' ציום חס' בלילה ולא איכפת לה ואי שצני לקפור בלילה קופרין ציום. חלל צני צבל ודקדקין ואיין קופרין כלל ציום. ועיקר השנועיה צזה הצרייתא צונחות ק"ו ע"א יקלר ויקפור ויציא ציום (צבעל העיטור קוף קדר היום דפסח הגי' יכול יקלר ויקפור ויציא ויונה ציום וצ"ע) ח"ל תנויות תפיינה אינתי הן תנויות צונן שאתה ונתחיל לונות צערב וכו' קלירה וקפירה בלילה והצאה ציום וצחאי ענינא איסתחכו חרי קתנוי דסתרי אהדדי חד' צפ' ר' ישנועאל וקלר ציום כשר ותינא צפ' דמגלה כל הלילה כשר לקלירה העומר זה הכלל כו' כל דצר שנואחו בלילה כשר כל הלילה, ואפשר שבח"ז נהגו כהאי קתנוא דנוקלר בלילה כשר דאחיא כרצי אע"פ דאידך קתנוא דמגילה כתב לה גבי הלכתא פסיקתא עיי' ונחות ע"ב ע"א ועיין צר"ן ס"פ ערבי פסחים.

והנה צונן הגאונים נחלקו הדיעות צזה חס' לקפור העומר ציום חס' שכת לקפור בלילה ובפרט חס' שכת לקפור ציום ראשון ר' יהודה ור' עמרם (ורי' אכן ביאת) כתבו שחם לא קפר בלילה הראשונה לא יקפור ציום דלא איכא תנויות ור' האי אונר בתשובה שקופר ציום שלאחריו והר"ת אונר שלא יקפור; עיין צבעל העיטור

וצר"ן פ"צ דמגלה וקוף פסחים, וצצה"ג פסק לקפור ציום חס' שכת ועיין ונחות ק"ו ע"א חו' ד"ה זכר וע' צורדכי פ"צ דמגלה שכתה שהיתה לפניו נוסחא אחרת צדצרי צה"ג. משיטות הגאונים נראה שלא היה ונחה קצוע. צצבל וחולי ציוני הונסאמה החזקה נגד הקראין שקופרין דוקא ציום הקפידו גדולי הגאונים שלא לקפור ציום ציום אופן חס' חס' שכת לקפור בלילה.

(מה) ח"ו ונהלים צחער ובח"ז צסכין ל"ל (נו"ז).

צ"ב ונהלים צחער בח"ז צסכין. י"ח ש.

צש"ח ש"ל דף כ"ב ע"ב קי' ר' ורציו האי דע כי זה החוק שצצבל ונשים צרות שמוסף הוהל את הערלה ונפסיק הקליפה התחמנה בדרך שהם יודעים עד שהיא נפסקת ונחצר אותה עם הערלה וחותך אותה צבת אחת ואם אינה נפסקת ונפסקת צלצבע או צלפרכו יהיה לו סכן הנקרא צלשון ערבי מדור ופוסק צו וחותך הכל צבת אחת ושפיר דמי ואין ראוי לחתוך צשני פעמים חלל ראוי להיות מילה ופריעה צבת אחת וכשנעשות שתייהן ילא. והנה צירושלמי שצח פ"ע ה"ב המול ינוול צ' מילות מילה ופריעה וצונסנה שם וליין ופורעין ווולצין וצח"ד פנו' המול ינוול מילה ופריעה מילה וליין וציונות ע"ב ע"א מוקי ליה האי דהמול ינוול לצרות ליין וצלי פסק כיוון לצרייתא ההיא. והנה חולי זה ענין החילוף שצח"י וליין צסכין וחותכין הערלה וחל"כ פורעין כחומר הנענה והצרייתא חלל צצבל מנהלים צחער והוא כעין וקפריס עגולים וליין ופורעין צבת אחת. והנה מלת קרן שכתב הגאון הוא צלשון קוריא כלי עגול לחתוך ודומה לו קרנא דמיא צחולין, וכן הורחא מדור משרש דור צערצית כלי חתך שהוא עגול. ועיין רמב"ם ה' מילה רפ"ב שכתב צין צסכין צין צוסקפריס ונהגו כל העם צסכין ועיין פסקי רקנטי סי' תקל"ח.

(מו) צ"ב עושין רפואה למילה בגלל חנוונים וכונן בח"ז אין עושין. י"ח ש.

עיין ערך ויילין לרש"ל רפ"ב ארץ ישראל סי' כ"ה. הנה צונסנה צפ' ר' אליעזר דמילה כזכרה הרפואה צכונן כוונת פעמים וידוע שרופאים הקדמונים הרצו לרפאות צגללי חלל הצהוות חולם בח"ז וקוס וושצ הטהרות היה זה להב כדצר וואוס ועד הכחוצ צגללי חלל האדם וגם לפיעי הצקר היו וואוסים כפי' הרד"ק ציוחאל ד' ע"ו וחולי גם לתחם לרפואה היו וואוסים להם ועיי' ר' ירוחם נט"ו צסם באון צחשוצה צעכצר שמואל צשון וכו' ולגבי נרות ציה"ב חס' הוא וואוס אכור צהדלקה מוסם הקריצו וכו'.

(מז) ח"ו קורין צפרשה ש"ץ והעם וצני ח"א קורא העם פרשה וקדרים ל"ל (נו"ט).

בח"ז קורין העם הפרשה וש"ץ קדרים צ"ב קורא הש"ץ הפרשה והעם יעמדו וישנועו מלה צולה. י"ח ש.

נוסחת הי"ש וצולצלת כי ויה זה העם הפרשה וש"ץ קדרים, ולצני צבל לא יאונר האיך יעשו צקדרים, גם זה שישנועו מלה צולה נראה כחוספה וואחרת, ונראה לנו נוסחת ה"ל שהיא טובה ומהודרת והכוונה שצארץ ישראל העם היינו הקרואין הם עליון קוראין צחורה לצדם וצני צבל הש"ץ מסייע וקורא עיזום. ומה שכתב קדרים חלו הפרשיות שקורין צבל שצח וצחצח וקורדין על קדר החורה וכן צונסנה

קפ"ד דונגלה: בשנת כו' בקדרן (וונטור או"ח ר"ס קל"ה נראה שגרס בקדרן דהיינו בקדר שנקבע לכל שנה ושנה) ואם תאמר הלא איתא נשי שאין זה מלשון קדר הנאמר על הפרשיות הקצועות בשנה חלה על ערך וקדר ויהיה כוונת זה הנאמר צירושלמי איך שהיה הלא צונו הספוראים והגלוים קראו לפרשיות שקורין מדי שנה בשנתו קדרים וכן איתא בנזק' סופרים פ"א ה"ד וה"ה בקדר שפקק לפני הרב.

וצפנ"ז ה"י קצ"ה קדרים קצעו (כך איתא בנז"י) ופרשיות נקראו אם פרשיות שהם עבין אחד וסינייהן פתוחה או סתומה אם פרשיות כאלה אשר היו רגילין לקרות צוועדים, שם פ"א ה"ד וה"ה ואם פחות נג' (פסקים) יוסף על הקדר הזה ופרשה אחרת ואם היתה הפרשה אל ד' וה' פסקים קורא את כולה. וכן נשנוע מלשון התנחומא פ' כי תשא וכן נשה ליווד תורה לישראל והדריבין לנלות ונתן להם קדרי תורה ופרשיות שקורין צהן בכל שנה ובכל חדש וחדש ובכל ונועד והם נזכירין אותו בכל פ' ופ'. והנה בצנל נראה שהנהיגו שהש"ץ ונקריא לקוראים בתורה וקורא עומם ובשנת דף י"ב צ' נשנוע בן מלאך רצה בר שנואל אצל נקדר החזן לאור הנר ראשי פרשיותיו (היכא שפסק ונחתיל הפרשיות) אצל כולה דרשה לא ומלאך וכולא פרשה לא נשנוע שלא לצד התחלה והקיום צפרשה הקרואה היה על החזן להראות אלה שגם כל הפרשה כולה נקרא לקוראים ועיי' פ' רש"י ד"ה ראשי פרשיות וצ"ח ס' כ"ט ושאלתם מאן דלא גזיר לא ליקום לנקרי בתורה כו' ואי איצטריכו ליה נשום דליכא כהן כו' אלא הוא אי דלאמר ליה הנקייב יכול לנייור ונלחא ונלחא ליקום ואי לא לא ליקום ואי ידע לוור לצדו מלה מלה.

נשנוע שהיה הש"ץ מסייע וקורא עם הקורא בתורה, וקיים שם ונדברי רבותא כולהו נשנוע דמ"ל שלא יקרא החזן עצור הקורא ונחשו' שם ס' ש"ל והחזן לא יחא ונחרג כלל ונפני שהוא נקרא אחרים וכל נקרא אחרים אינו עולה ונן הונקין וסי' ש"א לר' ששנא ש"ץ אקור לו ונכיון שנפתח ס"ת לוור אפי' תיבה אחת חוץ ונן הכחצ. אולם צא"י נהגו אחרי סתנו' דחוספתח הוצא צונגלה כ"א ע"צ בתורה ח' קורא וח' ונחרג ונחא צברייתא (צונגלה קראוה שנים ילא) מה שאין בן בתורה. ועיי' בנזק' סופרים פ"א שם שנראה שגם ציווי היה החזן מסייע קלת, ונז' סופרים גמ' ירושלמית ואפשר שקצלו זה הונגה כאשר רבו ע"ה ונצני צנל.

מח אנשי מזרח עושין שונחת תורה בכל שנה וצא"י לשלש שנים ונחלה ל"ל (כ'). צ"צ אין עושין שונחת תורה בכל שנה ושנה צחג הסכות וכל ונדיה וכל עיר ועיר קורין צפ' אחת צא"י אין עושין שונחת תורה אלא לשלש שנים ונחלה וציום שישליו הפרשה שקורין צפלך זה אין קורין צזה. יש"ש.

הנה ציונים הקדמונים היו קורין צוועדים קדר המועדות כהאי ונחגי' סוף מנגלה וגם היו קורין בשנת בתורה וצלי ספק על הקדר ואח"כ קצבו קדרים כנודע ונן הש"ס פ' בתרא דונגלה ונונז' סופרים פ"א ה"ח ופנ"ו ה"י, אכן נראה שלא החזיקו בקציעות הזה בכל ונקום ובכל זמן שצנ' ס' פ"א שם איתא ואם היה פחות (ונכ"א פסקים) יוסף על הקדר הזה ופרשה אחרת, והנה צונגלה כ"ט ע"צ אורו דונחמוי קדר לו את קרצני צפ' שקלים והיינו לצני ונערצא דונקקא לדאורייתא בתלח שנין,

וצחוקס' שם ע"ב היתה פרשת (קדר) שקלים סיווכה לאדר צין ונלפניה צין מלאחריה קורין אותה וחזירין וכופלין אותה וכן בשניה וכן בשלישית וכן ברביעית ע"ב וזה נראה שהיה ג"כ יוכל להדון שקדר זכור את אשר עשה לך עמלק ונחמוי קודם פורים, וח"כ חף לצני ונערצא דונקקי לדאורייתא לתלת שנין אם כולם היו ונקיינו ציום אחד בסוכות לג' שנים את התורה זה אי אפשר שקדר זכור את כו' יהיה קודם פורים דא"כ ונן הפורים עד סוכות לא היה להם לקרות אלא ונז' כי תצא עד סוף התורה. ונכאן נוכח דבר החילוף שלא היו צא"י ונקיינו כלנה כחדא צחג הסוכות לג' שנין. ואפשר שגם אחרי שקצבו קע"ה קדרים נחרגה הדבר לשלש שנים ונחלה צפ' שאין החשצון קע"ה קדרים ונכוון צהקפדה לג' שנים, וקיימו התורה צ' פעמים בשנועה אחת ועיי' על זה צהקדמה למ' שנוה לר"ש אלגזי וערך ויילין לרשלרפ"פ ל' 227 ונחל קדיונים ל' 11 והערצלפבל דצרי היונים ח"צ ל' 210 ול' 214. ונ"ש צחילוף שונחת תורה הכוונה נוצארת שלא על היום נאמר שלא היה יום טוב שני של שמיני עצרת צא"י וגם צנל לא קראוה ש"ת כי אם אחרי האחרונים אלא השנוחה שהיו עושין צצניל סיום התורה היא נקראת שונחת תורה וכצר אורנו שכך איתא צפסיקתא צחדש השלישי וצונדרש.

מח ח"ו נוכדין את התורה צכניסה וצא"י צכניסה וציילאה ל"ל (כ"ה). צ"צ נוכדין את התורה צכניסה צא"י נותנין לה כצוד ציילאתה וצכניסתה כתורה וכהלכה ש' וצפתחו עמודו כל העם. יש"ש. בנזק' סופרים פ"ד ה"ד כך היו נקיי הדעת צצירושלים עושין כשהיו מוילאין את התורה וכשהיו מוזירין (כן הגי' הנכונה צכ"י וינכעב) היו הולכין אחריה ונפני הכבוד. א"כ למדנו צצירושלים היו נוכדין את התורה ציילאה וצכניסה היינו צחזרת ס"ת.

וצקונה ל"ט ע"א ח' רצה צ"ר הונא כיון שנפתח ס"ת אקור לספר כו' ש' וצפתחו עמודו כל העם ואין עמידה אלא שתיקה, ח"כ כוהנין כצוד לשחוק ונשעה שנפתח ס"ת; וע"צ שם אין הצבור ראשי ללחא עד שינטל ס"ת כו' אור רבא בר אהינא אצגרה לי אחרי ה' אלהיכם תלכו ופי' גאון הציאו הריף צפרק הקורא את המגילה אין ראשין ללחא עד שיאלו ויהלכו אחריו ויעשו לו הדור, ח"כ ונלינו שהיו מהדרין צהחזרה היינו הכנסה אצל לא ונלינו שבעו הידור כשהיו מוילאין את הס"ת. אכן רצ שר שלום גאון הציאו הונגיה והקור או"ח ס' קו"ו כחצ ס"ת צין כשמוילאין אותו צין כשמוזירין למקומו עונדין ונפניו כו' וכ"כ ר' עמרם. ואולי שכבר נהגו בן ציונים.

ג צ"צ אין כהן נצרך את ישראל עד שיטא אשה צא"י נצרך עד שלא יטא אשה. יש"ש.

השצולי הלקט מציא צסם ר' יצחק בר' יהודה הונגה הזה שלא לשאת כפיו עד שיטא והרשצ"ל צתשובה ס' פ"ה כתב שלא ננאל סנך לזה צתלמוד ונדברי הרשצ"ל נראה שגם צזונו היו קהלות שנהגו בן ואפשר שצא להם המנהג ומה שאורו צחולין כ"ד ע"צ צצרייתא כתמנאל זקנו ראוי כו' וליטא כפיו וצנז' סופרים

פי"ד הי"ד וציא דעות אש קרים ונותר לפרוס את כפיו ואורר והנושא את כפיו עד שיהיה צן עשרים שנה ואש עלה זקנו אפילו צן י"ח, וידוע מאמורס צונסנה צן י"ח לחופה, ובקידושין כ"ט וי שהוא צן י"ח ולא נשא וצ"ר ר"פ י"ז תני ר' יעקב כל השרוי צלא אשה כו' צלא כפרה וכפר צעדו כו' צלא צרכה להניח צרכה אל ביתך, ומונה צ"צ שלט צבונה וקומוות והוצא גם צוהר פ' ויחי ופ' נשא, אולם צא"י נוהגים כדצר המענה צונגלה פ"ד שנובעה אך קטן ונשיאה בפס ופי' סוכה וי"צ ע"א ד"ה היודע ויצוות ל"ט ע"צ ד"ה ואלו.

(נא) א"ו אין נוטלין לולב צצנת אבל נוטלין הדם וצא"י אפילו צצנת ולקחתם אפילו צצנת ל"ל (ט"ז).

צא"י נוטלין הדם ואין טוענין לולב ציום א' של חג שחל להיות צצנת צ"צ אין טוענין הדם ולולב. א"ח (י"ג).

צונסנה פ"ג דקובה י"ט הראשון של חג שחל להיות צצנת כל העם מוליכין את לולביהן לביה"ב לנחתה ושכיוון וכו' ונוטלין וכו' וצונסנה רפ"ד י"ט הראשון וכו' צצנת מוליכין את לולביהן להר הצית ונוקי לה צקובה וי"ג ע"א כאן צזון שציה"ק היה קיים כאן צזון שאין ציה"ק קיים ווייתא צרייתא ולקחתם וכו' ציום אפילו צצנת, ונוקשי לנחל אינטרך קרא הא טלטול צעלול הוא ואורר ציום אלטרך לר' אליעזר לנכשיריו ולרצנן ציום ולא צלילה, אכן וספקת הש"ס שם וי"ד ע"א על צ' הנושניות אידי ואידי צזון שציה"ק היה קיים כאן צנוקש כאן צבבולין. והנה ונחילוף זה נראה שנכנה אשאי א"י אך אל קתם פשט המענה היו עיניו ובסוגי' הראשונה צקובה וכמו שהיו נוהגין צצתי כנסיות צזון הנוקדש כן גם היו נוהגין אחרי כן, ומה שהציא האי אסונכתא דלקחתם רחיה ששם הילפותא דצרייתא עיקר, ואולי ופני שתיצת ציום כדרשת לענין אחר קא וציא היצת ולקחתם לרחיה שעב"פ גם צצנת לריך ליקח וגם צתנחונא אנוור איתא כן ולקחתם ציום ראשון אפיו צצנת. ועיי' חו' שם וי"ג ע"א ד"ה אינהו; ומה שנאמר שח"ו נוטלין הדם צצנת חולי אף שנאמר להם נטילת לולב צצנת היו לוקחין ההדס צלא לולב לזכר דרך נהגו צנוקס שאין לולב עיי' צרא"ש פ"ג דקובה קי' י"ד. ואש יאמר הטובין היך נטלו ההדס צצנת דלא חזי לנדיי כשיצ דחזי להריח וצנוקוונות ההס וודאי יש ויש הדסים שלא הוקלו לנלוה או כיון שנהגו כך היה כאלו התנו על כך. כל זה לפי גי' ה"ל צחילוף שהיה נוסחא הנכונה, ולגי' הא"ח גם צא"י לא היו נוטלין לולב צצנת כנוקקת הגנו' צקובה אולם לזכרון היו נוטלין הדם וצ"צ אף ההדס לא נטלו חולי ושוס שהחזירו שלא להחליף צהדס של וולוה שאקור להריח צו לפי הש"ס שם ל"ז ע"צ ולא חזי לנדיי ואקרי לנטלוליה.

(נב) צני ארץ ישראל ונחירין חלב דאיתתא צ"צ אוקרין אותה. א"ח (כ').

צחולין וי"ט ע"א העיר ר' ילחך צר נחוני צשס ר' אושי' שחלב שפ"ג הקיצה הכהנים נהגו צו היתר כר' ישועאל שאורר ושוס אצותיו אולם ר' ישועאל קצור דאקיר חלב שפ"ג הקיצה וכדנופכין להאי צרייתא דחולין וכ"א צח"ב את כל החלב אשר על הקרצ ר' ישועאל אורר להציא את החלב שעל הקיצה ר"ע אנוור להציא

את החלב שעל הדקין וצחוספתא פ"ט ר' ישועאל אורר חלב שעל הקיצה וחכמים לא הודו לו ומונה צא"י כסתם חכמים וכמונה הכהנים ולפי הגמ' חולין כ' ע"א צחקשתא צ"צ וצא"י לא פליגי דאקור (וצזה לא ויירי כלל האי צרייתא דמחלוקת ר"י ור"ע שחלב דאקשתא נכלל בכלל חלב שפ"ג הקרצ ולא לריך רצוי וחלב זה דאקשתא היו ג"כ מקריבין ועי' ר"מ פ"א דמעשה הקרצות הי"ח וצ"ל פ"ז דמ"א ה"ו) כי פליגי דאיתתא. ונראה שגם צצנל היה המנהג לאקור דאיתתא רצוי שר' אי' הצבלי אורר צשס ר' אמי וקמולין, אכן רש"י צחולין פי' שרק ר' אמי קוצר כן; ור' אויב זה הלך וראה את רבה צר צר חנה כצצא מא"י לצבל אובל דאיתתא פסחים כ"א ע"א ור' אוי' קצא גרסינן ההם לפי' רש"י צחולין ד"ה כי פליגי ולפי הרי"ף והרשב"א. והנה צשאלתות פ' ויקרא גרם צחולין ר' אויב אורר רצ אורר וקמולין. וי"ע.

(נב) א"ו ונחירין שלקוח של, גויס וצני א"י אוקרין ל"ל (ל"ט).

צני א"י אין ונחירין פול ששלקו גוי וה"ה חגבים ופני שנועצין שלוקין של צצר צשלקין של פירות צ"צ ונחירין אותה א"ח (ל"צ).

צצבלי ע"ז ל"ח ע"א איבא חרי לישנא צשס רצ כל הנאכל כמוה שהוא חי אין צו ושוס צישולי עכו"ם ואידך לישנא כל שאינו נאכל על שלחן מלכים לנפח וכו' אין צו כו' ונלינו שהתירו ואלו לקולא כחרי הלשונות צהא דדצס סוף ל"ט ע"צ וצונסנה, שליקא שם ל"ח ע"צ וצחורווס קפרו ושוס ר' יוחנן ציצונות וי"ו ע"א וצ"ז כ"ט ע"א לענין תורמסין דשלקי להו נכרים דמוחרין ון הדין אולם צירושלתי פ' אין ונחירין ה"ה איית' שר' ונח צר תנחום אלל לצור והתיר תורמסין ר' חייא צר אצא אשכחיה איתא גבי ר' יוחנן וכו' אשכחיה לר' ונח צר תנחום שהתיר תורמסין שלחן אורר ליה ולא פבעת ציה. ועוד שם תורמסין שלחן ויה הס רצוי אוקר גניצה ונחיר וכו' וכצר ראינו צסי' י' וצסי' ל' שצני א"י היו ונחירין צענינים האלו שיש צהם ושוס חיתון חולי שהיה ההתחנות עם חלה האנשים אשר פקרו עול התורה ועל שכונס והתיהדו קלח צדוניוס לנכשול קרובה יוהר צא"י החזירו צזה. ואש נוס' הא"ח ישרה הלל חנו רואין צצבלי שהתירו כל החגבים הצאים מן האולר שם דק וי' ע"צ וכן אורר ל"ט צ' לענין דצס ול"ח צ' לענין ונשחא אי ושוס איצרוצי אקרת קרת, וצירושלתי שם ה"ט וצנית איתקלקלת כו' רצ צא צר צדא אין דצר של צרים נאקת, משווע שרק ופני שהיה הפסד גדול התיר ולא חש לתערובת וחלולי כן היה אוקר. וצתשו' הגאונים ד' ליק סי' מ"ה ון ור יהודאי גאון אהני שליקי ויש צהן ושוס צשולי גויס ואורר לא.

(נד) א"ו אין תוקעין לפני ציאת צצת וצני א"י תוקעין ג' תקיעות ל"ל. (נו"ח).

צקובה פ' החליל צונסנה שש תקיעות שלש להצטיל העם ונוולאכה וי' להצדיל צין קדש לחל וכן צצנת ל"ה ע"צ וקי"ד ע"צ וצחילוף שלפנים נזכרים אך ג' תקיעות, אכן גם צתנחונא פ' וטות איתא כונה תקיעות תוקעין צע"ש כדי לצעל את העם ון המלאכה כך שני רצותנו שלש תקיעות תוקעין צע"ש כי"ד חזן הכנסת נוטל את החולרות ועולה לגג גבוה של עיר ותוקע כל ווי שהיה רחוק ון העיר היה נפטר ומלאכתו וחזר וצא ותוקע השניה הקרובין ככנסין לעיר שלישית תוקע והיו מעמינן

אח החנוין ונדלקין את הנר ואם היה הנר ביד האשה ונחה אותה בלחץ, השבת ונתקדשה בחלוצות וכן ראשי חדשים ומועדות ע"כ נראה שזה השבת ונתקדשה בחלוצות לא קוויירי בתקיעות אחרות כוונתו שהם ופורשות בקובה ובשבת אלא ונוסע על הארץ שלוועלה, ולא נקטו וקטני בני ג' תקיעות אחרות, גם נקטו בצריחת הציונות בענין אחר, תקיעה א' להצטיל ונואלכה בשדה ד' להצטיל עיר וחניות ג' להדליק ולר' יהודה לחלוץ תפילין ועיי' בתוספתא דסוכה, והנה הכל קנקני לפני הזמן והענין שלפניהם ולכן נשתנו הקדרים, אכן לנודנו שבזמן כותב החילופים היו חוקעין ג' תקיעות לבד. ועיי' ר"ט פ"ה דשבת ה"ח וכתב שם כל ודיניות ועיירות של ישראל, והר"י קארי כתב כשהיו ישראל ביסודן.

(נה) א"מ הכהנים כושאין כפיהם ג' פעמים ציוה"כ וצא"י ד' פעמים שחרית ווסף ונחה ונעילה ל"ל (ד').

ופורש לנעילה בפי' כ"צ.

ואלה החילופים בין ב"ב לאנשי א"י אשר ספחתו.

כה שנובדו במסכת סופרים.

- (נו) א"מ אוננים קדיש וצרכו בעשרה אלא בשבעה, פ"ה ה"ז.
- (נז) א"מ עובין לאון אחת בהפטרות בשיצה וצא"י בעניינה פ"ג ה"י.
- (נח) א"מ ונתענין קודם הפורים אלא אחר הפורים וכן נקבד פ"ז ה"ד וכן התוס'.
- (נט) א"מ אוננים קדושה בכל יום אלא אין אוננים אלא בשבת וי"ט, חו' כהדרין דף ל"ז ע"ב ד"ה מכאן בשם שי' הגאונים.

מס' כפתור ופרח להרב הפרחי.

- (ס) א"מ אין סומכין דיינין אלא סומכין, כהדרין פ"ק.
- (סא) א"מ חותנין על הארץ ועל הפירות אלא על הארץ ועל פירותיה, צרכות כילד וצרכין.
- (סב) א"מ חורשין ואח"כ זורעין אלא זורעין ואח"כ חורשין, כלל גדול.
- (סג) א"מ אין רודפין אחרי ע"ז אלא רודפין, ספרי ואבדת אח שנים.
- (סד) א"מ אין גובין קנסות אלא גובין בצ"ד סוף אלו נעדרות וצ"ק פ"ד ע"ב וש"ל דף כ"ט ע"ב סי' א' וב'.
- (סה) א"מ מכשירין אחריו הכושי אלא פוסלין, לולב הגזול.
- (סו) א"מ כותשין צונכתשת קטנה ציו"ט ואל"א אוקרין, צילה פ"ק.
- (סז) א"מ החחלת אכילה ושיחור חגורו צא"י משיטול ידי, פ"ק דשבת.
- (סח) א"מ הלוקח עבד מן הגוי ולא ראה לימול ונגבל עמו עד י"ב חדש צא"י אין נושהין אותו ופני הסד טהרות, החולץ.
- (סט) א"מ אין מעצירין עלמות ותיס שבוכין ומניחין אותן בגומות שצונכרות בשביל להכניס ותיס אחרים אלא מעצירין, ת"ה לרמב"ן בשם ר' האי.

מס' ערך מילין לרש"ל ראפורט.

- (ע) א"מ נושא אדם אשה ואח"כ לומר תורה אלא לומר תורה ואח"כ נושא אשה, קידושין כ"ט ז'.
- (עא) א"מ אוננים צמפלה י"ט צרכות אלא י"ח צרכות, ר' ישעי' הזקן צפי' למענית.
- (עב) א"מ אין וזכירין טל צקיץ אלא וזכירין, ירושלמי פ"ק דמעניות ופ"ה דצרכות.
- (עג) א"מ אין וקפידין אונני אלא וקפידין, פסחים ק'.

ת.ם.

לוח השעות.

שעות	צד	שורה	תיקון
צמכתות	2	4	צמכתות
מקדימות	"	32	מקדימות
נוסח	4	5	נוסח
כחש	"	26	כחש
כיתים	5	16	כותס"ס
צש"ח	"	29	צש"ח
המוזכר	6	1	המוזכרת
צלשון	"	2	לשון
לונרים	9	13	לו
החמיר	10	30	החמיר
יש"ש	12	28	ש"ש
רצינא	13	4	רצינו
כחצו	16	15	כתאו
ההוא	"	30	ההיא
הרא"ש	17	8	הרא"ר
נוסח	19	1	נוסח
מילה	"	2	מלה
הב"ח	"	7	ג"ח
נראה שמאמר	20	26	שמאמר
דללחר	24	3	דללחר
ר' ש"ח"ה	26	24	ר' שוחה
צלשונס	27	6	צלשונס
הבחן שיהיה ישראל	28	29	הבחן שיהיה ישראל
רצי הכהנים	"	34	רצי הכהנים
ולא לחד	31	7	ולא לחד
אינו נופל	33	31	אינו נופל
וכה אינו	34	18	וכה אינו
נושאין כפיהם כלפי העם	"	24	נושאין כפיהם כלפי העם
אל פניה	"	34	אל פניה
כן לכתחלה	35	35	כן לכתחלה
והוב' וזה	36	24	והוב' וזה
צ"ח כוגעין צעילה	37	14	צ"ח כוגעין צעילה
כחש וסופ'	39	23	כחש וסופ'
מחיר	"	30	מחיר
איכפת לה	40	24	איכפת לה
דוקלר צליה	"	31	דוקלר צליה
סכן הנקרא	41	11	סכן הנקרא
הלל איתא נשיצ	42	2	הלל איתא נשיצ
צ"ח און עושין ש"ח	"	29	צ"ח און עושין ש"ח
לס' שלמה	43	10	לס' שלמה
לפי הזמן	46	6	לפי הזמן
מפני נקנור	"	17	מפני נקנור